

Revistă editată de Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” Mizil

EMINESCIANA

„În descrierea unui voiaj în țările române, germanul K. (Richard Kunisch - n.n.) povestește legenda Luceafărului. Aceasta e povestea. Iar înțelesul alegoric ce i-am dat este că dacă geniul nu cunoaște nici moartea și numele lui scapă de noaptea uitării, pe de altă parte, însă, pe pământ, nu e capabil de a fericii pe cineva, nici capabil de a fi fericit. El nu are moarte, dar n-are nici noroc”

(Mihai Eminescu, însemnare pe marginea unui manuscris conținând o variantă a poemului Luceafărul)

Odă (în metru antic)

Nu credeam să-nvăț a muri vrodată;
Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi,
Ochii mei nălțam visători la steaua
Singurătății.

Când deodată tu răsăriși în cale-mi,
Suferință tu, dureros de dulce...
Pân-în fund băui voluptatea morții
Ne'ndurătoare.

Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus.
Ori ca Hercul înveninat de haina-i;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.

De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări...
Pot să mai re'nvii luminos din el ca
Pasărea Phoenix?

Piară-mi ochii turburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă;
Ca să pot muri liniștit, pe mine
Mie redă-mă!

LAGUL CU TRESTIA LINĂ

Acolo, la capătul codrului, e lacul cu trestia lină.

Mihai a desfăcut perdeaua de crengi plecate, a atins unda cu vârful piciorului, iar lumina s-a fărâmat într-o mie de țândări. Pe urmă cercurile s-au potolit unduioase și lacul din nou a fost oglinda preluție dintotdeauna.

Se vedea acum alt cer în apă, cu un noraș alb topinduse-n adânc și cu o pasăre zburând molatec în cerul de dincolo. Poate în fundul acela era și schitul scufundat din basm... Poate de-acolo se aude câteodată și tânguiosul glas de clopot chemând de pe celălalt tărâm...

Mihai le cunoaște pe toate, dar mai știe deocamdată și altceva mai puțin părelnic.

În mijlocul lacului se află plavia unde și are încă un culcuș al său de sorit și de odihnă, mai drag decât toate celelalte, de aiurea. Acolo e o împărăție a lui necălcată de nimeni. Tuturor a tăinuit-o el; iar de dat, n-ar da-o pe nicio împărăție de-aievea din lume.

Și-a strâns hainele ghem, le-a învelit în cămașa de in și le-a dosit la adăpost într-o gură știrbă și neagră de salcie. S-a îndreptat

spre cotul izvoarelor, unde apa e rece dar piciorul nu calcă pe mâl lunecos, ci pe-un așternut de nisip mărunțit și spălat.

Pasul dintâi e o înfiorare plăcută.

Îndată lacul îi cuprinde picioarele în două cătușe tăioase, pe care Mihai le simte urcându-se repede până la brâu și unindu-se într-o singură cingătoare metalică. Dar pe cât sunt de reci, pe atât sunt de firave. Cu o singură smucitură s-a smuls din cătușele și din chinga de oțel înghețat, tot așa cum cad lanțurile atinse cu iarba fiarelor, iar înnotătorul spintecă acum întinsul cu palmele, cu umărul și cu zvâcnetul genunchilor, până la plavia plutitoare cu egrete de stuf și săbii de papură.

Nimic nu-i schimbat. Îl așteptau. Patul de mușchi; căpătâiul de mintă și ierburi. Mai este și-un covor de trestii - sălaș primitiv pentru vreme vrăjmașă.

Mihai și-a scuturat stropii de pe trup improșcând o ploaie arcuită de pietre scumpe. Soarele-i mai dulce decât o baie ghețoasă. Saltea de mușchi l-a primit moale și caldă și catifelată.

Cu bărbia în palme, rezemat de marginea plavei, ascultă și-așteaptă. Aici singurătatea e numai părere.

Trecătorul, străin, rătăcit pe întortocheatele poteci de la capătul codrului, se poate opri uimit de atâta tăcere: Ce locuri pustii! Ce lac singuratec!

Pentru Mihai însă, singurătatea acestei tainice împătății, e străbătută de o mie de alte mărunte vieți și de-o mie de zvonuri abia susurate.

În partea cealaltă, unde curg șipotele, e adăpostul ciutelor. La asfințit ori în nopțile cu lună, dacă stă neclintit și nu bate vânt într-acolo

(Fragment din Romanul
lui Eminescu de Camil Petrescu)

Continuare în pag. 3

Martoră cu viața mea

Emil Proșcan în dialog cu

Ileana Vulpescu

Emil Proșcan: Trebuie să vă mărturisesc că, de fiecare dată când am privilegiul unor întâlniri cu dumneavoastră, care sunteți o mare personalitate a culturii române, am emoții. Trecând peste ele, aș vrea să vă întreb, acum fiind perioada de sfârșit de an, cum percepeți atmosfera sărbătorilor și care sunt diferențele între ceea ce simțeam cu niște ani în urmă, legat de ritualurile Crăciunului, și cum trăim toate astea acum, când parcă oamenii nu mai au puterea să se bucure.

Ilean Vulpescu: Cred că oamenii s-au schimbat, nu mai sunt ce au fost altădată și nici timpurile care au fost altădată. Sărbătorile erau atunci un eveniment în viața familiei, în viața persoanei și fiecare de-abia aștepta să se întâlnească cu rudele, cu prietenii și să simtă că este ceva deosebit. Viața cotidiană a ajuns însă atât de trepidantă, de obositoare, încât și-a pus amprenta și pe atmosfera sărbătorilor, pe care doar copiii o mai percep cu o anumită intensitate, în timp ce adulții nu mai au puterea să regăsească spiritul lor, așa cum o făceau - să zicem - în urmă cu câteva zeci de ani. Ca să te bucuri trebuie să fie o atmosferă generală de împăcare, de liniște, să nu-ți fie teamă că-ți cade o bombă pe casă, să nu-ți fie teamă, când ieși pe stradă, că poți fi atacat și jefuit. Atmosfera de pace contează enorm. Pacea despre care se vorbește atât

de mult și care este tot timpul atacată. Gândiți-vă câte conflicte au fost, de la sfârșitul celui de al doilea război mondial încoace, la câți oameni au murit în războaie locale absurde... Modul în care omenirea nu înțelege și nu vrea să citească istoria este rezultatul lăcomiei unora care, orice și oricât ar avea, nu se satură. Or, aceasta este cea mai mare plagă pe care a cunoscut-o omenirea.

E P: Vorbind despre poporul român, în acest context, am auzit frecvent că perioada de criză pe care o trăim ni se datorează, în mare măsură, chiar nouă: pentru că nu reacționăm, pentru că am devenit leneși ș.a.m.d. Dvs. ce părere aveți?

I V: Eu spun, ca și moralistul francez La Rochefoucauld: „Nimeni nu este nici atât de vinovat, nici atât de bun pe cât pare”. Dacă aș fi trăit într-o altă țară mi-aș permite să fac alte aprecieri dar, din ceea ce am observat, învățând istorie și fiind martoră cu viața mea care începe în 1932, mi-am putut face o părere. Cred, așadar, că românii nu sunt nici mai buni dar nici mai răi decât alte popoare. Și că mulți dintre cei care ne judecă ignoră istoria noastră. Se dă cu părerea, fiecare judecând după experiența lui.

Aș accepta să ascult pe cineva care provine dintr-un popor având o istorie similară cu a noastră; atunci am putea să facem comparații valabile. Dar să compari popoare care au avut colonii, care s-au îmbogățit pe spinarea altora, cu românii, care n-au avut decât furturi din teritoriu, și să-i dai ca exemplu tot pe români de leneși și neserioși, nu este cinstit. Eu nu spun că suntem niște sfinți de pus în calendare, dar nici mai răi decât alții nu suntem. Aș cita o carte foarte interesantă apărută la Humanitas, în 1990 cred, a contelui Alexandre de Marenches, care a fost șeful Serviciilor Secrete Franceze timp de 11 ani - 7 ani sub Pompidou și 4 ani sub Valéry Giscard d'Estaing. Acesta, în timpul celui de-al doilea

(Continuare în pag. 2)

(Urmare din pag. 1)

Martoră cu viața mea

război mondial, s-a aflat în partea ocupată de nemți. De pe moșia lui a fost arestat un țăran acuzat că a participat la nu știu ce complot. Contele și-a luat inima în dinți și s-a dus la șeful Gestapo-ului local căruia i-a spus: „Domnule colonel, un om cu șase copii acasă, un țăran, să se ocupe de sabotaje? Eu garantez cu viața mea pentru el.” Ofițerul i-a răspuns: „Vă cred, domnule, și mâine omul o să fie acasă.” Dar l-a dus pe Alexandre de Marenches și într-o cameră alăturată, unde se aflau sute de scrisori cu denunțuri ale francezilor împotriva... francezilor. Cartea se numește, în românește, **Sfetnic de taină al puterii** și sunt convinsă că cele scrise acolo nu sunt o invenție.

E P: *Interesant aspect! Să însemne asta că delatiunea e o practică a tuturor locurilor și timpurilor?*

I V: Nu într-un tot! Însă, așa cum spuneam, nu sunt nici popoare de pus în calendar dar nici popoare în care să dai cu noroi. Românii au niște calități: inventivitatea, umorul, perspicacitatea etc. Deci, niște calități. Că, în special după 1990, se fură în România la patru mâini și până la claviculă, se datorează faptului că legile sunt permisibile. Și, ca să fim drepti până la capăt, se fură și în alte părți.

E P: *Ați acordat, de-a lungul anilor, multe interviuri. Ce credeți că nu ați fost întrebată în acestea și ce ar trebui să mai afle oamenii despre Ileana Vulpescu?*

I V: Despre orice om afli, într-o discuție, ceea ce vrea el să se afle. Desigur, se pot face corelări legate de statutul și comportamentul său social, dar nu poți afirma, nici așa, că îl cunoști cu adevărat.

E P: *Așadar, dumneavoastră ne arătați o anumită fațetă, cea a scriitorului, în spațiile căreia se află Ileana Vulpescu. Ce motivează această ascunzătoare a sufletului?*

I V: Viața... Am rămas orfană de tată la doi ani, am avut tată vitreg, a murit și el, a venit războiul, apoi a venit regimul comunist și nu am avut motive să mă bucur. Am avut și pe mama bolnavă, eu bolnavă. Gândiți-vă că am stat un an și două luni în ghips, nemișcată, cu probleme la coloană. În acea perioadă am ascultat toată muzica lumii. Aveam un radio și ascultam tot ce se putea: muzică simfonică, populară, tot am ascultat...

E P: *A existat, deci, și o parte pozitivă... Care sunt preferințele dumneavoastră muzicale?*

I V: Îmi place muzica populară românească, dar cea cu adevărat populară; doinele, cântecele de haiducie... După aceea muzica simfonică: Bethoven, Mozart, Vivaldi...

E P: *În afară de muzică, ce alte bucurii ați avut?*

I V: Bucuriile au fost întotdeauna lucrurile mele, apoi câinele meu din curte, pisica sau pisicile mele. Ele au fost prietenii și iubirile mele. Când a murit o pisică și eu trebuia să dau o teză la școală, mama nici nu mi-a spus, decât după nu știu câtă vreme, pentru că știa că am să plâng și numai bună de teză nu aș fi fost.

E P: *Îmi amintesc că într-o discuție anterioară v-am întrebat ceva despre moartea unui om. Atunci mi-ați spus că nu este mare deosebire, pentru suferința celor care rămân, între moartea unui om și a unui animal. Ați rămas la aceeași opinie?*

I V: Vă rog să mă credeți că am avut tot timpul să îmi schimb părerea până la frageda vârstă de 83 de ani, dar moartea animalu

lui pe care-l iubesc nu se deosebește cu nimic de cea a omului la care ții. Același gol îți lasă în suflet și este de neînlocuit.

Poți să-ți iei, dacă ți-a murit câinele, un alt câine, dacă ți-a murit pisica o altă pisică. Ceea ce te-a legat de animalul care a plecat de lângă tine nu se șterge însă niciodată.

E P: *Vă recitiți cărțile?*

I V: De obicei nu, pentru că am zis: „De ce să mi le recitesc dacă pot să citesc altceva.” Dar am făcut și experiența asta. E foarte curios cum te simți înstrăinat de carte judecând-o cu ochii oricărui cititor și, culmea, găsim-o plină de defecte.

E P: *Ce înseamnă pentru dumneavoastră Arta Conversației?*

I V: Este cartea care mi-a făcut un nume. Mai scrisesem înainte un roman, din punctul meu de vedere mai bun decât **Arta Conversației**. Se numea **Rămas bun casei părintești**, dar a avut un tiraj nesemnificativ... Pe când **Arta Conversației** a fost tipărită, de la început, în 50.000 de exemplare. Era și un moment în care oamenii așteptau ceva. Puteai să critici regimul lui Dej, cea mai sinistă perioadă a comunismului românesc. Mi se pare foarte ciudat că oamenii care au trăit și pe vremea lui Dej uită total acea epocă.

E P: *Aveți o carte, din toate cele pe care le-ați scris, la care țineți cel mai mult?*

I V: Da! Se numește **Sărută pământul acesta**, și acțiunea se petrece la căderea Daciei, în 106 d.H. Se află acolo ceva din sufletul meu care a ținut mai ales cu învingerii, în pofida faptului că învingătorii au, întotdeauna, dreptate. Ei sunt cei mai buni și cei mai deștepti și cei mai capabili și nu noi, bieții învinși. Consider, așadar, că străbunii mei cei mai adevărați, mă scuzați dacă este o tautologie, sunt dacii. Cât despre romani, imperiul lor s-a destrămat din corupție și din extindere mare. Pentru că, așa cum spune un proverb chinez: „Dumnezeu nu a lăsat niciun copac să ajungă până la cer”. Cine vrea să stăpânească lumea face o gravă greșală. Oricât așa-zis bine civilizator le-ar aduce celor cuceriti nu va fi considerat decât, cel mult, un fel de părinte vitreg.

E P: *Cât de legate de realitate sunt sursele dumneavoastră de inspirație și cât ține, în economia unui roman, de imaginație?*

I V: Știți cum este... Totul este realitate filtrată prin sufletul celui ce o expune. Am fost întrebată, de multe ori, câte personaje din **Arta Conversației** sunt reale, și am spus că doar unul - Stalin. În rest, ele fac parte din realitatea mea de scriitor.

E P: *Simțiți că aceste personaje plătesc, cu ghilimelele de rigoare, polițe ale autorului față de lumea reală?*

I V: Sigur ca da, foarte multe! Într-o carte faci dreptate cui vrei și poate că dreptatea nu este totală nici acolo. În literatură, ca în orice face omul, există greșeli și prejudecăți. Poate vrei să prezinți pe cineva și nu este drept, pentru că îți este antipatic, să-l negi total. Eu spun: „Doamne, dușmanul meu de moarte dacă este inteligent eu n-am să spun niciodată că e prost.” N-am să spun, despre cineva care m-a luat peste picior, că nu știe să scrie. Doamne ferește!

Și-i dau dreptul fiecăruia să aibă propria părere. De ce să mă supăr pe cineva că a spus ceva rău despre mine? Eu sunt un om oarecare. Nu accept însă să te duci, de pildă, la Bruxelles și să-ți batjocorești propriul popor. Nu mai este același lucru. Dacă aș fi avut vreodată o însărcinare publică nu mi-aș fi prezentat poporul ca făcând parte dintre heruvimi, dar nici nu aș fi dat cu băta-n baltă. Aș fi căutat să-l reprezint cât mai bine. Și să creez o opinie în favoarea sa. Adică, una este să reprezinți poporul și alta este să te reprezinți pe tine. Dacă eu scriu, o picătură din poporul român se regăsește și în cărțile mele.

E P: *Istorie noastră, spun mulți, nu este una exactă. Multe din datele ei esențiale sunt ascunse, deformate sau manipulate, încercându-se o înstrăinare de rădăcini, de izvoare... Și asta în pofida faptului că, între Gânditorul de la Hamangia și arta modernă n-au fost mii de ani, ci doar o clipă de eternitate.*

I V: Poți să zici că este sculptura lui Brâncuși...

E P: *Exact! Și atunci de ce suntem catalogați în Franța și nu numai, drept țigani păduchioși?*

I V: Dar, pardon, scuzați, și în Franța sunt păduchi. Acum doi trei ani, când se ducea o prietenă de-a mea să-și ia nepotul de la grădiniță, în Franța a văzut scris: „Copiii cu păduchi nu vor mai fi primiți după vacanță!”

E P: *Despre istoria noastră adevărată, ce credeți? Există o latură ascunsă, neștiută, tănuțată intenționat?*

I V: Putem spune despre daci că romanii le-au dărâmat cetățile până la pământ. În cetățile alea o fi fost ceva. Dacii aveau și o cancelarie și țineau legătura chiar cu Roma. Adică, acolo se presupune că cineva știa să vorbească latinește. De pildă, noi, aici, foarte departe de Roma vorbim latinește. Faptul că așa de repede a apărut o limbă presupune că limba celor cuceriti era asemănătoare cu a celor care au cucerit.

E.P: *În Muzeul de la Vatican există 5 busturi care îi înfățișează pe daci, alte 8 statui de daci, înalte de aproximativ 3 metri, împodobesc Arcul lui Constantin cel Mare, iar asemenea sculpturi sunt risipite în mai multe muzee din Italia. Mă întreb, cum de un popor cuceritor a putut să le dea învingătorilor această dimensiune monumentală. Să fie și asta o legătură cu adevărurile neștiute ale istoriei noastre vechi?*

I V: Există două posibilități: să-i fi prezentat astfel pentru că chiar așa arătau, sau pentru că au vrut să spună: „N-am învins niște pigmei sau niște râme, iată ce oameni am învins!”

E P: *Am întrebat, puțin mai înainte, despre personajele din cărțile dumneavoastră. Mă gândeam, în timp ce vă ascultam, la viața lui Iisus. A existat în preajma Sa un personaj controversat - Iuda. Biserica îl cataloghează ca pe un nevrudnic, un păcătos, etc. dar sunt și persoane care spun că el a trebuit să facă ce a făcut. Iisus a avut o misiune pe Pământ și cineva trebuia să trădeze. La un moment dat, chiar Mântuitorul îi spune: „Fă ceea ce trebuie să faci!” Pentru dvs, Iuda este un personaj pozitiv sau negativ?*

I V: Iuda, după părerea mea, își cunoștea destinul. Nu el a ales să fie trădătorul ci a fost ales. Dacă un instrument al destinului intervine acolo unde era prevăzut nu poți să acuzi.

E P: *Care sunt activitățile cotidiene ale Ilenei Vulpescu?*

I V: Cele dintotdeauna: cititul, acum televizorul... Poate lumea să rădă de mine, dar m-aș uita la nesfârșit la desenele animate ale lui

(Continuare în pag. 3)

(Urmare din pag. 2)

Martoră cu viața mea

Walt Disney, spre deosebire de urâciunile astea care se fac acum. Și îmi plac, mai ales, filmele cu animale. Să vezi câtă inteligență are un animal este de-a dreptul fascinant.

E P: Dacă ar fi să luați viața de la început ce ați evita și ce ați dori să faceți?

I V: Îi spuneam unei prietene că, dacă m-ar întreba Dumnezeu ce vreau și ce nu vreau i-aș răspunde: „Doamne, nu mă mai trimite pe pământ!”. Dar, sunt convinsă că venim aici cu un fel de cartelă electronică. Toate perforațiile sunt făcute și noi sărim din una în alta.

E P: Ce ați dori să se mai întâmple în viața dumneavoastră? Tot timpul avem vise, ne dorim ceva...

I V: Mi-aș dori să mai scriu.

E P: Aveți multe cărți nescrise?

I V: Aș avea destule. Eu nu sunt rapidă la nimic. Dacă cineva spală un geam într-o sfert de oră, eu îl spal într-o oră.

E P: Asta înseamnă că sunteți riguroasă în ceea ce faceți.

I V: Credeți-mă că dacă am spălat un geam într-o oră, atunci chiar l-am spălat. Nu pot să mă grăbesc. Dacă îmi dă Dumnezeu zile... dacă nu, ce a fost a fost. Și-mi doresc să

mă asculte Dumnezeu să fiu până în ultima clipă a vieții în picioare și în toate mințile. Astea sunt singurele mele aspirații.

E P: Legat de rigurozitatea dvs, spuneți odată că folosiți zilnic dicționarul și le ziceam tinerilor de la mine din oraș să lase jena la o parte, să folosească dicționarul atunci când nu stăpânesc bine expresii sau cuvinte. Și, dacă dumneavoastră folosiți zilnic dicționarul, este o recunoaștere a faptului că întotdeauna mai avem ceva de învățat...

I V: Vreau să spun ce simt eu, ca o carență cronică a educației mele: faptul că nu am făcut filosofie. Afară de ceea ce am studiat fără voie - marxism, materialism dialectic - am făcut și un curs de istoria religiilor. Dar nu este suficient.

E P: Care este cea mai mare realizare a dumneavoastră?

I V: Faptul că oamenii cărora m-am adresat și care m-au citit m-au înțeles și mă bucur de simpatia și de înțelegerea lor. Scrii ca să te eliberezi, dar și ca să comunici. Dacă, prin ceea ce ai scris, reușești să îi dai ceva din sufletul tău cititorului, dacă el rămâne cu ceva de acolo, ai de ce să te bucuri. Îmi spunea chiar un critic literar că sunt cărți foarte laudate care nu sunt citite și sunt cărți nelăudate care sunt citite. Eu sunt la categoria a doua. Când mai umblam

pe stradă mă opreau oameni necunoscuți spunându-mi că m-au citit și că le-a plăcut mult... Am descoperit astfel bucuria de a fi un ecou în sufletele altora. Mie îmi pasă ce spun cititorii. Nu fac o dramă dacă mă critică cineva spunându-mi că nu îi place sau că am exagerat.

E P: Și la noi, la Mizil, cred că ați simțit simpatia tuturor...

I V: Cum să nu?! Nici nu am pășit bine și o tânără a venit să-mi dăruiască un buchet de flori. Și când Magda Catone și Raul Cârstea au pomenit de mine, toată lumea a aplaudat.

E P: Mulți au regretat că n-au știut că o să veniți ca să-și aducă cărțile pentru autograf.

I V: Poate oamenii simt în mine o soră de suferință, își găsesc în personajele mele neîmplinirile, dorințele, durerile și speranțele lor, ceva care se potrivește acolo.

E P: Doamnă Ileana Vulpescu, a fost o plăcere să stau de vorbă cu dumneavoastră. Vă mulțumesc și vă urez din toată inima să aveți cât mai multe motive să zâmbiți, să constatați că viața este frumoasă, că sunt zile deosebite! Vă urez să aveți un an 2015 cât mai bun, în care să reveniți și la Mizil, acolo unde vă vom aștepta, întotdeauna, cu dragoste și admirație!

I V: Vă urez să dea Dumnezeu pace și sănătate la toată lumea!

(Urmare din pag. 1)

LACUL CU TRESTIA LINĂ

să poarte miros de trup omenesc, nu odată i s-a întâmplat să vadă minunea.

Până atunci, sunt alte minuni mai aproape.

Jos, în adânc, trec și se-ntorc făpturile apelor. Nesfârșite la număr, fantastice la chip și la înot. Țiparii ieșiți dintr-un cotlon de mal își caută alt cotlon, lunecând cu unduire de șarpe; un crap cu solzi de alamă, poate împăratul tuturor crapilor după cât e de mare și de bătrân, s-a înălțat la lumina soarelui; au săgetat trei știuci cu guri de balaur, iar înaintea lor s-au risipit cu spaimă armatele mărunte de pești străvezii, s-au ascuns ochene și lini, aleargă să vestească primejdia o sârnușă sprintenă ca o ștafetă. Melci leneși se lasă legănați între două ape. O broască țestoasă coboară oblic să-și prindă sub capacul greoi umbra mai vie decât dansa, căci așa a vrut tainica lege a firii: broasca în țeasta ei să pară un bolovan neînsuflețit, iar vie să pară umbra-i din apă. Pe luciul tipsiei se-alungă păianjeni și găze ca mici jucărele cu arcuri. O gânșanie fără nume se saltă și coboară într-un clopoțel de cleștar; din treacăt îi sparge cutioara cu aer alt gândac, uriaș, cu spinarea de smalț verde și cu etichete lungi ca două ritmice vâsle.

Sprîjinit în coate, cu bărbia în pumni, Mihai privește la lumea din apă, de sub el, unde cerul și adâncul se-amestecă; o mreană intră într-un nor și o pasăre albă zboară sub lănciile trestiiilor înfipte cu vârful în jos.

Se vede acolo și chipul lui, nepământean, printre foile late de nufăr, căutându-i în ochi și zâmbindu-i. E chipul său oglindit într-adevăr, ori poate-i un alt el? Poate-i pereche lui de pe celălalt tărâm, aflându-se aici și ieșit să-l vadă și să-l întrebe, poate să-l cheme...

Gândul amețitor îi tulbură ochii și mintea. Cu vârful degetelor, Mihai sfarmă oglinda lacului. Își îndreaptă ochii aiurea.

Din stuful cu foșnetul moale o găscă sălbatecă și-a scops puii în plutire înceată.

Pe urmă, un cufundar a început să facă tumbă; o pasăre necunoscută a atins apa cu sfârșul aripelor și a zburat cu un pește de argint în plisc.

Văzduhul cântă de zumzetul subțire al țăntarilor; un greier se îngână cu un cosaș; departe, în codru, o pitulice răspunde-n răstimpuri unei ciocănitore. Se poate numi asta pustiu și singurătate? Aiurea, pretutindeni sunt oameni osândiți să trăiască din muncile lor urâte și lacome, întocmai ca oarba cârțiță din hrubele subpământene, fiindcă au uitat că pe lume se mai află acestea, nu mai au ochi să le vadă, iar urechea a pierdut ascultarea zvonurilor din care-i făcută tăcerea. Dar o lume de vrajă durează aici și Mihai simte crescându-i în el închipuirea dulce că asemeni copilului din nu mai ține minte ce basm, el a fost scaldat de ursitoare într-o apă descântată care i-a deschis ochii, să vadă ceea ce alți ochi nu văd, urechea, s-audă ceea ce alte urechi n-aud.

SCURTISIME

Alexandru Jurcan

Dragă mătușă

Dragă mătușă, mă bucur mult că ai acceptat să stea mama la dumneata, până fac reparații la casă, să se bucure măicuța de confort. Am adus cea mai bună echipă din oraș. Băieții au săpat ieri foarte adânc pentru fosa din fața casei. Au răzuit pereții, casa e un șantier, curtea plină de moloz. Mama va fi uimită să aibă și ea baie cu apă caldă, plus veceu în casă, că destul a mers lângă șură pentru necesități.

S-au cam îmbătat băieții aseară și tot satul i-a auzit cântând. Le-am făcut rost de fete, am sacrificat-o chiar pe vară-mea Cosmina, sper că i-a plăcut carnea tânără, că feciorii pun suflet în tot ce fac. Tu nu trebuie să-i spui nimic mamei, doar că e vorba de un zugrăvit simplu, așa cum și-a dorit, că mie mi-au venit idei pe parcurs. O să lărgesc și pivnița, deja băieții sapă acolo cu entuziasm. Știu ce gândești, dragă mătușă, dar îți promit că te rezolvăm și pe dumneata, că nu ai casă modernă.

Iată, scumpă mătușă, s-a produs tragedia, în timp ce-ți scriam. Din cauza săpăturilor dese, casa s-a prăbușit, a dispărut ca o nălucă, în nori de praf. Noroc că băieții sunt teferi. Eu nu mai am curaj s-o revăd pe măicuța, ține-o la tine câte zile mai are, iartă și dumneata ce poți, că intenția mea a fost generoasă... spune-i ce crezi, vezi să nu facă vreun infarct și ține-mă la curent cu starea ei. Dumnezeu să vă aibă în pază!!!

Ea nu se consideră pasăre

Dragă mamă, visul ți s-a împlinit, nu mai sunt singur! Prezența ei tonică mă zăpăcește pozitiv! Gângurelile ei șoptite, agitația de la trezire, lumina din privire... Viața mea s-a schimbat complet, doar la nevoile ei mă gândesc. Zilnic îi cumpăr de mâncare, fac curat, o acopăr adesea cu o eșarfă de mătase, să-i fie somnul lin, cum zicea poetul.

Mulți vecini privesc cu ochi răutăcioși fericirea mea. Poate că îi deranjează zgomotul. Euforia cere zbor prelungit peste dulapuri, chiar în baie, unde ea scoate strigăte ciudate de satisfacție. Să știi că și ea are salivă și umezește orice băț pe care îl îndrepti spre ea, în patos jucăuș. Abia aștept să vii la noi, să-i admirăm inteligența, culorile asortate, caracterul nobil, de rasă nepervertită. Nu trebuie să aduci nimic, pentru că numai eu îi știu preferințele și n-aș dori vreo surpriză alimentară nocivă. Când vei sosi, o să te dezinfecți cu spirt chiar la intrare, în hol. Orice posibil microb ar ucide-o, mai ales că ea nu poartă haine.

Mulți prieteni cred că mi-am bătut joc de destin, că degeaba am stat singur până la 40 de ani, dacă mintea nu mi s-a copt. Ei nu pricep că eu am alte opțiuni, alte preferințe. Nu sunt sclavul ei, cum s-ar putea crede. Fac totul din iubire dezinteresată, deși îmi place să-i ating penajul catifelat. Știi ceva? Ea nici nu se consideră pasăre, crede-mă, a evoluat sub ochii mei uimiți și afectuoși. Vino cât mai repede, mamă dragă, și nu uita să aduci adevărul de la medicul de familie, cum că în zona voastră nu sunt boli contagioase. Musai să fiu prevăzător, ea e fragilă...

Mihaela Bacali

Polemica Lucian Blaga - Dan Botta sau povestea hilară a unui proiectat duel

Polemica Lucian Blaga - Dan Botta rămâne un episod puțin onorant din biografia celor doi scriitori români. Disputa, desfășurată parțial în paginile **Gândirii**, se țese în jurul termenilor de: „unduire” (Botta), „ondulat” (Blaga) și de „teorie mioritică” („spațiu mioritic”). Ambii și-au disputat primatul ideii. Deși cel care începe polemica este Botta, și era normal ca Blaga să răspundă, tonul pe care îl folosește acesta din urmă nu este întotdeauna, așa cum ar fi putut să fie, marcat de distincție. Avem în față, cu alte cuvinte, o dovadă despre ce este și cum funcționează orgoliul în lumea literară, despre faptul că o idee trebuie să aibă neapărat o paternitate și ne întrebăm de ce niciunul din preopinienți nu-și imaginează că ar fi putut gândi „în paralel”, fără ca vreunul din ei să-l fi plagiat pe celălalt, sau că însuși conținutul foclorului nostru este cel care le-a permis această „consonanță” de idei. Ambii însă o dezvoltă la fel de frumos, iar Blaga reușește acea realizare magistrală numită **Spațiul mioritic**. Petru Comarnescu, care pledează și el pentru „împăciuire”, rezumă, într-un articol apărut în epocă, argumentele celor doi, concluzionând că ambii „sunt onest tributari atâtor înaintași români și atâtori străini și români contemporani”, din opera cărorora Lucian Blaga „și-a construit aproape un monumental sistem”, iar Dan Botta „și-a orânduit și limpezit anumite intuiții majore.”¹

Din punctul de vedere al lui Blaga, „istoricul” desfășurării evenimentelor, prezentat foarte succint în articolul **O gravă tentativă de expropriere literară**, apărut în revista **Gândirea**, ar fi fost acesta: în anul 1930, luna mai, el publică în revista clujeană **Darul vremii**, un mic studiu intitulat **Simboluri spațiale** în care pune în evidență „o viziune spațială specific românească și funcția creatoare de stil a acesteia. E vorba despre spațiul ondulat ca orizont particular al culturii românești.”. Articolul este reluat, în același an, în ziarul **Rampa** din București. Blaga remarcă faptul că această constantă stilistică se regăsește și în alte creații populare: în cântecul popular, mai ales în doină, dar și în dans. Acel „plai”, relieful specific românesc („Sufletul românesc, acasă la el, numai pe plai are un mers care-i aparține și-l diferențiază. Mersul acesta este ritmic: suș și coborâș”) există însă și ca un spațiu sufletesc, este „spațiul ritmic împărțit în plan înalt și vale”, care se concretizează în dansul de la țară. „Dansul nostru e dansul lent al unui om care suie și coboară, chiar atunci când stă pe loc, sau al unui om cu sufletul definitiv legat de infinitul ritmic alcătuit din deal și vale, de infinitul ondulat”.²

Aceste idei, schițate în articolul citat, vor fi aprofundate în studiul **Spațiul mioritic**, publicat de Blaga mai întâi în revista **Gândirea**, în mai 1935, studiu în care dezvoltă ideea

„infinitului ondulat ca orizont specific al culturii românești”³.

În același an, 1935, dar în octombrie, Dan Botta publică, tot în revista **Gândirea**, un articol intitulat **Frumosul românesc**, în care are și el intuiția „unduirii”, ca element specific spiritualității românești. La sfârșitul textului, Botta afirmă, într-o notiță, că ideile expuse au făcut obiectul a două conferințe, ținute la radio, la începutul anului 1934: **Frumosul românesc** și **Ideea destinului în poezia populară**, și că „le-aș fi lăsat, poate, uitării dacă magistralul essay al domnului Lucian Blaga, **Spațiul mioritic**, relevând ritmul ondulatoriu al spațiului românesc și punând în lumină funcția lui creatoare de stil, nu ar fi adus indirect o confirmare palidei mele intuiții”⁴.

Această notiță, de care nu a avut cunoștință pentru că pe atunci se afla în străinătate, și de existența căreia a aflat mult mai târziu, prin „bunăvoința” cuiva, este considerată de Blaga întâia tentativă de expropriere. Dar, susține el, conferințele lui Botta au fost rostite la radio la începutul anului 1934, iar el publicase cel dintâi articol despre această chestiune în 1930, deci nu putea fi „o confirmare” a unei intuiții, care era și „palidă”, adaugă Blaga sarcastic. Stilul lui Blaga capătă accente de ironie mușcătoare, ca în viitoarele pamflete. Tot în articolul citat (**O gravă tentativă de expropriere literară**), el îl numește pe Botta „recidivistul domn Botta”. „Mă întreb cum și de unde și-a însușit recidivistul domn Botta acest obicei foarte balcanic, dar prea puțin mediteranean. Poate tot din apele materne ale Thraciei, călăuzele sterilității sale. Stranie floră produc aceste ape”.

Dacă întâia încercare de plagiat se consumase, afirmă Blaga, sub masca falsei modestii, cea de a doua, apărută în revista **Dacia**, era deja de o mare insolentă.

Articolul la care făcea referire Lucian Blaga fusese publicat de Dan Botta la 15 aprilie 1941, în primul număr al revistei **Dacia** și era intitulat **Românii, poporul tradiției imperiale**. Într-o notă, ca și prima oară, el își revendica ideea „viziunii mistice a frumuseții românești”, dar și pe cea a „teoriei mioritice”. „Viziunea mistică a frumuseții românești - spuneam - delegată de noi din apele materne ale Thraciei, a cunoscut pe lângă marele public, sub numele bizar de „teoria mioritică”, de la frumosul cuvânt *mioriță*, *mioară*, o favoare excepțională. Istoricii literari vor avea să dezbată fenomenul acestei teorii, înfățișate lumii sub forma unor *opuri de dificilă doxă germanică* (subl. nstr.) și pe care literatorii care i-au făcut faimă au impus-o cu argumente extrase tot din modestele noastre lucrări”⁵. Aluziile erau cu totul transparente.

În articolul intitulat **Hazul țărănesc al imperialului Dan Botta**, publicat în revistele **Țara** din Sibiu și **Timpul** din București (26 aprilie) și mai apoi în **Porunca-Vremii** (5 mai 1941), Blaga reafirmă faptul că ideea „spațiului mioritic” o dezvoltase încă din anul 1930, când publicase studiul **Simboluri spațiale**, dar o avusese chiar dintr-o epocă mult mai veche, încă

din volumele **Ferestre colorate**, **Fețele unui veac**, **Filosofia stilului**. De data aceasta, Blaga face haz de atitudinea lui Botta: „Dl. Dan Botta a intrat în ograda mea, a mușcat puțin din mărul cel mai îmbujorat al grădinii, a sărit apoi iarăși gardul, și-acum, nu fără haz țărănesc, aleargă și țipă pe ulițele satului: «Prindeți hoțul! Prindeți hoțul!»”⁶.

Cele trei articole publicate de Blaga sunt deci: primul, **Hazul țărănesc al imperialului Dan Botta**, articol publicat concomitent la **Timpul**, (26 aprilie 1941), **Țara**, din Sibiu, și **Porunca-Vremii**, al doilea, **O gravă tentativă de expropriere literară**, în **Țara** și în **Gândirea**, la 30 aprilie 1941, și al treilea, **Alte încercări de expropriere literară** care va apare în **Țara** și **Sfarmă-Piatră**.⁷, în 1941. Peste tot ironia însoțește sarcasmul, iar tonul este persiflant.

De pe poziția lui Dan Botta, „evenimentele” s-ar fi desfășurat astfel: ele ar fi debutat cu cele două conferințe ținute la radio în 1934, ar fi continuat cu publicarea celor două articole ale sale în **Gândirea**: primul, **Frumosul românesc** apărut în nr. 3, 1935, în care dezvoltă ideea tracică, credința morții nuptiale în **Miorița**, a panteismului în **Toma Alimoș**, a cosmosului dionisian și a unduirii în **Scrisoarea I de Eminescu**⁸ și al doilea, **Unduire și moarte**, publicat în noiembrie 1935⁹, în care prezenta originea tracică a unor motive din poezia noastră populară. Următorul moment ar fi constituit de apariția articolului **Despre alte încercări de mistificare literară**, publicat parțial în **Sfarmă-Piatră**, nr. 194 și 195, din 21 respectiv 28 iunie 1941¹⁰. Finalul „duelului verbal” a fost constituit de publicarea, pe cheltuială proprie, a broșurii **Cazul Blaga**,¹¹ în care susține că ideea orizonturilor stilistice este în întregime copiată din Frobenius, Spengler, Riegl, Wörringer, cea a „perspectivei sofianice” de la Florenski și Bulgakov, iar că cei doi termeni: „mioritic” și „unduire” sunt preluați de Blaga de la el. Ca și Motru mai târziu, deplânge influența lui Blaga asupra tineretului. „Un tineret întreg e atras în mrejele unor pseudo-probleme, unor patetice deșertăciuni doctorale, lăsat pradă unui idiom barbar bulgaro-ugro-franțuz, în care e pierdut definitiv patrimoniul nostru de nobile consonanțe, de severe silabe latine, pentru care au luptat marii filologi ai Transilvaniei”. Opera lui Blaga devine în ochii lui Botta „un instrument de corupție publică, un pericol social”¹². Probabil că era o idee care „plutea” în aerul epocii, altfel nu ne imaginăm cum toți cei care intrau în polemică cu Blaga vedeau în el un „corupător” al tinerei generații.

Dan Botta nu se oprește însă la acest duel verbal, ci îl provoacă pe Blaga la un duel veritabil. Pan Vizirescu, prietenul său, gândirist, ca și el, relatează episoadele acestei polemici¹³: „Dan Botta îl atacă pe Blaga spunând că el a ținut o conferință la radio și că Blaga, care se afla la Berna, ar fi ascultat-o, și ascultând-o i-ar fi luat ideile. Adevărat, aducea și Botta o nouă tate, dar ca să meargă cu bănuiala, mai mult, cu acuzarea directă asupra lui Blaga, era o îndrăzneală, chiar o insultă! El și-a publicat aceste acuzații și Blaga s-a simțit foarte jenat, pomenindu-se așa, atacat pe neașteptate. A dat un răspuns puternic, just și clar”.

Momentul următor este deci cel în care Botta îl provoacă pe Blaga la duel. „Dan Botta avea prin originea lui ceva cavaleresc, iar acumă căuta să se folosească de un prilej zgometos pentru a-și evidenția blazonul legendar.” El îi cere lui Pan Vizirescu să-i devină martor. Răspunsul acestuia este ferm: „Eu să merg la

(Continuare în pag. 5)

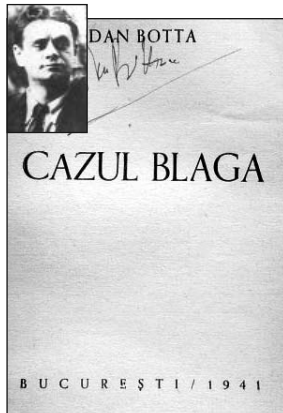

(Urmare din pag. 4)

Polemica Lucian Blaga - Dan Botta

Blaga și să-i spun că l-ai provocat la duel?! Nu fac eu treaba aceasta!” Botta îl acuză că nu îi este prieten adevărat, la care Vizirescu ripostează: „Pân' aici! Eu am pentru Blaga, nu o stimă, asta ar fi puțin, poate chiar o venerație și ca scriitor, și ca om!”

Dan Botta i-a cerut atunci lui Herescu, președintele Societății Scriitorilor Români să-i devină martor. Acesta a acceptat „ca spirit împăciuitor”. Duelul însă nu a avut loc pentru că „Blaga nici nu a vrut să stea de vorba”, iar Botta „l-a declarat descalificat după legile duelului, ceea ce nimeni și nici Blaga nu a luat în seamă”. Pan Vizirescu comentează atitudinea lui Blaga: „Cred că Blaga a avut o tulburare, o mâhnire care l-o fi costat ceva”.

Volumul **Cazul Blaga** relatează și el desfășurarea „ostilităților”: în mai 1941, Dan Botta declanșează preparativele provocării la duel a lui Blaga, ca ultima formă de a-și apăra onoarea. Printr-o scrisoare, în care reamintește „injuriile” lui Blaga, Botta îi roagă pe N. I. Herescu și dr.

Ion Cantacuzino să-i fie martori: „țin la o reparație integrală a tuturor acestor injurii și vă rog, prietenește, să-mi fiți martori în acest incident atât de trist”¹⁴. Cei doi acceptă, și-i răspund printr-o scrisoare (anexele la **Cazul Blaga**, p. 60) despre felul în care au acționat: la 19 mai 1941 i-au cerut lui Blaga să-și desemneze martorii. Acesta a refuzat provocarea, conform art. 75 din **Codul de Onoare** întocmit de maior Drăghici Iosef, „deoarece au trecut mai mult de 48 de ore de la apariția articolelor mele până la trimiterea scrisoarei dvs”¹⁵. Martorii lui Dan Botta îi aduc la cunoștință faptul că și în **Les lois du duel** de Bruneau de Laborie, se precizează că „cererea de reparație trebuie făcută «quarante-huit heures après l'instant où le demandeur a subi ou a connu l'offense»”, dar că „pentru articole de presă este firesc ca termenul să nu curgă decât din momentul când d-ta ai cunoscut ofensa”. Constatând, la 15 iunie 1941, că „dl. Blaga refuză să-ți dea satisfacție pe căile **Codului de Onoare**”, martorii își depun mandatul, recomandându-i lui Dan Botta să caute „a obține satisfacție pe căile ce vei crede de cuviință”. În scrisoarea din 16 iunie 1941, cel ofensat le mulțumește prietenilor pentru „sarcina îngrată” și formulează o concluzie amară: „Cineva care-mi aruncă cele mai grave injurii și se sustrage apoi, fără motiv, de la orice responsabilitate, se așează singur foarte jos pe scara înșurșirilor morale.”¹⁶

Într-o scrisoare adresată lui Blaga, Domnița Gherghinescu-Vania rezumă, foarte hazliu episodul duelului: „Pe-un picior de plai/ Pe-o gură de rai/ A...pușcat în van/ Căpitanul Dan.

Te felicit călduros pentru contra-atac”, (Brașov, 5 mai 1941, Domnița)¹⁷

Polemica Blaga-Botta a avut un mare răsunet în epocă. După 1944 au venit însă anii de tăcere, când, în contextul ideologiei comuniste, Lucian Blaga a fost marginalizat, iar disputa de idei a fost voit uitată. După 1989, ea revine în actualitate și este readusă în discuție într-o serie de studii. Printre criticii care se apleacă, în ultimii ani, asupra ei, sunt¹⁸: Ion

Bălu, în **Viața lui Lucian Blaga**, Ionel Popa, în **Glose bliagene**, Eugen Nistor, în **Polemica Blaga-Botta**, Mircea Popa, în **Blaga și contemporanii săi**, George Achim, în **Răsfățuri și melancolii**, Florin Roatiș, în **Confluente filozofico-literare**, Ion Simuș, în **Dan Botta și Lucian Blaga – idei în litigiu**.

Deși bine documentate, studiile suferă însă, de multe ori, de o atitudine părtinitoare, dictată de simpatiile sau antipatiile literare și înclinând să acorde dreptate fie lui Blaga, fie lui Botta. George Achim, de pildă, incriminează îndeosebi atitudinea și tonul lui Blaga, vorbind despre „o incisivitate împinsă până la violență, mai ales din partea autorului **Trilogiei culturale**”, despre „răspunsul vehement al lui Blaga, cu accente de pamflet vitriolant”, care capătă uneori forme xenofobe.

„Felul în care Blaga înțelegea să poarte o polemică nu era tocmai un model de eleganță. Se lăsa pradă temperamentului, ispitit de tentația de a-și desfășura adversarii prin tușa stilistică groasă care viza caricaturizarea și ridiculizarea acestora. Procedase astfel în disputa cu remarcabilul Constantin Rădulescu-Motru (șarjând în calambururi îndoielnic facile de tipul: Rădulescu - Mortu) ori în cea cu părintele Stăniloae, din care, deși aflată pe tărâmul dogmei creștine, vehemențele nu lipsesc”. Și de această dată „un potop de ironii și insinuări nu tocmai elegante se vor abate asupra adversarului. (...) Blaga uzează surprinzător și întristător, de argumente vecine cu invectiva, desprinse din arsenalul propagandistic al dreptei extreme, de certă sorginte fascistă, antisemită și xenofobă, legănată păgubos de iluzia purității etnice”. Dând dovadă de „etnocentrism agresiv și discriminator”, Blaga îl numește pe Botta „corsar” și pune la îndoială românismul acestuia: „«Sângele meu – scrie el cu înflăcărare semeață – refuză să stea de vorbă cu semi-români în chestiuni de românism! (...) Un fapt trist, dar vrednic de semnalat: sângele mixt începe să ridice glasul! Noi Ardelenii nu obișnuim să acceptăm lecții «de românism» din partea nimănu, cu atât mai puțin din partea unor oameni cu ascendență amestecată. Despre dl Dan Botta citesc în **Antologia poezilor tineri** că este «corsican prin mamă». Nu pun la îndoială această origină, numai cât corsican este un termen pur geografic. Ar fi de dorit să se știe odată precis și cu documente ce înseamnă acest cuvânt și din punct de vedere etnic. Oricare ar fi rezultatul unui atare examen, rămâne ascendența amestecată care vrea să ne dea lecții de românism!»”.

Exprimarea atât de lipsită de menajamente este datorată, consideră criticul, „temperamentului impetuos și orgoliului nemăsurat” care „îl împing pe polemist la excese (Grigore Popa vorbește de o furie atât de totală la Blaga încât „aveai impresia că se descompune”). Tonul lui Blaga rămâne la fel de acid și în final: «Manifestările și ieșirile atât de penibile ale d-lui Botta nu mi le explic decât prin aceea că d-sa a auzit probabil de noile legi cu privire la

exproprierea bunurilor evreiești și și-a închipuit că pe moșiile mele ar fi rost de vreun chipir. Că nu sunt evreu - e desigur un nenoroc pentru domnul Botta». Un trist derapaj bliagian cu care, desigur, am fi preferat să nu ne întâlnim”, comentează George Achim.¹⁹

Ionel Popa se situează pe o altă poziție, el tinde să îi acorde circumstanțe atenuante lui Blaga și să incrimineze mai mult atitudinea lui Botta: „În vremea lor, Blaga și Botta au fost recunoscuți ca doi redevabili polemisti”: „duelul dintre cei doi preopinenți începe cu un schimb de atingeri cu floreta și trece apoi pe nesimțite la atacuri cu sabia, pentru a sfârși cu lovituri de spadă”. Cei doi au stiluri polemice diferite: „Blaga preferă floreta, dar când e nevoie, apelează și la celelalte arme; Botta preferă spada”. Blaga e „mai elegant și mai subtil în atacuri”, în timp ce „Botta e de-a dreptul dur, acuzator, cu exagerări peste măsură, îndepărtându-se de polemica de idei”. Trăsătura comună în modul de abordare a polemicii este „scenariul citatelor”: „Botta preferă din extrase - cuvinte, expresii, propoziții - din textul opozantului, să construiască un „scenariu argument” pe care să-l întoarcă împotriva celui citat(...) în vreme ce „Blaga, și atunci când e ironic, «atacă» cu afirmații care au acoperire «în operă» sau în realități controlabile, nu cu simple afirmații. Pe măsură ce Botta devine de-a dreptul nervos, atacul lui depășește sfera ideilor, și tonul lui Blaga crește în accentul său polemic, ajungând și el, în câteva exprimări, la granița dintre polemica de idei și atacul la persoană.”²⁰

Un portret foarte veridic al lui Botta aflăm la Gheorghe Grigurcu: „Descendent, pe linie paternă, dintr-o familie nobiliară transilvană, iar pe linie maternă dintr-una corsicană”, Botta a avut „o impetuoasă greu stăpânită, o sangvinitate pe care a zăgăzuit-o nu fără sforțări”. „Absolvent a trei facultăți (Litere, cu specialitatea greacă și latina, Dreptul și Institutul de Educație Fizică), a năzuit la un ideal de cultură umanistă, ca la un instrument de disciplinare prin sine.” Poetul nu a fost însă ferit de excese, afirmă Grigurcu. „Unul este, desigur, limbajul migălos lucrat, pedant, înțesat de referințe livrești rare, sub care a încercat a-și ascunde psihia năvalnică, ilustrând mari avânturi dionisiace. Aidoma înaintașilor săi, cărturarii latiniști (unul dintre ei, înaintaș chiar în înțelesul familial, episcopul Ioan Bob, autor al celebrului memoriu **Supplex Libellus Valachorum**), a încercat o conciliere a pornirilor existențiale cu artificialul doct, învecinat cu utopia expresiei”. Mare susținător al tracismului, Botta a emis idei originale: „Dionysos, fiu al Thraciei, ar fi stat la temelie templului filosofiei lui Platon, Eschil și Sofocle ar fi așșderea, îndatorați spiritului thracic, Alexandru Macedon, ca și alți conducători de oști și de stat, ar fi ieși din același neam «fecund în eroi», căruia i s-ar fi datorat și biruința creștinismului”.

Portretul lui Grigurcu aduce o lumină nouă asupra temperamentului lui Botta, situându-l pe acesta într-o „linie” a înaintașilor săi, iar conduita sa „impetuoasă” devine, în acest sens, oarecum scuzabilă. El găsește la Botta „un amestec de orgoliu imens, impersonal, și de modestie personală, de luciditate clamată și de extaz(...) Ceva colțuros, primar coexista într-însul cu o simptomatice năzuință calofilă și cu o perspectivă fantasmagorică. Niciodată factorii antitetici n-au putut ajunge la un echilibru temperamental sau intelectual(...). Viața sa scurtă și agitată, dramatic convulsivă, apar-

(Continuare în pag. 6)

(Urmare din pag. 5)

Polemica Lucian Blaga - Dan Botta

ține unui tipar militant, cu o latură de pragmatism istoric și cu o alta himerică.”²¹

Deși e greu să rămâi indiferent, sau să nu fii subiectiv, în judecarea evenimentelor care au dus la această „încrucișare” de „spade literare”, în ce ne privește, pledăm pentru o atitudine cât mai obiectivă. Suntem tentați, e adevărat, să-l idealizăm pe creator, să-l așezăm pe un soclu, sau să-l considerăm auto-exilat în turnul său de fildeș. În realitate, el rămâne până la urmă un om, cu calitățile, dar și cu defectele sale. De altfel, timpul, care pe toate le îmblânzește, aduce de cele mai multe ori topirea asperităților. Așa s-a întâmplat, se pare, și în cazul disputei Blaga-Botta. O mărturie în acest sens aflăm tot la Gherghe Grigurcu: „Autorul **Spațiului mioritic** nu i-a păstrat «o amintire rea» vechiului său adversar.” Criticul își amintește unele mărturisiri ale poetului, în ultimii săi ani de viață, făcute în cursul unor lungi plimbări pe străzile Clujului: „și-l reamintea în convorbirile ce le aveam cu el, drept un om de talent. Ajungea chiar să regrete unele asprimi polemice care i-au scăpat împotriva-i, tributare unui «limbaj al vremii»²²”. Contrar a ceea ce am fi putut crede, deci, aflând despre celebrele sale mâini, Blaga apare acum într-o altă lumină, mult „îmblânzită”, iar disputele sale literare pot fi văzute și ca un rezultat al unor vremuri extrem de tulburi, pe care le-a traversat și care nu au rămas fără ecou în conștiințele epocii.

Note

- 1) **Petru Comarnescu**, *O polemică în jurul spațiului mioritic*, Revista Fundațiilor Regale, an. VIII, nr. 5, mai 1941, p. 470.
- 2) **Lucian Blaga**, *O gravă tentativă de expropriere literară*, Gândirea, an. XX, nr. 5, mai 1941, p. 266-268
- 3) **Lucian Blaga**, *Spațiul mioritic*, Gândirea, an. XIV, nr.5, mai 1935, p. 225-234
- 4) **Dan Botta**, *Frumosul românesc*, Gândirea, an. XIV, nr. 8, oct. 1935, p. 393-397
- 5) **Dan Botta**, *Românii, poporul tradiției imperiale*, Dacia, nr.1, 15 aprilie 1941
- 6) **Lucian Blaga**, *Hazul țărănesc al imperialului Dan Botta*, articol publicat concomitent în *Timpul* (26 aprilie, București) și *Țara* (Sibiu), la 26 aprilie, și preluat de *Porunca-Vremii*, la 5 mai 1941
- 7) **Lucian Blaga**, *Alte încercări de expropriere literară*, Țara, I, 1941, nr. 47, 8 ianuarie, p. 2
- 8) **Dan Botta**, *Frumosul românesc*, Gândirea, anul XIV, nr. 8, oct. 1935, p. 393-398
- 9) **Dan Botta**, *Unduire și moarte*, Gândirea, nr. 9, nov. 1935, p. 457-464
- 10) **Dan Botta**, *Alte încercări de mistificare literară*, publicat parțial în *Sfarmă-Piatră*, VIII, nr. 194 și 195, din 21 și 28 iunie 1941
- 11) **Dan Botta**, *Cazul Blaga*, Editura Bucovina-I.E.Torouțiu, București, 1941, p. 32-33
- 12) idem
- 13) **I.Oprișan**, *Lucian Blaga printre contemporani-Dialoguri adnotate*, Ediția a II-a, revizuită, augmentată, necenzurată, Editura Saeculum, Editura Vestala, București, 1995, p. 570
- 14) **Dan Botta**, p. 59, *Cazul Blaga*, scrisoare adresată de Botta „domnilor: profesor N.I.Herescu și dr. Ion Cantacuzino, 18 mai 1941
- 15) *ibidem*, p.60, scrisoare adresată lui Dan Botta de N.I.Herescu și dr.Ion Cantacuzino, datată 15 iunie 1941
- 16) *ibidem*, p. 61, scrisoare adresată „domnilor: profesor N.I.Herescu și dr. Ion Cantacuzino, 16 iunie 1941
- 17) **Lucian Blaga**, *Domnița Gherghinescu-Vania, Domnița nebănuitelor trepte, epistolar*, ed. îngrijită, prefată și note de Simona Cioculescu, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 1995, p.16
- 18) **Ion Bălu**, *Viața lui Lucian Blaga*, volumul II, aprilie 1935-martie 1944, Editura Libra, București, 1996, p. 357-365, **Ionel Popa**, *Glose blagiene*, **Eugen Nistor**, *Polemica Blaga-Botta*, Editura Ardealului, Târgu Mureș, 1992, **Mircea Popa**, în *Blaga și contemporanii săi*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, **George Achim**, în *Răsăfături și melancolii*, Scriitori români din secolul XX, Cluj-Napoca, 2007, **Florin Roatiș**, în *Confluente filosofico-literare*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2008, **Ion Simuț**, *Dan Botta și Lucian Blaga – idei în litigiu*, România literară, 10-11.
- 19) **George Achim**, *Răsăfături și melancolii. Scriitori români din secolul XX*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007, p.39-40
- 20) **Ionel Popa**, *Glose blagiene*, Editura Ardealului, 2003, p. 145-146
- 21) **Gheorghe Grigurcu**, *Un clasic eretic: Dan Botta*, în *De la Mihai Eminescu la Nicolae Labiș*, Editura Minerva, București, 1989, p. 283-284
- 22) *ibidem*, p.284-285

... în felul în
Săndicea magică!
d. Blaga

Florin Ursuleanu

Cu chitara în brațe și poezia în inimă

Desfășurată în zilele de 12 și 13 decembrie 2014, la Centrul de Cultură „Adrian Păunescu” din Mizil, cea de a VI-a ediție a Festivalului folk **In memoriam Tatiana Stepa**, manifestare devenită tradițională pentru orașul în care regretata artistă venea, întotdeauna, cu dragoste, nu doar pentru spectacole, ci și pentru clipele în care încerca să-și regăsească echilibrul sufletesc, măcinat de lupta cu boala necruțătoare.

Copacii fără pădure, viscoliti acum de zăpada eternității, ne-au rămas drept semn al celor două cântece, dăruite de Tatiana Stepa și Adrian Păunescu, Mizilului și oamenilor săi, în primă audiție, la 10 octombrie 2008: „*Am dorit, cu dragoste frățească/ Să vă fie cât de cât util/ Drumul nostru și-am lansat de-aceea/ Două premiere la Mizil*”. Iată textele, rămase de atunci în memoria locuitorilor orașului:

„*Foaie verde și uscată/ Într-un mod paradoxal/ Nu se știe niciodată/ Cât mai e până la final// Foaie dulce și amară/ Viața totuși-i-un prinos./ Poate-i cea din urmă oară/ Când putem trăi frumos./ Omenirea noastră însăși/ Rătăcind pe-această cale/ Cu pământul ei de oale/ Trebuie supusă unei reparații capitale// Fir-ar pofta să ne fie/ N-i din ce în ce mai greu./ C-am uitat de omenie/ C-am uitat de Dumnezeu/ Numai vremuri austere./ Numai fuga după bani./ Numai setea de avere/ Și-nmulțirea de dușmani// N-avem nume, n-avem rude/ Am ajuns niște roboți./ Om pe om nu-l mai aude./ Dracul a intrat în toți// Foaie roșie și verde./ Tot în lupte ca pe front./ Lumea asta se va pierde/ Într-o bancă, într-un cont...”* (**Foaie verde și uscată**); „*Ce sentâmplă seamănă teribil/ unui zbor cu foarte multe goluri./ În această țară mor actorii/ regretați de propriile roluri./ Tineri și bătrâni, la garderobă/ Vin să-și lase cea din urmă haină./ Programați să între în spitale/ Ca să poată să se stingă-n taină./ Căinii mor și reîncep să latre/ Cinici, pofticioși, nerăbdători/ Se tot sting luminile în teatre/ Noapte bună, domnilor actori!// Nu mai vor aplauze și visuri./ Nu mai vor sufleori, lumini și farduri./ Ar mai zăbovi doar ca să-și rupă/ Propriile-afișe de pe garduri // Mor actorii părășiți de public/ teatrul însuși este o fantomă/ Și la catafalc le stau de gardă/ Rolurile care intră-n comă./ Ne-au făcut să plângem și să râdem/ În momente bune sau mizere/ Astăzi cu privirea zăvorâtă/ Ei își joacă ultima tăcere// Ce ciudat, acum când mor actorii/ Tragedia ce-au jucat-o moare./ Pentru a afla că fără dânsii/ Tragedia noastră e mai mare”* (**Mor actorii**)

Actuala ediție a festivalului a fost (în-drăznm să spunem: *ca de obicei*) una deosebită. E suficient, în acest sens, să spunem că au venit să aplaude amintirea Tatianeii oaspeți deosebiți, printre aceștia aflându-se Doamna Ileana Vulpescu, Varsanufie Prahoveanu, arhiepiscop al Arhiepiscopiei Râmnicului, actrița Magda Catone, care a prezentat spectacolul, Raul Cârstea (președintele juriului), Cătălin Stepa, Emeric Imre și Adi Manolovici. Mulțumindu-le tuturor pentru prezență, dl. Emil Proșcan, primarul Mizilului, a mai spus: „Este o perioadă specială din an, când ne gândim la viață, o perioadă când sperăm, mai mult ca niciodată, la vremuri mai bune. Acum, numele Tatianeii Stepa se rostește în șoaptă, cea șoaptă împrumutată din tăcerea pietrelor, a ochilor luminați de lacrimi, a foșnetului copacilor fără

pădure, care vor spune, mereu și mereu, povestea regăsirii în noi a zâmbetului abandonat, a puterii de a iubi, de a ierta, de a mângâia, a puterii de a o lua din nou de la capat...”

Apariția în scenă a lui Cătălin Stepa a fost emoționantă, publicul acompianindu-l în rememorarea cântecelor pe care mama sa le-a făcut celebre. A fost ca un *remember* devenit crez artistic, după cum mărturisea Cătălin: „Mama spunea așa: «Dacă trăiești doar pentru tine, fără să ajuți pe cei din jurul tău atunci când au nevoie, nu trăiești cu adevărat». Ea ajută pe oricine cu foarte mare drag și zicea că asta o face fericită. Drept urmare, și eu fac același lucru. Să urmez drumul mamei mele, cu chitara în brațe și poezia în inimă a venit de la sine.”

Festivalul s-a încheiat cu înmânarea premiilor și recitalurile laureaților: **Premiul I – Trupa Icarus**, din Botoșani (*Bogdan Pingireac și Andrei Cicioc*), **Premiul II – Ianis Antoniadis** (București), **Premiul III – Felicia Popescu** (București), **mențiuni – Alexandra Necula și Alexandra Neculai** (Ciorani).

Adrian Păunescu

Bocet pentru Tatiana

Se-aliniază știrile atroce,
Sub care omul băjbâie înfrânt,
Și, Doamne, cum peste această voce
Accepti să pună un gropar pământ?

Neverosimil se întâmplă toate
Furtunile au rupt pe străzi copaci,
În toate casele de sănătate
Nu mai există loc, pentru săraci.

De-a-ndoaselea e rânduit destinul,
E greu și pe pământ, și sub pământ
Și între noi ne măcinăm continuu
Și nimenea nu e de neînfrânt.

De-un timp încoace, farsa ne îngână,
În permanentă stare de război,
Purtăm în palme propria țărână
Și ne mirăm că seamănă cu noi

Și, Doamne, se acutizează rana
Și te-am ruga, ai grijă, dacă vrei,
S-o ții în preajma Ta pe Tatiana,
Punând pământ de flori pe vocea ei.

Pe-aici, e o dezordine cumplită,
Mor tineri mulți și îi petrec bătrâni,
E, poate, cea din urmă reușită
A Mioriței scăpătând la stâni

Și totuși ce delir de știri atroce,
Furtunile au dărâmat păduri
Și merge în pământ această voce,
De ce de ea nu vrei să te înduri?

Învață însăși ploaia să murmure
Un cântec trist, dar moartea-i spune „Taci”,
Copacii rătăcesc fără pădure,
Pădurea moare fără de copaci.

ANIVERSĂRI

Ion Mureșanu-60

„Poezia e cea mai bună dovadă a existenței lui Dumnezeu”

(Ion Mureșanu)

Marele poet român Ion Mureșanu s-a născut la 9 ianuarie 1955, în Vultureni (județul Cluj). A absolvit Facultatea de Istorie-Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” (1981), făcând parte din gruparea revistei „Echinoc”. Cărțile de poezie pe care le-a publicat sunt tăceri cuprinzătoare, al căror destin ține mai mult de memoria viitorului, decât de ierarhiile actualității.

După primul volum - **Cartea de iarnă** (1981), au urmat: **Poemul care nu poate fi înțeles** (1993); **Le mouvement sans coeur de l'image** (volum apărut în colecția „L'Extrême Contemporain” a Editurii Belin, în 2001 - traducere în franceză de Olivier Apert și Dumitru Țepeneag); **Paharul/ Glass/ Au fond de verre** (2007 - traduceri de Virgil Stanciu și Dumitru Țepeneag, Fundația Culturală „Archeus” & Scriptorium, Baia Mare); **Zugang verboten / Acces interzis** (2008 - Büroarcasch, Viena, traducere Ernest Wichter); **cartea Alcool** (2010 - Ed. Charmides, Bistrița).

Acestora li se adaugă **Cartea pierdută** - o poetică a urmei (1998 - eseuri, Ed. Aletheia, Bistrița) și aparțiile din antologii (**Antologia poezilor tineri** - 1982, **Antologia poeziei române de la origini până azi** - 1998, **Poezia română actuală** - 1998, **Antologia poeziei generației '80** - 2002, **Voor de prijs van mijn mond** - Belgia, 2013).

Poetul a obținut, printre altele: **Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România** (1981), **Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din România** (1993), **Premiului National de Poezie Mihai Eminescu pentru Opera Omnia** (2013).

Poemul alcoolicii

Vai săracii, vai săracii alcoolici,
cum nu le spune lor nimeni o vorbă bună!
Dar mai ales, mai ales dimineața,
când merg clătănându-se pe lângă ziduri
și uneori cad în genunchi și-s ca niște litere
scrise de un școlar stângaci.

Numai Dumnezeu, în marea Lui bunătate,
apropie de ei o cârciumă,
căci pentru El e ușor, ca pentru un copil
ce împinge cu degetul o cutie cu chibrituri. Și
numai ce ajung la capătul străzii și de după colț,
de unde înainte nimic nu era, zup, ca un iepure
le sare cârciuma în față și se oprește pe loc.
Atunci o lumină feciorelnică le sclipește în ochi
și transpiră cumplit de atâta fericire.

Până la amiază, tot orașu-i ca purpura.
Până la amiază, de trei ori se face toamnă,
și de trei ori se face primăvară,
de trei ori pleacă păsările în țările calde
și de trei ori se întorc.
Și ei vorbesc, vorbesc fără încetare,
despre viață. Despre viață
așa, în general, și chiar și alcoolicii tineri

se exprimă cu caldă responsabilitate, și
dacă se mai încurcă și se mai bâlbâie,
nu e din cauză că ar da glas unor idei
nemaivăzute,

ci pentru că, în tinerețea lor,
reușesc să spună lucruri cu adevărat
emoționante.

Dar Dumnezeu, în marea Lui bunătate,
nu se oprește aici.

Imediat face cu degetul o gaură
în peretele Raiului

și îi invită pe alcoolici să privească.
Și chiar dacă din cauza tremurăturii

nu reușesc să vadă decât un
petec de iarbă,

tot e ceva peste fire
Până când se scoală unul și strică totul Și zice:

„În curând, în curând, va veni seara,
atunci ne vom odihni și vom afla
împăcare multă!”

Atunci, unul după altul se scoală de la mese,
își șterg buzele umede cu batista,
și le este foarte, foarte rușine.

Valeria Manța-Tăicuțu

Vânătoare de îngeri și crini

1.
poate că zăpada nu e atât de adâncă,
riscăm un înec

în albul perfid, cu cercuri de fântână
înfipte în el

dacă rămânem acolo, ne vor trece cândva
izvoare gemene printre rădăcini
vom ghici în izvoare soarta coroanei de sus,
umbra ei peste pietre când soarele
va crește în aur bolnav

noi riscăm un înec, zăpada ne șterge urmele,
toate valurile ei au în matrice zborul sinucigaș;
nu suntem îngeri, îmi spui, suntem imagini
vândute la târg,

în preajma sărbătorilor, culorile intră în noi
și ritmul ni-l strică

degeaba, adâncul prea alb, degeaba
atâta liniște și înec,

vom rămâne în zgomot, suspendați
în secunda rotundă.

2.
de unde vii, piatră, unde erai când
nimeni nu voia să mă nască?
în plânsul tău se botezau duhuri,
doar ele cu glas și cu zborul permis peste
ceea ce nu trebuia să existe;
piatră zic, pentru tine s-au măcinat atâtea stele,
atâtea cețuri au acoperit albastrul și au curs
cenușii în vrăbii și-n lut,
piatră zic, piatră ești, cu privirea mea înlăuntru
nu mai văd decât limita, diafragma dintre
două lumi pulsând dizarmonic
nu-i cântec pe-aici, nici lumină, doar
fiorul a ceea ce-a fost

doar el se aruncă, spre curățarea păcatelor,
când bezna pândește, gata să sară
peste mine cu totul, peste piatra
cu care scriu, nu vorbesc.

3.
îngerul cu un crin în mână păzește crucea
de piatră

au fost aici săbii și sânge, copite și hamuri
de cai,

cimitirul de oase e, însă, acum, cimitir
de mașini,

cel puțin așa cred corbii, învrăjbiți peste
cauciucurile de iarnă

nu e nimeni prin preajmă, doar un paznic bătrân
și cântecul lui despre vin și târfe de-un ban,
când vin cețuri de sus, cântecul intră

sub aripi de corb

până la privirea mea, tot mai neagră:
de aici crește noaptea - bun pământ pentru crini.

4.
trag ceața în plămâni, o țin bine acolo,
în amintirea miilor de țigări aprinse
în vremea când nu știam că voi muri,
îmi copiază mișcările, mă sculpează întregă
în trupul ei masiv și păstos

aș fi putut fi statuie, aș fi putut fi Galathea,
dar mi-a plăcut să fiu nor tolănit
peste pajiști cu romaniță și mac,
peste somnul de-amiază al lucrurilor.

fabulă

îți lipsește exercițiul poetic, cărâia cioara
fără să mă privească în ochi;

eram la muzeu, printre pânze naive în
rame de lemn

mai intra câte-o vrăbie, în unda semințelor
gri, mov și verzi,

îi împrumutam nedumerirea, curtea interioară
se umplea de nervi și ne ignora,
ne izgonea în sunetul rar și solemn
ce venea din clopotniță

dacă vreau, mă fac om, cărâia cioara din nou,
cu bretonul în ochi,

și pe tine te fac, doar să intri în ramă:
este lemn din cel scump, dintr-un
pat Biedermeier,

am citit despre el într-o carte,
am și scris două cronici

chiar cu aripa asta, o vezi? -
aripa mea otrăvită, fug și șerpii de ea.

...mă rugam să-mi dea Domnul arc, și săgeți,
și răbdare, să prind cărâitul din zbor,
i-ar sta bine aici, împaiat, element de decor
printre pânzele cu „lacrimi desculțe”

și „poduri de flori”,
printre sticleți-marafeți, lângă ciclopul
cu ochiul de sticlă;

dar Domnul mi-a dat doar un colț,
să mă rog și să scriu

despre fuga din ramă, despre vrăbii și ciori.

Niște țărani

Scriitorului Dinu Săraru,
la împlinirea a 83 de ani de viață.

Mai vin niște țărani, Domnia Ta,
Când peste noi se înserează zarea,
Cu ochii lăcrimând sclipiri de stea,
Purtând pe umeri munții, șesul, marea...

Cu mâini bătătorite de ninsori,
În truda clipei miilor de ani,
Îngândurați, pe tainice cărări,
Mai vin, din când în când, niște țărani.

L.M.

POETUL LUNII IANUARIE

Oana Pop

M-am născut într-o dimineață de ianuarie a anului 1980. Obişnuiesc să spun că toată viața mea, încă dinainte de a mă naște, a fost o poveste. O poveste despre încapățănare, despre luptă, urcușuri și coborâșuri.

mărturie

mă numesc Oana
și sunt jumătate sfânt,
jumătate demon.

sunt eu!
femeia disputată dinainte de viață
de bine și rău,
rămasă să poarte pe trup...
și-n privire
însemnele înțelegerii,
ori poate ale neînțelegerii.

zarurile au fost aruncate demult,
eu nu-mi aparțin mie.
atârni de genele timpului,
mă leagă între Cer și Pământ,
urc și cobor,
râd și plâng,
iubesc și urăsc
în două nuanțe.

mă numesc Oana.
și mărturisesc
că nu îmi place să mă privesc în oglindă
de teama de a nu descoperi
reflexia unei bălăii neterminate.

movie time

îmi îngrop fața în palme
și pândesc printre degetele ușor răsfirate
umbrele întunericului.

în colțul camerei se duc războaie închipuite,
se-aud bubuituri tot mai puternice
și singura mină ce stă să explodeze
e plasată strategic în pieptul meu.

secundele au învățat și ele zgomotul sfârșitului
ascuțindu-și în cădere țipetele
de trupurile noilor născuți
înainte de a se transforma în cenușă.

nu râde!
întunericul se joacă cu mintea mea
în cel mai sadic mod
derulând înainte și înapoi,
over and over again
insomnia!

apatie

în spatele zidurilor ăstora nu mai e nimic!
nisipul a început să strecoare printre degete
ultimele raze de lumină,
timpul a devenit cel mai mare criminal în serie,
frigul a pus stăpânire pe suflete,
negrul pe oameni,

umbrele pe pământ,
norii pe cer,
iar tăcerea a ferecat porțile zilei
aruncând cheile înghițitorilor de flăcări.

în spatele zidurilor ăstora nu mai e nimic!
nu mai e nimeni!
și-ai să râzi când voi spune că bezna
cască ochii mari și-așteaptă
să cânte ultimele note în cea mai dulce oră
a somnului.

preventiv

iubite,
închide fereastra și stinge lumina.
afară se joacă și azi
zbor deasupra unui cuib de cuci,
iar mie începe să-mi fie teamă
ca nu cumva actorii
(mereu alții),
să comploteze să ne atragă și pe noi
în spectacolul zilei de mâine.

Pământul începe să devină
cel mai neîncăpător spital de nebuni.

doza de nemurire

urăsc spitalele.
le-am trecut pragul de prea multe ori
cerșind ca un drogat vindecare.

cândva,
nu știu când,
Pământul se transformase și el
într-o vișină putredă,
iar noi învățasem să ne târâm ca viermii
cerșind o doză de nemurire.
„born in Hiroshima”

ochii-mi deveniseră faruri,
iar buzele, alei pe care te plimbai nestingherit.
mâinile tale,
mângâiau spinarea cuvintelor mele,
dezbrăcându-le de ultimele sunete,
lăsându-le să ofteze în limbajul surdo - muților,
apoi coborau iar,
încet și chinuitor,
smulgând una câte una rămășițele
unei pseudoaripi,
amputate de veacuri de însuși Dumnezeu.

mai bea o ceașcă de cafea rece...
citorule,
tălpile sunt sărutate la final, iar eu știu.
imaginația e un fluture bolnav
de curiozitatea morbidă
de a afla sensul expresiei „born in Hiroshima”
ce arde ultimul dram de oxigen
înainte de somn.

amor târziu

se moare, iubite!
se moare!

copacii se dezbracă de viață
ca de o haină ponosită,
amăgiți de vântul
ce le mângâie tot mai des
șira spinării.

femeia cu coasa zâmbește tâmp,
alergând goală,
ca o nebună, prin ploii...
de galben.

se moare, iubite!
se moare!

între a fi și a nu fi

de ceva timp
moartea îmi trage cu ochiul
și îmi zâmbește perfid
chiar și în vise.
mă tot invită la cafea și îmi oferă țigări scumpe
deși eu nu fumez decât cuvinte.
e atât de darnică și de binevoitoare,
încât uneori îmi verific pulsul
pentru a mă asigura că trăiesc.
alteori, cuprinsă de neliniște,
mă așez între a fi și a nu fi
și stingheră, picur secunde,

ori număr copiii nenăscuți ai femeii cu coasa.

și totuși, orice aș face,
ajung mereu la concluzia că ne naștem morți,
apoi ne reinventăm și învățăm
să murim din nou...

too much black

niciodată nu mi-a plăcut jocul de-a baba oarba.
întunericul îmi lega mâinile la spate
de fiecare dată

și-apoi râdea în hohote
dezvelindu-și dinții mari, albi,
urmând zile întregi de agonie în care
încercam să-ndepărtez noaptea
de pe fiecare centimetru de piele

violent,
atât de violent, încât țipătul picăturilor de sânge
căzute pe pământul rece,
era singura certitudine că în mine
încă pulsează viața.

niciodată nu mi-a plăcut jocul de-a baba oarba.
nici întunericul.
de aceea țin mereu în inima mea
chibritul care să aprindă lumina
în cea mai lungă noapte a tuturor timpurilor.

let's rock

e-atâta zbucium dincolo de pielea asta
ce-mi îmbracă coastele!
atâta freamăt
și-atât de mult hard rock
încât azi, nebunia îmi pare
cea mai firească stare.

știu!
nu întoarceți privirea după mine pe stradă!
sunt doar o altă victimă a unui Cupidon
care a înrădăcinat în pieptul meu un Bogdan
ce-mi acordează venele
cântând apoi la ele
la nesfârșit aceeași piesă:
thunderstruck.

Subînțelesuri

să nu mai privim prin gaura cheii.

azi,
vino să rupem pielea asta de șarpe
ce crește pe noi de-atâtea veacuri
s-o aruncăm printre pietre
și s-o strivim în văzul tuturor.

să ne lăsăm oasele să respire nori de alb
și să le accessorizăm cu inimi ce-și strigă iubirea
în limbi păgâne,
neauzite nicicând până acum.

să nu mai privim prin gaura cheii.

să fim noi inventatorii unui corp-minut
ce numără secundă după secundă
coastă de coastă,
zâmbind cu subînțeles.
de iarnă

nu mai sunt nori demult, iubite.
și totuși,
cerul ninge cenușă.

probabil îngerii au uitat să tragă perdeaua nopții
după o zi în care și-au consumat
iubirea mocnind,

iar acum zâmbesc privind spre noi,
asteptând să înțelegem
că amorul are culoarea sincerității.

Corina Mițitaru

Saltul

(Fragment de roman)

Zece, nouă, opt, șapte, șase, cinci, patru, trei, doi, unu... Numărăm ultimele secunde ale anului.

– La mulți ani! strigăm toți trei în cor, apoi ne îmbrățișăm veseli, prinși de vibrația clipei.

Fugim afară să admirăm artificiile. Deși nu se văd foarte bine deoarece suntem undeva printre blocuri înalte, simt magia și, mai ales, mă hrănesc din bucuria revărsată cu atâta generozitate în jur. Zumzetul oamenilor îmi mângâie auzul ca o melodie plăcută. Cel puțin în acest moment, ei sunt în rezonanță, trăind aceeași stare de fericire pe care, dacă i-ai întreba n-ar ști s-o explice. Ea doar sclipește pură, transcendând orice cauză sau așteptare. Există și atât. Poate că și credința există și atât.

Irina se îngheșuie în mine încercând să se încălzească. Alin, la un pas de noi, privește cerul brăzdat de săgețile strălucitoare. Frig, cer senin de iarnă, vânt aspru. Străpung cu privirea perdeaua de scânteii scăpărate de oameni în onoarea noului an și mă pierd printre stele. Lumini statornice, martore ale vieților noastre, mă poartă în trecut. Același cer, alt loc, alt timp. Îmi amintesc că eram cu Ian, la țară, în curtea părinților lui. Întinși pe două bănci de lemn, admiram în tăcere puzderia de stele aruncate parcă la întâmplare peste întunericul adânc al cerului. În liniștea perfectă am auzit șoapta lui:

– Câtă aroganță să credem că...

– Suntem singuri în univers! intuisem eu, ce voia să spună.

– Imposibil să nu mai fie viață pe undeva!...

– Și încă nu vedem tot! Universuri, mii și mii de stele, neștiute!... Câtă aroganță să crezi că ești cineva pentru că ai...

– Un BMW! adăugase el chicotind.

– Sau case, bani... Suntem atât de mici! Doar picături într-un ocean infinit.

– Da, picături... Și totuși, exact în clipa asta eu simt că sunt cineva. Nu pentru că am una, sau alta, ci pentru că exist. Eu sunt!... Ce sentiment! Nu are legătură cu nimic material.

– Înțeleg ce spui! Particulă și întreg totodată. Atât de mică și totuși atât de importantă.

– Da, dar eu nu filozofez! Nu este o frază goală. Chiar simt că sunt cineva, că exist dincolo de orice limite. Fir de praf în infinit, înzestrat cu puterea infinitului. Înțelegi? Oceanul nu poate exista fără picături, iar picăturile n-au sens fără ocean. Simt că este foarte important ce fac eu aici.

Revin în prezent când Irina, strângându-se și mai mult lângă mine, mă întreabă tremurând ușor:

– N-ai înghețat?

– Mi-e bine! răspund și totodată observ că ei îi este frig. Nu vreau să intru în casă, așadar o sfătuiesc: Nu te împotrivi, încearcă să te destinzi. Lasă vântul să treacă prin tine, este doar energie!

– Știi că ai dreptate? Uite, nu mai dărdâi! se minunează Irina.

Imaginea ei îmi aduce în minte un alt moment trecut. Era furtună. Lăsasem de-o parte cartea pe care o citeam, preferând să privesc pe fereastră cu o inexplicabilă încântare, dezlănțuirea forțelor naturii. Cerul vinețiu, perdeaua de stropi zoriți spre pământ, copacii aplecându-și crengile parcă dansând cu vântul. „Cum reu-

șiți?” m-am întrebat observând cât de bine își armonizează mișcarea cu o forță în stare să-i frângă. Imediat l-am auzit pe Aiam:

– Pildele naturii!

– Adică?

– Vezi copacii? Sunt maleabili, știu să folosească forța vântului. Voi însă, când se stârnește furtuna, deveniți rigizi și încăpățânați. Vă împotriviți, vă revoltați, și în final vă autodis-trugeți.

– Uite acolo!... Uite, uite! mă smulge Irina din păienjenșul amintirilor, arătându-mi ceva pe cer.

– Artificii rățacite! îi răspund privind punctul luminos ce parcă se mișcă uniform continuu pe o traiectorie liniară.

– Nu, nu, ar fi dispărut până acum! Merge spre mare!

Urmăresc acea lumină. Plutește, vie, spre o țintă numai de ea știută până o înghite întunericul, undeva, la orizont. Apoi misterul stelelor mă acaparează din nou. Cerul ca o poartă între ieri și azi mă ispitește neîncetat să trec pragul trecutului, căutându-l pe Ian. Serile de vară petrecute cu el la malul mării defilează prin fața ochilor mei. Așezați pe un prosop de plajă așteptam să răsară stelele și luna. Apoi, cu ochii pe bolta cerească, vorbeam ore în șir vrute și nevrute, râdeam din orice, vânam stele căzătoare și urmăream lumini asemănătoare celei de acum. Niciodată nu am știut ce sunt, însă ne plăcea să le urmăim pe drumul lor misterios. Odată, îmi amintesc, însoțeam cu privirea o astfel de lumină când, subit mi s-a părut că se apropie de noi, devenind din ce în ce mai mare. O iluzie gândeam, până să-l aud pe Ian:

– Vezi, vine spre noi!

– Și mie mi s-a părut... Nu, nu cred! am ripostat ferm.

– Ce-ai spune să te trezești aici, pe plajă, față în față cu ei? m-a întrebat el râzând.

– Mi-e frică! Nu, nu sunt pregătită! am murmurat ca pentru mine simțind fiori reci în tot trupul.

Nici nu s-au stins bine cuvintele mele că lumină a schimbat direcția spre stânga noastră, alunecând lent către orizontul întunecat.

– De ce zâmbești? mă trage de mânecă Irina, aducându-mă în prezent pentru a nu știu câta oară.

– Așa, pur și simplu! evit să-i explic ceva ce nici eu nu înțelegem.

– Eu mă duc în casă! zice Alin și o ia la fugă.

Înghețase. Puțin teribil de felul lui, ieșise doar într-un hanorac.

– Mai stăm puțin, da? mă roagă Irina.

– Parcă tremurai, acum nu te mai dai dusă? o tachinez eu.

– Nu! Îmi place să privesc cerul, se alintă ea, apoi continuă însuflețită: Ce de stele! Se văd ca la munte, nu?

– Da, aproape ca la munte. Mă întreb câteodată... Dacă fiecare dintre noi este pulbere de stele? Îmi amintesc un basm... Aiam mi l-a spus!

– Cum era? Povestește-mi!

– Nu, o să-ți dau să citești.

– Până citeesc... Vreau varianta scurtă, acum!

– Păi, se spune că venim dintr-un loc unde totul este posibil prin puterea gândului. El creează, acolo, realități instantaneu. Nimic nu este înțepenit în formă, ci se schimbă cu fiecare gând nou. Ca într-un frumos joc al creației. În acel spațiu nu există dualitate. Acolo domnește absolutul. Tot ce este este și atât. Pentru bucuria jocului. La un moment dat, curiozitatea de a

afla cum creează gândul în dual - un mediu

PROZĂ

atât de nestatornic - ne-a făcut să părăsim absolutul. Ne-am construit o lume nouă, o planetă, pământul, unde eram provocați să ne redescoperim natura de creatori. Odată ce ne-am depărtat de casă - numesc așa locul de unde venim - vâlul uitării s-a așternut peste noi. A devenit tot mai gros până am ajuns să nu mai știm cine suntem. La plecare însă, am lăsat o parte din noi acolo. Ea urma să ne ajute în clipele de rătăcire. Ajunși aici în dual și uitând de acea jumătate am început să credem că suntem singuri, entități izolate de tot și de toate. La fel a fost dat uitării faptul că, tot ce ne înconjoară este creația noastră. Asta deoarece pe pământ gândurile nu se mai transpuneau în realitate instantaneu. Apăsarea o temporizare derutantă care ne-a determinat să ne declinăm responsabilitatea realității înconjurătoare. Povestea spune că am trăit vieți după vieți în uitare, acumulând cunoașterea necesară reconstituirii drumului spre casă. Mai exact era vorba să ne reamintim că aparținem absolutului. Astfel, după mult, mult timp, cineva și-a simțit jumătatea subtilă și acest simplu fapt l-a unit cu ea, întregindu-l. Apoi a transmis învățătura și celorlalți. La început n-a fost crezut, dar cu vremea, din ce în ce mai mulți oameni s-au trezit. În felul acesta au devenit înțelegi și au putut să ducă jocul mai departe.

– Mda, o poveste!

– Ți-am zis, dar mesajul există! Am uitat cine suntem și ce putem. Amnezia a fost necesară atâta vreme cât am fost elevi ai școlii Pământ. Pe măsură ce am promovat examen după examen, vâlul uitării s-a subțiat...

– Hmm, nu prea văd să aibă legătură cu noi.

– Și dacă are! Dacă suntem mai mult decât haina aceasta din carne? Dacă gândul ne determină viața? Dacă am putea cumva să aducem partea aceea în noi și să jonglăm după voia noastră cu destinul? Cum ar fi?

– Tu de unde știi că este așa?

– Nu știu! Simt că nu suntem limitați așa cum ne-au obișnuit unii să credem. Caut cheia puterii de a face orice, oricând. Până la urmă tot o s-o gășesc!

– O să... Hai să intrăm și noi!

– La mulți ani! aud undeva în spatele nostru și întorcându-mă îl văd pe nepotul meu, Petre, împreună cu Anca prietena lui. Surprinsă îi descos:

– Voi de unde ați apărut?

– Nu ne-ați simțit? Stăm de câteva secunde lângă voi!

– Nici vorbă, dezbăteam probleme importante! explică Irina afișând o mină serioasă, apoi se interesează: Dar chefel vostru? S-a terminat așa repede?

– Nuu!... Stăm puțin și cu voi, apoi ne întoarcem. Abia acum începe distracția!

– Atunci, în casă toată lumea! Hai! îi poftesc eu.

Deodată sufrageria se umple de viață. Un timp le ascult poveștile, apoi mă îndepărtez de sensul cuvintelor, preferând să aud doar inflexiunile vocilor și să privesc chipurile radioase. Oameni lângă oameni. Satisfacția comunicării. „Am putea fi fericiți” gândesc. Nu avem vocația singurătății. Suntem făcuți să trăim unii alături de alții, oferindu-ne mângâiere. Așa ne îndeamnă sufletul. Doar că, mintea încețoșată de spaima de a nu pierde ce are - aleasă cu mult timp în urmă - ne împinge să furăm bucuria. Se declanșează astfel un adevărat război între iu

(Continuare în pag. 10)

(Urmare din pag. 9)

bire și frică, singurele alternative reale, rădăcini

PROZĂ

ale tuturor emoțiilor trăite de omenire. Iubirea este implicită, iar frica inoculată. Acaparează cu umbrele ei fiecare aspect al vieții. Teama este omniprezentă. „Să fi murit iubirea?” mă întreb. Aparent, da. Totuși chiar și cei mai temuți oameni au momente când se înmoaie, demonstrând că acea scânteie de iubire există în fiecare. Deși sufocată și uitată, această floare gingașă se arată întotdeauna, fie și pentru moment.

– Pe unde-ți umblă gândul? De ce ești așa tăcută? mă împinge ușor cu umărul, Petre.

– Nu mai am loc de tine! Chiar, de când ești tu așa vorbăreț?

– Ea este vinovată! arată râzând spre Anca.

De felul lui foarte scump la vorbă, trebuia de obicei să te chinui să-i smulgi răspunsuri mai lungi de cinci cuvinte. Acum însă este în vervă și exultă în preajma iubitei lui. Sesizez încântată armonia dintre ei. Se pare că fata grațioasă din fața mea are o influență bună asupra lui.

– Mergem? Aș vrea să trecem și pe la ai mei... susură Anca toată numai zâmbet.

– Uitați-vă la ea! Pot s-o refuz când mă privește așa? își plânge de milă Petre.

Mai întârzie câteva minute, atât cât să epuizăm glumele pe seama lui, apoi pleacă. La scurt timp ne părăsește și Alin, după o negociere de împăcare cu prietena lui, desfășurată pe messenger. Beneficiile internetului. Informația circulă cu viteză uluitoare, evenimentele își pot schimba fața într-o clipă, iar noi alergăm tot mai repede. Nu știu dacă este bine sau rău. Câteodată am nostalgia vremurilor mai domoale din trecut.

După ce au plecat toți, noi ne întoarcem în bucătărie. Simt deodată că-mi țiuie urechile de atâta tăcere.

Florentina Lorédana Daljan**Balerina**

Dragă Mădălina,

Te rog să te oprești câteva clipe din orice vei fi făcând atunci când scrisoarea mea te va surprinde acolo, departe, unde ai ales să mergi, și să citești rândurile obosite ale bătrânei tale profesoare de română. Fă aceasta măcar în schimbul supliciului la care m-ai supus în cei aproape patru ani de liceu, când ți-am citit lungile texte de proză, uneori cu încântare, alteori cu ciudă (pentru că eu nu fusesem niciodată în stare să scriu atât de frumos) și care m-au lăsat adeseori cu întrebări fără răspuns, pe mine, cea care se presupunea că te învăț. Nu ți-am spus niciodată, dar am avut mereu sentimentul că eu sunt cea care învăț de la tine. Încadrează această afirmație la „enigme nedezlegate” și să trecem mai departe. Căci nu de aceasta îți scriu. Înainte de a intra în subiect, te rog ca, citind această epistolă, să nu mă imaginezi la catedră. N-am suportat niciodată obiectul acela interpus între profesor și elevi, nu l-am suportat ca elevă, dar mai ales ca profesoară (de altfel, poate ai remarcat că nu mă așezam niciodată pe scaun, sau atunci când eram nevoită s-o fac, preferam să stau în vreo bancă liberă). Dacă n-ar fi trebuit să respectăm anumite convenții, de la care știi bine că scorțosul director nu ne permitea să facem rabat, eu v-aș fi dus tot în locuri necon-

venționale să ne desfășurăm orele: în parc, la muzeu, la bibliotecă etc. Așadar, imaginează-ți că stăm amândouă pe o bancă, în parc și ascultă-mă pentru ultima dată. Nu-ți voi vorbi de literatură. Îți voi vorbi despre viață. Despre viața așa cum e ea, necosmetizată stilistic și nemăsluită în cuvinte frumoase.

Am aflat de la colegi, în cancelarie, că ai ales să iei drumul Canadei. Doar tu știi de ce ai simțit nevoia să pleci la capătul lumii. Însă pe-aici se cunoaște următoarea variantă: ai dorit să dai admitere la Teatru, dar părinții ți-au interzis, profesorii te-au descurajat, colegii și prietenii au râs. Și tu? Pe cine crezi că pedepsești? Mai devreme sau mai târziu, părinții se vor obișnui cu ideea că ești acolo unde ești și, pentru a scăpa de remușcări, se vor iluziona cu gândul că ai nimerit-o chiar bine (vei fi având vreo casă mare, o meserie rentabilă, poate și vreu bărbat bogat, nu contează dacă va fi fiind bătrân, șchiop sau prost); profesorii te vor uita, iar colegii și prietenii vor râde în continuare, cu exuberanța specifică tinereții. Nu va lăcrima nimeni, în afară de tine. Știu că acum zâmbești superior și că îmi vei spune că lacrimile nu sunt specialitatea ta și că nu ești o smiorcăită. Știu asta. Dar, dacă vei fugi de menirea ce ți-a fost hărăzită, doar pentru că alții nu cred în ea, toată viața sufletul îți va fi o baltă de lacrimi, chiar dacă nu le vei da drumul să curgă, înăbușindu-le în tine.

Nu, n-am de gând să-ți țin teorii. Cum vă spuneam și la școală, teoria nu face doi bani, dacă nu e susținută de practică. Îți voi spune însă o poveste. Ascultă! Și crede-mă: aceasta nu este literatură!

Am fost un copil sărac, flămând și murdar, cea mai mare într-o familie cu șapte copii. M-am născut la scurtă vreme după război (al doilea mondial) și am trăit într-un sat amărât din Insula Mare a Brăilei. Cu siguranță știi din literatură, ori din istorie, cum se trăia pe atunci, dar e un fel de a zice că știi. Eu am cunoscut această realitate cruntă și nu, n-am văzut-o dincolo de geam. Mergeam desculță prin colb, umblam zdrențuită, așteptam să se umfle apele Dunării pentru a intra cu ciurul (știi ce-i ăla?) să adunăm pești - hrana noastră zilnică. O dată pe lună, așteptam vaporul să ne aducă pâine. Nu știu, poate vaporul ăla mai aducea și altceva, dar noi nu ne-am permis niciodată să cumpărăm decât pâine. Știi, și astăzi îmi place să privesc vapoarele; o fac ori de câte ori am ocazia, și simpla lor vedere îmi aduce în suflet starea de sărbătoare. Vaporul copilăriei mele, apropiindu-se lent de mal a fost în anii aceia singura sărbătoare pentru mine. O dată pentru că, două zile după venirea lui, mâncam pâine, înlocuind singurele două feluri pe care ni le permiteam: peștele și mămăliga. Ai să râzi, dar pentru mine, nici astăzi nu există prăjitură mai bună decât pâinea. Și a doua oară, pentru că vasul căra după sine o aură nedeslușită, o nostalgie a depărtărilor, ceva indefinit care mă stăpânea și parcă mă chema.

Aveam vreo 10-11 ani când, pentru prima dată, s-a frânt în mine lumea. Până atunci, „universul” în care trăiam, mărginit de coliba noastră, la un capăt, și apa Dunării, la celălalt, mi se păra absolut firesc. Așa cum firească mi se părea existența în satul nostru a unei case mari (căreia îi spuneam chiar așa, *Casa*, cu majusculă), din piatră, puternic contrastantă cu amărățile de căscioare din jur. Era împrejmuită de un gard înalt, prin care nu se putea vedea nimic, spre ciuda noastră, a veșnic curioșilor copii. Știam că în casa aceea locuia o femeie, pe care o numeam Doamna. Dar ea nu

ieșea niciodată din Casă. Doar servitorii ei cărau lăzi grele de la vapor și, uneori, o trăsură oprea la poartă. Din ea cobora un domn îmbrăcat în negru, care intra fulgerător, dispărând înainte ca cineva să apuce să-i vadă fața. Trăsura zăbovea o vreme, apoi domnul ieșea la fel de iute cum intrase, urca în trăsură și aceasta dispărea sub privirile noastre curioase. Despre Doamna nu se știa mai nimic, erau numai presupuneri care mai de care mai fanteziste. Una dintre acestea era că Doamna fusese alungată de tatăl său de la București, pentru că îl dezonorase prin legătura pe care o avea cu un bărbat însurat. Nu pricepeam, la vremea aceea, ce-i aia dezonoare, nici ce era greșit în ce făcuse Doamna (dacă făcuse), dar prezența aceasta nevăzută mă fascina pe zi ce trece mai mult. Într-o zi, mama m-a trimis până la Casă. Nu știu în ce împrejurări, Doamna ne ajutase cu niște produse (de fapt, îi vedeai adeseori servitorii cu câte un pachet în mână, bătând la diferite porți). Iar mama era o femeie demnă, accepta să primească pomană, dar se străduia să ofere și ea ceva, cât de neînsemnat - în schimb. Se pricepea să brodeze și m-a trimis cu un mileu făcut de ea. Îmi atrăsese atenția să îl înmânez unui servitor, nu cumva s-o deranjez pe Doamna. Dar eu, scăpată pe lângă cel care deschisese poarta, m-am înfipt cu nu știu ce tupeu până în ușa Casei și, spre surprinderea mea, am fost invitată înăuntru, astfel că mi-am introdus figura năclăită (dar avusesem grijă să-mi „greblez” părul cu mâna) pe covorele plușate ale Doamnei. Nu știu să descriu tot ce-am trăit atunci, vocabularul e prea sărac. În primul rând, m-a năucit ființa care-mi stătea în față. Nu știu de ce, mi-o imaginasem ca pe o hoască îmbrăcată în maro, așa cum mi-o închipuiam pe muma pădurii din poveștile pentru copii. În loc de asta, vedeam o femeie tânără (poate la 30 de ani?), într-o rochie roșie sclipitoare, cu o figură angelică și uluitor de frumoasă. Pe deasupra, răspândea un parfum delicat care te făcea să simți nevoia să-o adulmeci. În universul meu de oameni murdari, cu fețele brăzdate înainte de vreme, de soare și vânt, cu mâini crăpate și veșnic mirosind a pește, această apariție mi s-a părut ca un soare mult prea orbitor luminând peste o mocirlă neagră. Și, la fel ca în fața soarelui, când te orbește cu strălucirea lui, am simțit nevoia să închid ochii. Era ceva ca un gest de respingere, încercam să mă conving că așa ceva nu există, că poate am avut o halucinație. Când, în sfârșit, am deschis ochii, ea încă stătea dreaptă și frumoasă în fața mea, privindu-mă cu ochii mari, căprui, parcă un pic neliniștiți, ușor umezi, parcă răspândind milă. Mila aceasta mi-a făcut și mai rău și am simțit brusc impulsul de-a întoarce capul. Privirea mi-a picat pe un perete, hipnotizată de imaginea dintr-un tablou. Am stat așa multă vreme, neînțelegând ce se petrece, simțindu-mă parcă evadată din mine și cocoțată în tabloul acela. Dar tot eu eram și cea care privea încrămențită imaginea care mă hipnotiza și mă atrăgea prin fire nevăzute. Uitasem de Doamna, până când ea s-a apropiat de mine și m-a întrebat:

– Îți place?

Îmi dispăruse graiul, am dat afirmativ din cap.

– De ce îți place?

Am ridicat din umeri.

– Știi ce este?

Am clătinat capul.

– O balerină.

Mi-am adus aminte că am glas și am întrebat timid:

(Continuare în pag. 11)

(Urmare din pag. 10)

Balerina

– Ce-i aia o balerină?
– O dansatoare instruită, artistă, care dansează pe muzică de balet.

Ce frumos vorbea Doamna! Dar atât de diferit și pe neînțelesul meu! Îmi venea să plâng de ciudă!

– Ce-i aia muzică de balet?

A zâmbit și... mi-a făcut un semn:

S-a așezat pe un taburet și a început să cânte la pian (evident că nu știam nici ce-i ăla!). Iar eu nu înțelegeam de ce clapele pe care apăsa nu sunau la fel de strident precum cele pe care le apăsa tata când zăvora câte-o ușă și cum se făcea că sunetele pe care le scoteau adunaseră în mine, laolaltă, toată fericirea și toată amărăciunea lumii. O ascultam cu aceeași încrem-nire cu care privisem balerina. Și aveam sentimentul că vreau să zbor, să plutesc la nesfârșit în ritmul acelei muzici magnifice. Când Doamna s-a oprit (și cât aș fi vrut să nu se oprească!), mi-a spus sec:

– Aceasta e muzică de balet.

N-am avut nevoie de mai multe explicații. În clipa aceea, am știut că vreau să fiu balerină. De-ar fi fost să trebuiască să trec Dunărea înot, de-ar fi fost să trebuiască să număr toți peștii care zburdau prin ea, de-ar fi fost să...

Nu-mi mai amintesc drumul înapoi până la poarta Casei, nu-mi amintesc nici dacă și ce mi-a mai spus Doamna. Știu doar că dincolo de poartă, lumea s-a frânt în mine ca o creangă putredă, sub propria-i povară. Cât stătusem în fața Doamnei, pentru prima dată am avut sentimentul de rușine. Pentru prima dată, mi-a fost rușine de noroiul pe care-l căram pe picioare, de zdrențele de pe mine, de unghiile înnegrite pe dedesubt, pe care mi le ascusesem la spate, de părul meu nespălat și de vocabularul sărac. Paradoxal însă, când am trecut dincolo de poartă, am avut un sentiment de superioritate în fața mizeriei, a noroiului și a oamenilor care-l călcau. Brusc, am simțit că lumea aceea nu-mi mai aparținea și că eu nu-i mai aparțineam ei, că nu mai aveam una alteia ce să ne spunem. Poate doar „adio”. Simțeam într-un mod nedefinit, dar ferm, că nu aparțineam aceluia univers pe care până mai devreme îl consideram cât se poate de firesc, ci unuia populat de imaginea sculptoare a Doamnei, de balerina din tablou, de sunetul muzicii care mă învăluise. Eu nu mai eram eu și totuși parcă mă regăsisem. Am zăcut, cu ființa divizată. Refuzam să mă mai joc cu ceilalți copii, jocurile lor nu mă mai distrau, refuzam să mai pescuiesc, să mai fac treburile la care eram pusă. Totodată, refuzam să dau vreo explicație de care oricum nimeni n-avea nevoie. Pentru că, totodată, revelația pe care-o avusesem îmi evidențiasse clar și un alt lucru: că între mine și oamenii printre care trăiam, toate punțile de comunicare fuseseră rupte. Eu nu-i mai înțelegeam pe ei, iar ei nu m-ar fi înțeles niciodată pe mine. Preferam să primesc palme și castane decât să explic un lucru pe care, până la urmă, nici eu nu-l înțelegeam. Dar îl simțeam

și asta era de ajuns.

După vreun an, într-o seară, trăsura a oprit la poarta Casei, dar domnul n-a mai coborât. L-am zărit, în schimb, când m-am apropiat, intrigată de această schimbare a unui obicei ce părea imuabil. La scurtă vreme, pe poartă a ieșit Doamna, înveșmântată într-o pelerină lungă, cu glugă, cu pas grăbit, pregătită să urce în trăsură. Înainte de asta, m-a văzut, mi-a făcut semn să m-apropii, mi-a pus în palmă un lăntșor de aur pe care și l-a scos de la gât și mi-a șoptit, abia perceptibil: „Fetițo, pleacă de-aici!”

Ce ciudat! E pentru prima oară, acum, când scriu, când mă gândesc la faptul că acel îndemn rostit ar fi putut însemna o alungare a mea de lângă trăsură. Dar atunci, ca de altfel întreaga viață, am crezut, convinsă mai ales de tonul conspirativ în care mi s-a adresat, că acel „Fetițo, pleacă de-aici!” a însemnat, de fapt, îndemnul de a pleca din lumea noroiilor și a mirosului de pește. Și evident că mi-a dat frisoane, amețeli și insomnii, nemaivând liniște până ce nu l-am îndeplinit. S-a urcat apoi în trăsură, ajutată de domnul pe care l-am auzit spunându-i: „În sfârșit, iubirea mea, totul s-a terminat...” și au dispărut în noapte la fel de misterios precum apăruseră în acel sătuc amărât de pescari. Am știut atunci că nu se va mai întoarce niciodată. Am rămas în drum ascultând zgomotul roților până ce s-au pierdut de tot în noapte, plângând ca la moartea cuiva. N-o mai văzusem niciodată pe Doamna de-atunci, de când îmi cântase la pian, dar gândul că se afla acolo mă mai ținea legată de lumea aceea în care nu-mi plăcea să trăiesc, dar devenise suportabilă știind că ea cântă la pian undeva dincolo de ziduri. Acolo, în lumina lunii, l-am urât pe domnul care o luase doar pentru el; dar m-am și bucurat știind că nu mai e singură, amăgindu-și tristețea cu pianul, între două scurte și clandestine întâlniri.

Dar, odată cu Doamna, „plecasem” și eu, cea care mă descoperisem în tablou. Iar eu, cea desculță din drum, nu mai aveam niciun rost pe acolo. Și vorbele ei - „Fetițo, pleacă de-aici!” - mi-au răsunat în urechi până în clipa când m-am furișat pe vapor.

Trec peste amănuntele devenirii mele, căci nu acestea sunt importante. Am fugit din Balta Brăilei și m-am oprit în oceanul marelui oraș. Nu știu ce ați învățat voi la geografie, dar eu știu că oceanul e tot o baltă mai mare. Dar care înghite oameni și corăbii, cu vise cu tot.

Nu m-am făcut balerină, așa cum visam, am ajuns profesoară de română. Nu spun că profesia mea nu mi-a plăcut, însă toată viața m-am simțit ca un vultur fără o aripă, având în zestre lui genetică dorul înălțimilor, dar fiind nevoit să trăiască pe sol. Iată, așadar, că am ajuns în punctul în care voiam să ajung. Dragă Mădălina, dacă nu vrei să fii și tu o pasăre dezariată, întoarce-te, cât nu e prea târziu, și urmează-ți destinul. Nu spun mai mult, ești inteligentă și sunt sigură că ai înțeles. Fă așa încât să nu regreti nimic în „această prea singură viață” (ai recunoscut, Nichita, da?) și mai ales nu uita că „dacă dragoste nu e, nimic nu e” (scuză-mă, nu mă pot abține să dau citate, deformație profesională).

În final, mai vreau să te rog ca plicul sigilat, cu Post-scriptum, pe care l-ai găsit în scrisoare să-l deschizi numai după ce te vei fi hotărât să te întorci și să-ți implinești visul. Dacă nu vei lua această decizie, aruncă-l! Am încredere în corectitudinea ta pe care ți-am cunoscut-o în anii de școală.

A ta profesoară bătrână de limba română, căreia voi îi spuneți atât de frumos... Doamna.

Anu Drăgoianu

Inevitabil

vorbea despre mine cu prietenii
mai arunca un zar
mai fuma o țigară
și le spunea că sunt obișnuită
o femeie care pierde mult timp la coafor
o mamă care își face griji
mai arunca un zar
mai fuma o țigară
apoi se ridica și privea stâncile din jur
asculta valurile
s-a gândit într-o zi să mă sune
mizând pe timbrul vocal

ce-l va enerva cu siguranță

însă i-am plăcut mai mult din ceea zi
și le-a spus prietenilor că sunt obișnuită
să iubesc
marea și pescărușii
că strâng în sacul de cânepă scoici rare
vorbea despre mine cu mine
îmi părea mai mult o oglindă
era ca și cum prin fumul de țigară
îmi vedea trupul gol
și prietenii spuneau că e nebun
că mai sunt femei
femei care știu să iubească
femei care își lasă umbra la mal
și înoată dincolo de geamandură
femei care nu obișnuiesc să poarte colac
de salvare

dar el trecuse prin oglindă
zâmbind

vorbea despre mine cu mine
și ne-am schimbat sufletele
în noaptea cu lună plină

O noapte cât o viață

ai deschis fereastra și luna
ți-a ieșit înainte
rotundă
argintie
ca o momeală
pisicile alergau prin curte
mieunând a pericol
și ai plecat
cu stolul rătăcit

în acea noapte ai învățat cum se trăiește

tu zburai deasupra unei vieți prăfuite
căutându-mă
cu buzele
cu mâinile
prin ploaia de stele
și spunea că nu vrei
crezând că jocul e periculos

„trebuia să mă iubești”
ți-am zis
„nu puteam altfel”
mi-ai zis
și ne-am dus la primul han
am priponit vântul
apoi hangița ne-a dat câte o cana cu vin
și la masa aceea ai pus cuvintele
pe tava argintie

luna se oglindea în fereastra hanului
numărând monezile ce cădeau zgomotos
pe tavă

dacă nu era o noapte de duminică te-aș fi
iubit

MTTLC
Masteratul pentru Traducerea
Textului Literar Contemporan
mttlc.ro

Aceste poeme sunt traduse în cadrul
Proiectului Internațional coordonat
de **Lidia Vianu**, Director al Maste-
ratului pentru Traducerea Textului Li-
terar Contemporan - Universitatea
București.
Traducere de **Ioana Săbău**

Dannie Abse (1923-2014) a fost un poet, dramaturg și romancier britanic născut în Cardiff. Cariera lui de scriitor s-a întins pe durata a jumătate de secol, iar creația sa reflectă puternic cea de-a doua pasiune a sa, medicina. Poetul doctor a devenit repede unul dintre cei mai cunoscuți scriitori datorită viziunii sale unice, în care sângele rece al unui doctor se îmbină cu o compasiune față de suferințele celor bolnavi, într-o poezie în care limbajul medical este însoțit de o puternică notă personală. Prima dintre cele paisprezece antologii de poezie publicate de către Dannie Abse datează din 1948, **After Every Green Thing** (După fiecare lucru verde), iar ultima, din 2003. Printre cele mai importante antologii ale sale se numără **Selected Poems** (Poezii alese) din 1970, **Pythagoras** (Pitagora) din 1979, **Way Out in the Centre** (Calea de scăpare la centru) din 1981, iar dintre creațiile mai noi se remarcă **Arcadia, One Mile** (Arcadia) din 1998, **New and Collected Poems** (Noua colecție de poezii) din 2003, **Running Late** (Întârzierea) din 2006, precum și volumul **Speak, Old Parrot** (Vorbește, bătrâne papagal) din 2013, publicată în cel e-al nouălea deceniu al existenței poetului.

Minuni

Azi-noapte-n vis, preotul și-a lepădat credința
în miez de noapte, și-apoi a zărit aievea
un curcubeu pe cerul negru.
Zi de zi, spusei, se ivesc
coincidențe la fel de curioase - treaz

și lucid, fiind -
ca o mandarină în zăpadă, să zicem.
Astfel de lucruri sunt la fel de incredibile
ca Dumnezeu.

Astfel de lucruri, zise preotul, nu pot
distruge-un om,
dar un curcubeu zărit pe cerul nopții
- treaz și lucid, fiind - o, doctore,
e ca o-mpușcătură ce-ar putea distruge-un om.
Nu i-ar mai permite să mai creadă în nimic,
nici să mai slăvească ori să osândească.

Un doctor trebuie să creadă
în minuni, dar eu, preot, nu cutez.

Apoi pacientul meu având cancer incurabil,
preotul, s-a ridicat în pat, a privit pe fereastră,
și și-a curățat mandarina, liniștit.

Tăcerea lui Tudor Evans

Gwen Evans, cântăreață și profesoară de canto,
cea care-n '41 cântase
un bis (Copaci) la Pavilionul din Porthcawl
zăcea, roasă de boală pe patul ei de moarte.
Soțul ei, Tudor, trase perdelele cu zgomot.

Apoi, în nefirescul întuneric, ea șopti
„Te rog să trimiți după profesorul
Mandlebaum.”

Își înalță capul de pe pernă rugător, cu ochii
ca dintr-un film de groază, hipotiroidieni.
„Cine?” întrebă Tudor, amintindu-și,
amintindu-și.

Nu cumva Mandlebaum, nu acel faimos
profesor

întâlnit de Gwen într-o vacanță;
nu acel suplu fost tenisman la Wimbledon
și autorul Tumorilor Mediastinale;
nu cumva porcul de Mandlebaum din '41?

Mandlebaum măzgălea-n camera lui de hotel.
Se cufundase de ani de zile într-o
trândăvie mută.
Dar acum, de dragul fetei și-al vremurilor
de-odinioară, la clasa întâi,
iute, plecă din răsunătorul Paddington către
un salon întunecos și doi mari ochi scrutători.

Ea oftă când cu blândețe mâna i-o luă într-a lui.
„Dar, draga mea, de ce plângi tu?”
„Pentru că, Max, ești de nerecunoscut.”
„Nu te pot condamna că plângi din cauza asta.”
zise Mandlebaum și izbunci, și el, în plâns.

Și plânsură-mpreună (iar Tudor închise ochii)
Gwen, cântăreață și profesoară de canto,
căci era pe moarte; iar el, Mandlebaum,
fost doctor și fost jucător de tenis,
Căci devenise atât de urât și atât de bătrân.

Vărul Sidney

E prost ca o găină, a spus mama
de vărul Sidney în '40 când a-nceput el
să-și rupă leagănul din grădină, sărind pe el,
patru zeci la picior - la cincisprezece ani era
cel mai înalt
din clasă, mai înalt decât deșiratul de
Dan Morgan
pe când Dan Morgan purta jobenul tatălui său.

E mai prost ca o găină, a spus tata
când eroul Sidney a mințit că-i mai bătrân
pentru-a purta asprul kaki, neghiobul;
apoi curând, undeva pe lângă Dunkirk,
într-un colțlon străin se stabilise Sidney
chiar dacă unchiul pe asta nu voia s-o creadă.

Lipsește, nu-i mort, te rog, Doamne, te rog,
zise el, și niciodată nu și-a zăvorât ușa din față,
niciodată n-a deschis plicul din cutia

de scrisori,
niciodată n-a stins lumina de pe hol, nu cumva
să se-ntoarcă
unicul său fiu prin noaptea cu lapoviță
fluierând. Ne vom revedea.

Mătușa țipând crunt în aerul ca de ceapă
al grădinii (leagănul gol nelegănându-se)
cuvintele ei întinse pe-o sfoară
în timp ce unchiul striga, „Germani
nenorociți!”.

Iar la 11 Noiembrie, două urlete
de liniște, chiar după trei veacuri

până anul trecut, ultimul lor an,
când unchiul și mătușa au dispărut și ei,
au dispărut, iată, așa c-acum străinii
și-au zăvorât ușile și-au deschis plicurile
și absolut nimeni (în holul atât de-ntunecat)
nu-l mai așteaptă pe Sidney, neghiobul.

Ruth Fainlight (n. 2 mai 1931) este o scriitoare americană stabilită în Anglia de la 15 ani, ale cărei creații includ poezii, proză scurtă și librete. În poezie a debutat cu volumul **Cages** (Temnițe) în anul 1966. Printre volumele publicate se numără și **To See the Matter Clearly** (Pentru a înțelege clar chestiunea) din 1968, **Sybil and Others** (Profete și altele) din 1980, **The Knot** (Nodul) din 1990, **Selected Poems** (Poezii alese) din 1995 și **Sugar-Paper Blue** (Hârtia cerată albastră) din 1997.

Descoperirea din somn

Încerc doar să-l salvez de propriile-i vise.
Îi văd chipul
Ivindu-se mai clar cu fiecare noapte,
Neiertătorul fiu ce visele-mi citește:
Visele mele
Și pe cele ale fratelui meu
Și pe-aceleace părinții le știu
din moși-strămoși,
Fremătând pe sub pleoapele mov
Ce-i pecetluiesc ochii.

Visează că vreau să plec de lângă el,
Prin păduri întunecoase rătăcește, îndurerat.
Visez și eu că l-am părăsit:
Am pedepsit, dar ispășesc.
Apoi în zori pe fețele-amândurora
Se vede schimbarea:
Pe-a mea, privirea vinovată a celui
Ce se predă în mod conștient unui vis,
Iar a lui este privirea
Cuiva care descoperă.

Cu ochii larg deschiși

Noroc orb, soartă oarbă,
Destin orb, călăuze oarbe,
Căi și drumuri oarbe ce se-nfundă.
Speranță oarbă și cruzime oarbă.
Credință oarbă. Dreptatea oarbă
Ce strânge-n pumn balanța.
Iubire oarbă. Gelozie cu ochii larg deschiși.

Două rochii albastre

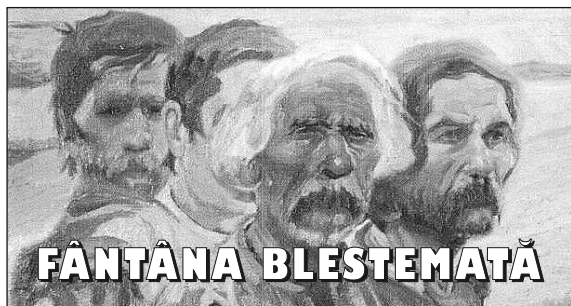
Ce să mai port eu întrece
Orice fel de-nchipuire,
De parcă hainele-ar ascunde.
Un mod de-a scăpa de-alte
Incertitudini, dar totuși
Detaliile unei ținute
Laolaltă mi-amintesc
De evenimentele trecute.

Vremea acelei rochii albastre de mătase
În întregime diferită de
Anul în care m-am îndrăgostit, mi-a amintit
De vechiul cașmir albastru al mătușii.
Croiala lui pe bie și dantela,
Catarama de argint
În jos pe șold, m-au încântat,
Chiar de erau demodate pe-atunci.
Poate chiar de aceea.
Precum o eroină din poveste -
Și foarte bine ! Primele săptămâni
Ale primei, nefericitei
mele iubiri trecătoare. Frumoasa rochiță,
Primită cadou la unsprezece ani,
Plină toată de volane, cu fusta
și mânecile bufante.

Parcă mă văd și-acum
Stând să mă admir în oglindă
Fermecată, puțin speriată
Să nu se-oglindească în ochii mei
Cumva
Singurătatea, și mai ales dorința
De a trece odată toate.
Am recunoscut destinul
La care încă încerc să ajung.
Mi-am adunat forțele ca să-l pot înfrunta.

Mândră și gătită, clipa
Mi-a înfierat amintirea
Mai profund decât lacrimile
De cașmir, de disperare -
Sfârșitul și momentul cel dintâi
Al adolescenței mele, două
Manechine din vitrină
Ce par a fi vii, aproape.

Augustin Mocanu

- povestire în grai bătrânesc -

„... chinuita nație a românilor din Ardeal... se ridică în picioare groaznică, înverșunată, amenințătoare.”

Nicolae Bălcescu

Trecuseră vreo câteva luni de la mișeasca ucidere a lui Mihai-Vodă cel Viteaz. Celele țăranilor sculați se spulberaseră ca fumul de vânt. Unii au pribegit, alții s-au ascuns prin păduri așteptând vremuri mai luminate și lovind cu sete când se nimerea să dea peste domnii pământești, dar cei mai mulți s-au întors la casele lor, înhâmându-se iară la trudă la curțile domnești.

Dirigitorii țării și domnii pământești s-au bucurat prea tare de moartea nelegiuită pe care o clociseră vreme îndelungată și s-au apucat de vânturat la zvonuri și la minciuni cu care să-și acoperă blăstămăția, spunând că Mihai-Vodă a meritat să piară pentru că el i-ar fi sculat pe iobagii valahi asupra nobililor. El însuși nu era decât un țăran mândru și peste măsură doriitor de mărire, care avea de gând să pustiască țara de nobili, dându-i pe mâna iobagilor și jelerilor să-i prăpădească.

După ce s-au săturat de vorbe și de benchetuieli, domnii pământești au început să se întorcă pe la curți ca să-i „miluiască” și pe țăranii sculați împotriva lor și să așeze rânduiala bună pe domenii. Domnia sa Puczy Iozsef, fost prieten de casă și slujbaş credincios al Cardinalului, a zăbovit pe la niște neamuri ce avea la Cluj, până la începutul lui dechemvrie. Atunci s-a săturat de toate și a hotărât să vie la Zălau și la Ceh ca să-și facă și dânsul rânduiala cea de cuviință. Înaintea domniei sale au fost trimiși oameni de credință, care aveau date imputerniciri să cerceteze satele de pe domeniu, să pân-dească și să prindă pe toți răii ce s-au dat cu Mihai-Vodă și apoi să-i închidă strașnic în beciul cel mare, unde să-i ție în rugăciuni până va sosi însuși să-i judece și să-i osândească după faptele lor.

Joi, la șase dechemvrie, în ziua Sfântului Nicoară, era data pusă pentru judecată. Stăpânul trimisese trei oameni aici în sat, cu poruncă tare ca negreșit demineată devreme să fie strânși la curte toți locuitorii și să nu lipsească nimeni: nici bătrân, nici muier, nici copil ca să vadă toți și să ție minte cât or fi și-or trăi ce pățesc cei care se ridică asupra domnilor lor și să nu mai îndrăznească nime niciodată ca, ascultând de vorbe deșarte, să se dea la o asemenea nelegiuire.

*

Trei zile mai înainte plouase mărunț și rece. Bordeiele ude arătau ca niște mușuroaie uriașe, risipite pe subt prunii negri ca zgura. După miezul nopții, un vânt ascuțit s-a slobozit dinspre Pusta Ungurească și norii au alergat nebuni toată noaptea. Demineată, cerul era senin ca oul. Vântul se subțiasă și frigea, nu alta. No-roaiele s-au strâns și bordeiele au încremenit. Burate puțin și fără mișcarea omenească obișnuită, arătau ca niște mormânturi împietrite din veac în care dorm oameni cum nu se mai află.

Prunii argintii păreau coborâți din limpezimea cerului.

Cu noaptea-n cap, haidăii domnești bătură la ușa părintelui Niculae Gâru și, cu toată împotrivirea cuvioșiei sale, îl luară cu ei să strângă oamenii la curte, după porunca primită.

Auzind câinii lătrând și larmă dinspre biserică, bărbații, cunoscând că nu-i așteaptă binele, și-au luat sumanele între umeri și botele la mână și, slobozindu-se pe Râpa lui Ariton, au intrat în pădurea albă ce sclipea ca o arătare de Rai.

Abia către amiază, haidăii domnești apucară să strângă la curte o samă de muieri, mulțime de copii mucoși dempreună cu șase bătrâni nătrăfoși care tremurau cu botele în mâni.

În fața curții de piatră sură, se aflau vreo doisprezece brazi frumoși ce alcătuiau un cerc turtit de-o parte. Toată strânsura de oameni fu înghesuită între marginile acestui cerc și apoi înconjurată cu două funii de cânepă ce treceau de la un brad la altul și alcătuiau un fel de țarc bine închis. În mijlocul țarcului se găsea o fântână de piatră roasă și înverzită de vreme.

În tăcerea și nemișcarea lor, oamenii îmbrăcați în haine groase de pănură arătau mai degrabă a niște butuci cioturoși decât a ființe vii. Câte gânduri și vise le-au trecut prin minte nimeni nu va putea spune vreodată! Erau muți ca piatra și priveau stinși fântâna din fața lor. Despre această fântână umblau prin sat fel de fel de povești care de care mai năstrușnice. Mulți nu le credeau, dar, când se vedeau în fața ei, îi cuprindea o spaimă fără margini și atunci toate acele basne li se învăteau în minte, tulburând-o peste măsură... Se zicea că fântâna ar fi fost săpată tocmai pe vremea uriașilor și ar fi cu adevărat fără fund, capătul ei răspunzând chiar pe tărâmul de Dincolo. O muier spunea că a auzit de la buna ei că fântâna-i lucru cu anume înșelăciune, slujind domnilor drept cale de fugă la vreme de primejdie... că, fiind fără apă, din fundul ei s-ar deschide drum pe sub pământ până la Izvorul Mortului, care se află tare afund în pădure... Și se mai ziceau multe, dar nimeni nu putea spune care este adevărul cel adevărat...

Din toate câte se auzeau, un singur lucru îl știa toată lumea ca adevăr, un adevăr aspru și întristător care le umplea sufletele de o groază nemărginită. Și, fiindcă adevărul se știa, lumea păstra acea liniște de gheață și ar fi dorit să nu se întâmple ceea ce ei bănuiau chiar de ar fi trebuit să stea în ger și vânt până va răsări încă o dată soarele. De aceea nime nu se tulbura și, văzând că stăpânul întârzie, prindeau câte un fir de nădejde crezând că s-ar putea chiar să nu mai vie deloc și bieții oameni să scape, dar asta numai Dumnezeu o știe cu adevărat. Așa, cu sufletele strânse între groază și nădejde, fluierați de vânt și arși de ger, stătura până spre ujină, când sosi domnul pământesc într-un fiacăr verde, tras de șase cai și înconjurat de doisprezece călăreți. La vederea lui, oamenii își înăspiră privirile, copiii se lipiră de muieri, iar acestea își petrecură cornurile năfrănilor negre peste gură, lăsând să li se vadă numai nasurile mierăi de frig și ochii roșii, căzuți în fundul capului.

Tânărul stăpân porunci să se dea călăreților câte o cupă de vin și însuși goli una plină ochi, apoi făcu semn să se aducă prinșii din beci. Haidăii se repeziră ca orbii și numaidecât împinseră afară șapte oameni zdrențuroși, nespălați și în mare ticăloșie, ce puteau a hoit. Nenorociții aveau bărbi mari, încâlcite; părul lipit cu paie și tină le curgea peste grumazi și umeri. E-

rau sfârșiți de foame și bătaie. Numai ochii lor roșii străluceau cu ură năpraznică.

*

Când domnul pământesc începu să le numere păcatele săvârșite, muierile scăpară câte-va sughituri de plâns și-și duseră mâinile la gură, bătrânii se cumpăniră de pe o opincă pe alta și-și schimbă botele în palme, iar copiii scânciră stins. Mânios, stăpânul vorbea cu șuierat de șerpe și făcea spume la gură. Cuvintele grele se loveau de brazi și de inimile oamenilor, apoi cădeau sunând ca pietrele pe pământul înghețat, însă „ascultătorii” nu le băgau în seamă, numai slujitorii domnești le sorbeau ca și când ar fi fost bune de hrană și însuși vorbitorul se gâdălea la suflet auzindu-le și se umfla tot mai tare în pene. O vorbă de ocară slobozită cu mânie chema altele și altele, încât slobozina lor se întetea mereu și cădea tot mai mare și mai deasă. După ce osteni de vorbit, stăpânul făcu doi pași înainte, își holbă turbat ochii și zise:

– Spune tu, Ioan Prodan a' Vilii, de ce te-ai sculat și-ai tras și alți mișei după tine? Onu dădu puțin umerii înapoi, ridică, oarecum într-o parte, capul și glăsui stins, dar cu adâncă limpezime:

– 'Poi... am socotit că cu vinirea lui Mihai-Vodă ș-or găsi și năcazurile noastre capăt, că mult am răbdat și-am strigat, da' nime nu ne-o auzât, nici ne-o văzut.

Puczy Iozsef nu-l mai putu suferi pe iobag. Se întoarse iute și făcu semn haidăilor. Aceia se repeziră la Onu, îl loviri cu picioarele în coaste și-n foale și-l trântiră cu capul de îngrăditura fântânii. Stăpânul răcni la ei că nu aceasta i-a fost porunca, ci alta pe care ei n-au înțeles-o. Cu mare grabă, țăranul fu dezlegat, ridicat deasupra fântânii și slobozit în întunecul pământului. Omul n-a strigat și nu s-a văietat. A căzut ca un sac plin cu lut, s-a lovit surd de pietre apoi nu s-a mai auzit nimic.

Oamenii dintre funii s-au smâncit înapoi ca loviți în piept, brazii s-au clătinat ușor și fărină de bură a plouat peste fețele plânse și mâinurile înghețate ale năcăjiților de sub brazi. Părintele Gâru, care stătuse nemișcat ca o stană de piatră, grăi cu glas sugrumat:

– Doamne, iartă-l și iartă-ne și pe noi nemernicii! Domnul pământesc îl fripse c-o uitătură tăioasă. Popa își înghiți vorbele noduri-noduri. După un răstimp prinse iar glas și zise:

– Că lumina din întunec se face și dreptatea după nedreptate vine.

Cuvintele popii, rare și îndesate, au aprins din nou mânia stăpânului. Sări la popă și-l plesni peste obraz, și-l flocăi, și-l îmbrânci, dându-l pe mâna haidăilor, care-l legară de mâni și de picioare și-l trântiră lângă fântână alături de țăranii. Toți fură bătuți iară până ce haidăii se umplură de sudori și abia după aceea fură târați în beci.

După ce funiile fură dezlegate, muierile și copiii au fugit ca alungați, iar bătrânii s-au depărtat cătinel, lovindu-și opincile de brujii înghețați...

Fiacărul stăpânului cobora prin sat, pe când călăreții mergeau împraștiați printre bordeiele pustii. În spate, pe culme, curtea cu brazii, cu marile poieți și cu jirezile de fân rămânea sus ca spânzurată de cer. Soarele roșu ca un bostan răscopt se uita înapoi și acoperea cu jar culmea și curtea. Noaptea s-a lăsat dintr-o dată grea și întunecoasă. Cerul se făcu negru ca un fund de ceaun fără margini. Ici-colo stelele sclipeau ca niște ochi mirați de copil.

Pe la cântatul cocoșilor, o lumină puternică năvăli în bordeie, săgetând fereștile mici

(Continuare în pag. 14)

PROZĂ SCURTĂ

Elena Hanganu

Ultima felie

Mirosul ei biciuia aerul greu al încăperii. Coaja lumina pielea negricioasă a mâinilor lui muncite. Degeaba încercase săpunul leșios al coanei Marta. Cărbunele adus de taică-su pentru focul casei avea menirea de a sufoca albiciunea pielii. Unghiile deveneau vinete, scrijeliturile se înnegreau până sub piele, degetele se schimonoseau iar nodurile deveneau pietrificate. Era istovit, stors de energie...

Și ea era frumoasă. Lucea în forma ei perfectă, radia culoare și lumină. Iar mirosul ei îngenunchea orice calitate sau defect. Era a doua din viața sa. Pe prima o savurase cu câțva timp înainte. Nu rezistase tentației. O devorase în puține minute. Coaja însă o păstrase multă vreme sub căpătâi. O ținuse lângă pernă multe nopți grele de iarnă până ce maică-sa o azvârli într-o dimineață. „Am destul mucigai în casă! Numai ciurucurile tale de coji puturoase mai lipseau!” se stropșise maică-sa la el.

Puse portocala în geantă și ieși. De fapt plecase mai devreme de acasă. Vroia să fie singur, cu gândurile lui, în spațiul încăpător al sălii de clasă. Apoi avea să sosească și ea. De obicei ajungea înaintea tuturor. Curăța tabla, îndrepta băncile, așeza necesarul pe catedră apoi își scotea batista parfumată de lavandă și își curăța mâinile firave. Se ghemuia în prima bancă și scotea cartea, cufundându-se într-o lume a ei. O observase de multe ori.

Sofia era frumoasă și gingașă ei îl atrăgea ca un magnet. Din ultima bancă ajunsese în a doua, adică în spatele ei. Înfruntase colegii pentru acel loc iar grupul lui Sebi încă îl trăgea în baie să-i facă dușuri în chiuvetă, să-i lipească bilete indecente pe spate, să-i ducă geanta în laboratorul de chimie. Ei, și asta era cel mai rău. Țurcanu, proful inadapdat și inadecvat societății, cum îl caracteriza diriginta, o ducea la director. Apoi urmau discuții, supoziții, chemați părinții, constatări absurde. Țurcanu îl acuza de intenție de furt, de golăneală și alte absurdități normale vocabularului său absolut lemnos. Da, Țurcanu era o piață rea frustrată... ducă-se-n Siberia lui! Portocala era cadoul perfect pentru Sofia. Se gândise mult la ea, veneau sărbătorile și ar fi vrut să-i dea de înțeles că o plăcea, că nu era doar prostănacul luat în vizor de șatrele obraznicilor, bălbăitul sau negriciosul, așa cum îi spuneau ceilalți.

Abia reușise să se abțină când taică-su aduse acasă portocalele cu coaja netedă și îmbalsămate în parfum. Una era pentru bestia cea mică de frate care refuzase cu îndârjire să-i dea o felie din fructul lui. Cel mic avea 6 ani dar era încăpățânat ca unul de 20, îi scotea stiloul din geantă și desena pe uși, spârgea călimara pe covorul țesut de bunica, căuta foi albe ca să deseneze avioane sfâșiindu-i astfel blocul de desen. De câte ori ascundea câte ceva frate-su se dădea cu capul de sobă atrăgând imediat atenția mamei și blestemele ei asupra-și.

În timp ce gândurile se contorsionau în creierii lui și așa obosiți de puținele ore de somn, se apropiase de școală. Oricum avea portocala, avea și timp la dispoziție până la sosirea profei. Sofia deja își însușise poziția de cufundare între litere... era perfect. Îi lipsea doar curajul de a intra în clasă. Din colțul ușii ar fi fost dificil să-i vorbească. Din mreaja cărții sale,

Sofia se întoarse și văzându-l împietrit în pragul ușii, îi trimise un „bună dimineața” însoțit de cel mai dulce zâmbet pe care i-l dăruise vreodată. Aurel răspunse abia mișcând buzele. Drumul de la ușă până la bancă nu i se păruse niciodată atât de lung. De fapt nici nu-și amintea să-l fi parcurs vreodată sub privirile ei atente. Sofia continua să vorbească, îl întrebă ceva despre testul la geografie, apoi răspunse tot ea. Își puse cartea în bancă și se întoarse spre el continuând conversația. Aurel scoase portocala și o puse pe geantă. O învelise într-o bucată de staniol terfelit printre jucăriile celui mic. Mai alene ca niciodată participa și el. „Da, profa e schizofrenică. Păi sigur, ce treabă are?!... Așa e. E cam mult pentru o singură oră!”

Spațiul dintre ei se redusese. Cuvintele se apropiu unele de altele ca într-un leagăn de emoții. Ținea mâna pe portocală. „Uite, eu...!” și încercă să-i întrerupă fraza. Dar nu avea îndejuns glas. „Păi, eu...!” și strânse portocala mai cu forță. Ușa clasei se propti în perete și gălăgia erupse în liniștea sălii de clasă. Sebi și clonele lui sociale sosiră și era necesar ca întreaga școală să fie martora acestui eveniment. Aruncară ghiozdanele pe jos, se îmbrânciră până la băncile lor clocind șotii de prost gust. Sebi se aruncă spre Aurel împingându-l pe locul de lângă geam. Între coturi și injurături lui Aurel îi scăpă portocala.

Se duse rostogolindu-se în rotunjimea ei oacheșă și se opri la picioarele burdușitului. Răzvan o luă și o dezveli pofticios. „Bunăciune, hai la tata!”, zise el decojind fructul. Aurel își propti coatele pe bancă lăsându-și inima să jelească momentul ratat.

Sebi se măgulea sub privirile Sofiei, Răzvan se înfrupta cu plăcere din portocala lui lăsând zeama să i se scurgă pe la colțurile gurii, ceilalți faceau cor povestirilor lui Sebi iar Aurel își mușca limba de necaz. Grijania ei de viață! Mimară parcă buzele injurătura. Era sătul de opresiunea neghibilor precum și de propria timiditate. Toți îl trăgeau de turul pantalonilor, de la moșicul de frate-su până la gorila de Răzvan care savura în continuare felii de portocală.

Parcă i se zdrobise creierul iar inima i se sparse în cioburi extrem de ascuțite ce împingeau carcasa afară din trup. Neuronii făceau horă bătătorind materia cenușie trimițându-i semnale dureroase deasupra creștetului până spre ceafă. Își mușcă un deget de ciudă. Sofia nu-i mai acorda atenție. Răzvan rupea cu voluptate din prada portocalie. Din când în când Sebi

se întorcea spre el și-l înghiontea cu ironie. Aurel simțea adrenalina plimbându-se printre degetele sale. Nu mai putea răbda. Se scurse încet pe lângă geam și ajuns lângă Răzvan îi ceru o felie de portocală. Îi era poftă. De multă vreme nu gustase un astfel de fruct. Uriașul îi arată dinții într-un rânjet tâmpit. Aurel se strâmbă dezgustat. Tâmpilele pulsau ca niște ciocane. Își adună curajul și-l pocni cu pumnul în burtă făcându-l să se prăbușească. Tremurând de nervi și frică luă ultima felie de portocală și o porni într-o goană nebună pe coridoarele școlii. Simțea nevoia de aer.

Dumnezeu plângea între două pagini de carte

Construindu-și casa Zamoș se ostenea peste măsură. Din inima surdă la durere plecau uneori săgeți spre coaste, înmuindu-i picioarele până la leșin. Potcoavele de cal luceau sub soare ca niște nestemate. Zamoș se decise. Își puse cizmele și merse pe nicovală. Luă ciocanul și prinse a izbi cuiele cu putere. Durerea îi cobora de pe frunte cu broboane de apă, croind cărare pe obraji până la colțurile gurii de unde se desprindeau fără pic de zgomot. Din talpă țâșneau șiroaie de sânge. După trei cuie lacrimile încă nu veneau la suprafață. Măinile tremurau, ochii se pironiseră la marginea orbitei într-o imagine clară și crudă. Mașinal izbea cuiele în talpa cizmei. Căldura pornea de la ceafă, străbătea șira spinării coborând spre coapse și genunchi.

În jurul său harta durerii căpătase formă. O figură halucinantă îl înconjura. Multe plecări, vremuri grele cu frig înăuntru și afară, spitale și înmormântări, întrebări fără răspuns, sfârșituri și începuturi eșuate, toate zăceau întinse sub picioarele sale. Se intersectau cu grijile, cu iluziile, visele și cele de la Dumnezeu.

Zamoș se potoli din bătut cuie. Din cer cădeau stropi de apă. Străbăteau atmosfera cu rapiditate și plescăneau izbîndu-se de pământ. Curgeau cu greutate pe umerii omului. El se lăsă în genunchi iar ochii săi se supuseră ploii. Lacrimile începură să curgă rostogolindu-se în devălmășia ploii...

(Urmare din pag. 13)

Fântâna blestemată

cât palma. Ploua colb de cenușă. La curte, limbi de foc cât brazii și mai mari lingeau poalele cerului. Un fum alb ca laptele se încolăcea urcând către cer, dar iute cădea și se prelingea printre bordeie, curgând ca o apă ușoară spre Râpa lui Ariton. Treziți dintr-o dată, sătenii se mirau de bobotaie.

– Arde curtea! Făcu Măriuca lui Todor într-un târziu.

– Las-o să ardă!

– Da ' ce, n-o las?

*

– Cine ști cum s-o fi aprins!?

– Zice Raveca lui Pavăl că de la stele.

Asară târziu s-o sculat să deie țâță la prunc ș-o ieșit o țărucă pân-afară ș-atunci o văzut. Către Zălau o fulgerat apoi chiar din fundu' cerului s-o slobozât o stea cu coadă lungă ca un măturoi ș-o căzut drept la curte între brazii, la fântână.

– Mare blăstăm!

– Blăstămată fântână!

– Ba, aiesta-i blăstămu' mortului!

VUNRĂLII LIRICE

Daniel Brătu

doamnei demnitate, cu dragoste

doamna demnitară a clipelor mele de extaz
e din ce în ce mai greu de găsit în Nirvana
are probleme importante de rezolvat
și presante înainte de mine

de regulă o strig și ea nu-i
pe aproape cu inima mintea sau glasul
sunt sigur că euro-parlamentara
clipelor mele degeaba nu stă

parcă o văd
cum pune pe coajă genunchii de nucă
ai muritorilor
trage de bască nevășeștii clipelor de relax
împușcă sentimentu' de plictis în masă
arde la colț prostia nemărturisită

asfaltul autostrăzilor nefăcute
îl mângâie cu anvelopele tubeless
populează pădurile țării cu urșii
poftind la mierea trupului ei cel mai brun
care curge din orașul Vulcan către poale

recunosc
și pe jumătate să-mi fie iertat
în nemernicia mea
onorată instanță stimatule consiliu suprem
așa de mult
fără de speranțe sau granițe
din spațiul meu mic dinaintea de schengen
am și anume iubit-o

încât și astăzi
dacă ar fi lipită în veșnicie de mine
mi s-ar întâmpla să o strig
în zadar

sirenissima

ne vom privi
avea picioarele cele mai strălucitoare
de mă orbea instant și mi se făcea apă plată
cu lămâie în gură
sau șampanie în pantoful cu coc
oranjadă din cizmele-nalte băute
cu pofta mea de vițel viitor taur sau bou
după gust

știam când plecam la ea
înapoi când ajungeam nu deși
vremea securității murise
mă pierdeam de fiecare dată
fără căi de întors

și când era frig
ardeam ca un snop de chibrituri
din mâna fetiței lui Andersen
când mă sufla
mă trezeam cu sufletul în jeratic
și cu ancora ridicată
îi strigam sirenissimo păzește țărnițele că viu
viu și legat de farul inclus în prețul corăbiei

tocmai ea orbitoarea dimineților mele cândva
s-a urâțit
imposibilul *rules*
are câțiva copii pe trotuar și soțul
pe mai multe cărări
celulită în valuri nu mă mai recunoaște deloc
norocul meu că am îmbătrânit deajuns

închid ochii și trec mai departe
e timpul sirenissima
să ne privim de acum
în scrisorile ascunse în scrin
în albumele noastre de poze

Sara, pe lac...

Terasa-i goală, scara fără trepte
susține un imens debarcader,
eu trec prin iarba deasă, mamifer,
când șerpii serii vin să mă aștepte,

atins de rumegatul amintirii,
precum de un ceva ce nici nu știu,
de-un luciu de oglindă, încă viu,
prin ruginiul nopților, ca mirii.....

De s-a-ntâmpat, cândva, acum nu este
decât o strălucire, într-un geam,
a lacului de-atunci, o umbră peste

tot soarele ajuns, adlitteram,
prea-legănatul bărcii de poveste,
în care altădată ne dădeam...

poem din părți

suntem părți de-ntreg pe care n-ar putea
să le înfrunte
nici o mare depărtare nici o vrajă de pe munte
lipituri ce-avem la bază ne-au fixat atât de bine
că ne anesteziază orice simț de mine-tine

iar de muști din viața goală sânge am și eu
pe buze
când lumina ta-mi răscoală miezul zilelor
confuze
și frisoane dacă-mi numeri te conjugă bunăoară
să mă prinzi cumva de umeri cu
picioarele-n afară

unde toată lumea-n două se desparte din celulă
suntem o ființă nouă o perpetuă pendulă
fără spațiu și secunde univers ce-ntotdeauna
se va duce de oriunde pe oriunde ni-e totuna...

*eu am scris ca un Neculce iară tu să-nchizi
un-doi-ul
nu-i așa că ești o dulce și cobori
să duci gunoiul?*

Corina Brân

Ochiul insomniac al iernii

Ochiul insomniac al iernii veghează
Petrecerea timpului spre lumină
Cuprinsă tristețea între imense aripi albe
Iarna beneficia uitare
Somnolând prin albume

*
Nu îndrăznesc să deschid poarta pădurii
De teamă că mă vor strivi copacii
Și mă vor îngropa frunzele sau
Voi începe să îmbrățișez la rând trunchiurile
Să simt prin ele mesajul în morse
Pe care încerci să mi-l trimiți de dincolo
Străfulgerat de frisonul dorurilor interzise

*
Astfel că îmi înfășor cu grijă sufletul
Cu anotimpuri cu zile cu vorbe
Încet să nu mă doară

Vulnerabilul

Îi pun mereu
Comprese cu ierni albe moi
Și câteodată picături de albastru
În cantități moderate

Convalescentul

Excesele nu sunt bune
Într-o zi a dat năvală martie
Și era să moară
Ucis de prea mult albastru

Silvia Biteré

Laudă gloriei absente

în spatele nostru trăiește cineva
respiră blocul de aer ce ne inundă misterios
organismul
organismul ăsta viu de care suntem
atât de îndrăgostiți
până la moarte

oameni mari și buni eu vă cred
într-o altă parte din viața mea am fost cioban
duceam mieii în spate la tăiere
ajutam copiii să simtă mirosul de iarbă
iar ei beți de miros pe dealuri
atât de beți pe dealuri

și mă îmbătam cu lauda lor iubind
până la moarte
lăudam cu sete cu pizmă cum mama voastră
de ce suntem așa frumoși
nu am găsit vreodată un motiv de unde
să ies din mulțime
cu un pas strivit de bolta cerului
să mă strige
să măucidă și pe mine gloria

Intrarea în Ierihon

în lumina zilei orbitoare mă închin
ca într-o bună zi
duc semnul în pustii semnul crucii mele
crucii mamei mele de toți și de toate
fată, plec!
plec la vânatoare de zimbrii
să haiducesc să mă lupt ca o fiară cu tatăl meu
că mi-a dat bucata asta de carne
și eu nu știu ce să fac din ea
în lumina zilei orbitoare ce va să vie să ne ia
unde să ne ia?
arată-mi tu unde arată cu degetul
ca la școală pe tablă
pune degetul acolo unde doare și fă liniște
să îmi pot da pielea jos la intrarea în Ierihon

Doița Anțon

Împătimate tristeți

Cât ploaia stă pe dealuri adormită
mai am în brațe trupul tău
ca o corabie eșuată într-un limpede golf.
Floarea soarelui se ridică în valuri de aur
și ne scoate la marginea cerului...
Între noi se aruncă lumina
flămândă de dragoste.
Iarba intră cu totul în albastru
prin fantomele norilor.
Aerul se înmoaie pe limba mierlei
ce ne ciugulește nestingherită din inimi.
Cât ploaia mai stă, încercăm
să clădim împătimate tristeți
pentru lauda seninelor veri...

Tablou cu arbore

Ești arborele ce crește și respiră prin mine
Mă sprijin de tine chiar înăuntrul meu
Rătăcită printre ramuri inima
Se crede într-o călătorie de primăvară
Iar somnul e o ploaie ce ne unește suspinul
Un copil și-a făcut de ceva vreme un leagăn
Foarte aproape de cer
Nu se aude decât râul domol al unui sărut
Nu se aude decât râsul înalt al copilului.

Ottília Andeleanu

„Dorul umbliă
cu picioarele goale și fluieră”

Alb de urs, imens, cu pașii grei, scrâșniți, și-o liniște sobră care ține lucrurile nemișcate, care se măsoară în muțenie. Privesc și nu pot să cred cum deodată cenușiul, viața adică, devine o placă de marmură sub care odihnește orașul. Singurele semne existențiale sunt fumurile ieșite dinlăuntru și înodate în ceruri. Ele umbre, ele păsări, ele spiriduși. Mă cuprind o melancolie (de) sticlă cu sclipiri ascuțite și firișoare de gheață precum traseele infime de pe o placă video. Atunci, filme de gânduri se derulează, niște poezii jucate în lumina zăpezii. Abia perceptibil, aici rulează toate poveștile celorlalți, dintr-un alt asfințit. Fulgi mari, fulgi jucăuși, într-o lume de sticlă, desenează ceea ce vrem să vedem, ceea ce vrem să simțim.

Dacă ți-ai propus să cobori într-un iglu de melancolie și să aprinzi toate focurile interioare ori să te aduni cu singurătatea proiectând propriul sine pe un perete rece, nu ai decât să parcurgi, secvență cu secvență, melancolia de sticlă. O carte. Un format tehnic mai puțin folosit. O transparentă uluitoare a versului, pe un fundal intim pregătit să pună în valoare melancolia, dorul, disperarea, singurătatea și toate celelalte neajunsuri sentimentale.

Melancolie de sticlă conține fix 50 de modalități de a fi, de a se împăca/ resemna cu postura de îndrăgostit între coordonatele singurătății și de a găsi soluții optime: Dumnezeu cu logica lui, tubul prin care se scurge fericirea, îngroparea amintirilor, nașterea unui ou, porumbelul voiajor, o altă dimineață, anafranil, apa vie, apa moartă, plopii stingheri, soarele oval, sfânta vineri, număratoarea zilelor etc. Se poate vindeca poetul de melancolie? Nu cumva induce și cititorului o doză suficientă pentru a rezona?

Aflăm despre autorul **melancoliei de sticlă**, Marin Badea, cum că este fericit și mut, aburos și plin de afect. (**un alt asfințit**).

În acest iglu de melancolie, poetul așază dinaintea lui și față în față pe Dumnezeu și femeia. Păcatul iubirii îl atribuie femeii, părăsirea. Dumnezeu nu e capabil să facă acest lucru. Însă, este convins că Dumnezeu are logica lui, pentru fiecare suferință a inventat o femeie (**mult mai repede**). Așadar, femeia, acest foc, acest ideal al iubirii, este o invenție bine ticluită. Trebuia să existe o cauză pentru suferință! Una care are circumstanțe atenuante, mai ales că: *lumea pe care o caut/ e la tine ascunsă între gene...* (**apele din cer**)

În unele poeme transpare sentimentul de umilire, de înjosire, de confundare a sinelui cu ceea ce poate fi mai vrednic de uitat, de ignorat. Un iad interior din care nu poți fi salvat decât prin iubire. Este un soi de autopersecuție, aceea de a nu înceta să sperii că inima cealaltă pentru care inima proprie își menține viața va învăța să bată pe aceleași artere: *încă sunt inimi care au învățat să nu bată niciodată altfel/ decât împărțind aceleași artere (iadul din fiecare)*

Poetul este sistematic dur cu sine. Își propune totuși să devină fericit și în această fe-

ricire să conviețuiască alături de păcatele sale și de ghearele iubirii. Disperarea intră ritmic pe tuburi de perfuzii, obsesia că el este încă viu într-o lume a iubirii moartă crește precum liniștea care face crăpături în pereți: *liniștea care se aude/ are crăpături în pereți,/ prin ele, fantele de lumină îți taie riduri pe față,/ și te excită,/ nicicând nu s-a văzut pe chipul tău o asemenea frenezie a disperării,/ te uiți cum aerul coboară direct din perfuzii,/ gâlgâie, te sufocă, îți fisurează plămânii/ cât să poți scuipa cu tot atâta lehamite/ peste cei care nu au aflat că încă ești viu. (atât de perfect)*

Poetul are un hobby, și anume, îi place să rostească răspicat anumite cuvinte/ expresii apăsătoare, care accentuează ceva lăuntric, divulgă o stare; niște dezvoltări speciale: *mai crede în miracole și că în lumea asta mai e ceva/ care meriță să fie d-i-v-u-l-g-a-t (iadul din fiecare); nu se poate bea din sângele tău,/ din apa ta vie, din apa ta moartă,/ din toată frica asta/ care te/ s-u-f-o-c-ă (anafranil); e locul în care aerul se comprimă,/ țipă ca un marfar scăpat de pe șine,/ abia mai încape între noi,/.../ în tăcerile noastre atât de docile/ și care, iată, au în-flo-rit (cherica) etc.*

Există momente de încărcare a bateriilor proprii, de escaladare a unui optimism impus din interior: *în curând venele tale vor fi electrificate (anafranil); avem venele atât de electrificate,/ de întinse,... (linia maginot).*

Sunt câțiva termeni de referință pe care autorul îi folosește frecvent pentru a-și dezvoltă starea de spirit: *iederă, sânge, moarte, oase, tâlpi, aripi, liniște, lipsă, ziduri, iubire, femeie, singurătate, aer, insomni, depresii, Dumnezeu, gol, frică, nervi, memorie, strasse, electricitate, john doe, o-ho, (de) ascuns, (ne) fericire, apă vie, apă moartă, cu genunchii la gură. Și expresia la dracu se pare că îl ușurează de greutatea singurătății! Termenul inventat este, și el, des întâlnit, tot pentru a exprima o stare de dezamăgire, frustrare, nepăsare, o distanță care nu se umple niciodată cu nimic: *nimeni nu a inventat un aparat care să-ți măsoare lehamitea,/ la sfârșitul fiecărei zile care trece atât de nepăsătoare pe lângă tine... (isrs). Niciodată, niciunde, nimeni, nimic, de asemenea, sunt pregnant valorificare în contextul existenței fără sens în afara iubirii. A rânji este și el util(izat), verb al frustrării, al mimării unui (dis)confort personal.**

Melancolicul este în căutarea aceluși echilibru pentru care inițiază un fel de numărătoare a tot ceea ce desparte, a tot ceea ce înseamnă obstacol, a tot ceea ce înseamnă „de trecut” de sine, prin sine, până la sine și la iubirea năzuită; face aproape un bilanț al (ne)realizărilor în iubire: *număr zilele: până la tine e un deal, e o apă, apoi un munte, alt munte,/ e sfânta vineri care îți oferă un cal năraș în schimbul unei pedepse, sunt insomniile petrecute cu ochii în tavan (echilibru)*

Referă și revine constant la imaginea eminesciană: *plopii erau tot stingheri și impari (deși aș fi vrut); plopii impari și stingheri (orice altă paioță); ...câte femei, oho, te-au iubit, câți plopii impari,... (dark edelweiss); ...numără plopii/ totdeauna impari... (născuți fără pleoape); întâi numeri plopii și nu te miri că sunt întotdeauna impari (infante), dând astfel un caracter și mai pregnant ideii de singurătate. Singurătatea e un fluture care acum a învățat să zboare./ Singurătatea mea te iubește în singurătatea ei,/ te iubește știrb, te iubește de parcă îi e sete tot timpul (butterfly) Singurătatea aceasta invocată frecvent și în diverse ipostaze este un leitmotiv al melancoliei de sticlă!*

Autorul pune pe seama femeii neîm-

plinirea în iubire: *sub fiecare rid se ascunde o femeie/ care te-a urât,/ sub fiecare zâmbet abia mijit se ascunde o femeie care a vrut să te așeze în/ suflet (nici măcar solitudinea)*

Poezia lui Marin Badea este poezia iubirii așteptate mereu la capătul celălalt al singurătății. Este de factură lucidă, chiar dacă interior sunt ruperi de ziduri, de parcă ce se construiește ziua, se dărâmă noaptea, și lucrarea în iubire trebuie reluată de fiecare dată cu alt elan creator, cu și mai mare dorință de desăvârșire.

În formă lungă și densă, ea te ține suspendat între real și imaginar, între o formă sau alta de disperare și nădăjduirea regăsirii, reîmplinirii sentimentului pierdut, furat, omorât...

Iubirea este văzută mereu în lipsă și din cauza aceasta, sentimentul trăit este cel al unui naufragiu într-o altă dimensiune. *Și-atunci, totul pare fără aer, o tăcere cu gratii și solzi, o pendulare necontrolată în timp, un fenomen de confuzie, un destin de apă și sare. Este acel eros care a gustat din sângele tău,/ după care s-a sinucis (eros).*

Uneori, poetul maschează rănilor iubirii, resemnându-se unor activități comune, pe care le numește în treacăt: *...încă mă caut printre/ ceștile de cafea,/ printre pachetele mele cu țigări de foi,/ premium no 7 sumatra (iadul din fiecare) sau: îți tot repeți, oho,/ cine iubește și lasă,/ dumnezeu să-i dea pedeapsă,/ în aria ta perfect protejată (nici măcar solitudinea) sau: tragi cu sete din king edward, cigarillos,/ până când începe să te usture pe dedesubt, ori:... în seara asta vom dansa flamenco,/ ne cântă jaroslav rendl... (flamenco).*

Tot despre sine, poetul melancoliei de sticlă, afirmă: *sunt bine și cred că trăiesc..., fumeg din degete..., egoismul meu atât de lucid/ e doar o măsură a tuturor celorlalte fapte și lucruri... (o altă poveste). Își face mea culpa în toată această poveste, se ține de reproșuri: *tu ești vinovat,/ ești cel care porți povara acestei tristeți,/... iubit, azi sunt străveziu,/ lacrima ta e atât de sărată,/ aici te cuprind brațele mele,/ sărutările tale miros a sânge,/ îmi spun: îmi este sortită dragostea ta,/... îmi e dor de tine de parcă/ ai murit înainte de a te cunoaște (dark edelweiss).**

Se autopedepsește din joacă, neștiind cum să cucerească, să învingă și totodată să-și învingă timiditatea, lucruri frumos rediate în poezia **thriller**, care, după titlu, ar putea părea că e referă la o adevărată crimă. Îndrăgostitul metamorfozează într-un animal care își face vizuina chiar sub balconul iubitei, direct sub mușcate. Este interesant cum se vede acesta în postura de (supra)veghețor: *o să încăruntesc acolo/ mă va cuprinde iarna, mă vor cuprinde spaimele tale,/ tot rictusul, văpaia ochilor tăi, insomnia,/... voi îmbătrâni acolo fără ca tu să ai habar,/ voi muri acolo, tot așteptând să pătrunzi/ în spațiul ăsta îngust sub care răsufli,/ sub care zac, asud, mă identific,/... e un adevărat thriller sub ferestrele tale,/ mă ascund atât de sfios că abia am curajul să-ți spun/ noapte bună (thriller).* Poezia are o tentă ușor amuzantă dar care își atinge scopul cu atât mai mult cu cât aerul ștrengar evidențiază chinul interior, starea de nervozitate în căutarea unei soluții de apropiere de ființa dragă, de a-și face cunoscute răbdarea, perseverența, în ciuda faptului că urăște monotonie; îi vine să urle datorită condiției în care se află.

Se regăsește și în postura de melc. *Intimitatea este o liniște exactă, calculată, seamănă cu dumnezeu/ până să inventeze păcatele, rugile, pocăința (intimitatea ta perfectă de melc)*

(Continuare în pag. 17)

(Urmare din pag. 16)

DORUL...

Note de lectură

El caută. Caută permanent femeia. *Femeia care-ți va mătura prin oase, femeia care mă doare, femeia de aer (o poți respira), femeia pe care ai iubit-o, femeia pe care vrei s-o iubești și încă nu s-a născut, femeia care a îmbătrânit de sigurantă, femeia hoată de suflete. Să nu uităm de femeia inventată de Dumnezeu pentru fiecare suferință!* Și-i face declarații fără menajamente: *ești partea mea de iad care poate fi suportată la ne-sfârșit (spooning); te iubesc cu genunchii la gură, / te iubesc din rotule și iată-mă cum cânt din ele... (te-tara-ta-ta).*

Poate că soluția este un bypass, ca de la ură la întineric (*bypass*). Poetul își joacă rolul de veșnic îndrăgostit de femeia care nu se află nicăieri. Și asta îl aduce și îl menține într-o stare de calamitate: *ne lovește un meteorit, / vor dispărea toți dinozaurii pe care-i ținem închiși în dulap, / de mâine, sunt sigur, se va topi calota glaciară, / toate apele vor crește până la cer (bypass).*

Putem sesiza ușor cum singurătatea se transformă fie într-un *lup bolnav de depresie (între lașitate și ipocrizie)*, fie într-un fluture care acum a învățat să zboare (*butterfly*).

Marin Badea este un poet al comparațiilor, ideatic vorbind. Și se folosește de ele pentru a crea scenarii, ipostaze, imagini ce se brodează pe un fundal psihic și filozofic. Din acest motiv, poezia lui are o dinamică a stărilor, ceva în sensul unor replici, unor unde care se propagă din interior către exterior. **Melancolia de sticlă** te face să pendulezi între unul și același sentiment profund: cel al dragostei. O dragoste neîmplinită, chinuitoare fiindcă nu poate ieși din chingile interioare, fiindcă nu are cui să i se ofere, nu are cu cine să facă parteneriat. O dragoste care sperie.

Singurătatea ta e numai lipsa de aerul acelei femei! Singurătatea e tot ceea ce te mai ține în viață!

Florin Ursuleanu

Pentru că suntem singuri

În cunoscuta sa carte **Poezia**, Benedetto Croce scria că acest gen literar: „...luminează mințile într-o străfulgerare (...), zadarnic i-ai cere să se oprească și să se lase privită în toate trăsăturile chipului ei, căci ea a și pierit”. Teoreticianul

italian particulariza limbajul poeziei, deosebindu-l de cel al literaturii în general, întrucât, susținea el: „Una este să te afli în posesia unui concept, și altceva să-l pătrunzi în întregime, sau mai degrabă altceva este să-l redescoperi din răstimp în răstimp și să-l definești potrivit dificultăților care apar și obiectivelor ce-ți sunt propuse: lucru pe care omul este silit să-l facă mereu, deoarece, spre deosebire de animale și de zei, el este osândit să gândească.”

Astfel plasat, ca o sinteză între intuiție și gândire, cuvântul poeziei devine, ca la Nichita Stănescu, un mijloc misterios de comunicare («necuvânt»), o reîntoarcere la starea primordială („La început era Cuvântul [logos], și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu; Acesta era la început cu Dumnezeu; Toate lucrurile au venit în existență prin

el, și nimic din ce a venit în existență nu a venit în existență fără el.” Ioan 1: 1-3)

Am făcut această scurtă divagație pentru a adnota cele scrise de Ioan Holban în prefața volumului semnat de Emil Proșcan și Ecaterina Bargan (**La marginea lumii**). Criticul ieșean numește tentativa celor doi autori: *un expertiment liric unic, probabil, în poezia noastră, textele fiind «scrisori» schimbate în registrul unei intense trăiri erotice care se (re)descoperă mereu într-un dincolo «infin de aproape» și într-un timp care se scurge inexorabil... Aceasta amintește - spune criticul - de un proiect mai vechi, Adi Cristi și Shaul Carmel, unde poezii scriau despre același subiect, dar în paradigma fiecăruia.*

A duce lucrurile peste acest punct, a scrie cu versuri intercalate - fiecare autor câte un vers -, pare, deja, un risc prea mare pentru unitatea poemului. Sau așa ar fi dacă materia primă a construcției lirice nu s-ar transforma în energia de undă cuantică a sufletului. Văzută astfel poezia celor doi devine o stare de vibrație cu aceeași frecvență, chiar dacă ea provine din emițătoare diferite. Iată că, într-un fel, trecem de la fizică la metafizică, teritoriu în care nimic nu este interzis sau inexplicabil, așa cum și afirmă autorii: *poți scrie despre ploaia care/ cade peste întinderea nesfârșită a mării sau despre/ pașii de dans prin viață, cei care urmează firesc/ cursul prezentului sau poți să nu scri nimic, să lași/ foaia albă să plutească spre poalele muntelui ca și/ cum acolo ai strâns toate zăpezile și vrei să dai/ frumusețe vieții (Despre anotimpuri în care cuvintele ning).*

Realitatea sublimată capătă dimensiune și consistență, devine un univers paralel, accesibil prin «gaura de vierme»: *Oamenii sunt colorați, unii au/ măști, alții doar lumină, pocnesc bice, limbile/ clopotelor alungă și cheamă destine, liniștea se/ sparge în mii de fărâmițe bune de băgat în buzunar/ pentru rostul zilelor (31 decembrie 2011).*

Și chiar dacă în vis se trăiește mult mai greu decât pe pământ, noțiunea de fericire se extinde, putând fi, în același timp, lacrimă, și surâs, și pierdere, și val de mare sau zbor, sau tăcere. Iată un citat din poezia **Lumi paralele**: *Tot ce-am văzut până acum sunt niște exponate de muzeu, / un petic de pământ, o infinitate de cer, un număr de oameni/ Înșuflețirea lor este în spatele unui geam care atunci/ când întind mâna devine și mai mat, culorile sunt cioburi/ pe care calcă indiferentă mulțimea, / aș vrea să pot descrie-n așa fel, încât să nu pară un peisaj înșuflețit/ ci, luați de mână, să intrăm cu totul în cadru, / mișcarea să fie foarte aproape, culorile vii, oamenii atât de reali/ încât să ne putem atinge, să simțim sângele cum se transformă/ în zâmbet până când mâinile ar putea deveni aripi/ de adus cerul mai aproape.*

Timpul și spațiul se curbează, simbolic, în universul aflat în expansiune al... amintirii: *dar eu sunt atât de/ departe și ora aceea demult nu mă mai zguduie la/ fel ca atunci când depărtarea era mai îndurătoare și/ tu cotrobăiai prin mine, precum bunicul meu la gura/ sobei umbra prin măruntaiele cerului și-mi povestea/ despre viață. (Ora de vizită)”; „s-a trezit bunicul în/ mine, a tăiat niște lemne și a stat o vreme de vorbă cu/ câinele din ogradă, cu vrăbiile de pe garduri, cu/ arborii fructiferi din grădina” (Se desfac visele); vroiam să mă cațăr sus, acolo unde cireșele puteau să/ se înmoaie în cer și să devină albastre (Nu aprindeți lumina); păpușile adevărate nu simt durerea/ când le tragi de păr sau le smulgi o mână/ durerea lor e în tine și vine din cer (...)/ în orice copi-*

lărie există un ungher în care/ un clown plânge (De-ale durerii)

Pentru a încheia aceste grăbite rânduri dați-mi voie să cred că exercițiul poetic al celor doi autori este un fel de antrenament pentru supraviețuirea *sinelui*, în fața agresiunii *realității*.

Sau, cum se spun ei în poemul **Nimb**: *este cazul să inventăm o altă trezire decât cea a/ dimineții, să inventăm un limbaj comun prin care să/ ne înțelegem tăcerile, să ne simțim sarea lacrimilor și/ puterea de iubire să o punem la picioarele/ trecătorilor veniți din pădure, să le spunem: veniți, ne/ cheamă copacii să găsim și noi un sol pentru cer, / pentru că ea se apropie, vijelia cea mare și definitivă, / pentru că suntem singuri și zilele trec în goană.*

Th. G. Calcan

Magia cuvântului

Ceea ce se poate afirma din capul locului despre romanul lui Adrian Lungu, **Eroarea**, apărut recent la editura Rovimed Publishers Bacău este faptul că autorului i-a reușit aceasta carte..., care nu e primul succes. Un alt volum, **Maria**, apărut în 2013, dovedea că scriitorul cunoaște bine universul feminin și că este un observator atent și avizat al acestuia, calitate probată și în cartea de față, romanul putând fi descifrat și într-o cheie psihologică. Dar bogăția de idei, gânduri, sentimente și, de ce nu, concluzii și învățăminte, e mult mai vastă. Sartre spunea că: *orice tehnică literară trimite către o metafizică.*

Complexitatea punctului de vedere al autorului dictează clipa trăită, dar, în egală măsură și ramificația sistemului narativ pe care îl propune. Trebuie să subliniem faptul că Adrian Lungu știe să povestească și face acest lucru în mod savoros, cu tâlc și măiestrie. Vocea pe care o auzi, un *aproape* și un *departe*, e una cu siguranță caldă și intimă, atât în perspectiva schimbărilor de situație cât și în cea a sesizării lor din afară.

Respirația naturală a romanului curgând firesc și funcțional în povestire, ca și în dialogul personajelor, există o complementaritate ce tinde să transforme ficțiunea într-o realitate figurativă, tehnica clipei trăite intens și cursiv acoperind tensiunea interioară și golul (eroarea) pe care viața personajului principal o acoperă.

Aflat sub presiunea unei boli incurabile, Nelu Tudorache, personajul principal, dezvoltă un monolog în oglinda comprehensivă, rol brodat pe canavaua amintirilor, conjugate textual cu un dialog subtil, profund, cu adâncimi filozofice. Atent la tensiunea durerii sale, personajul zugrăvește universul paralel al celorlalte personaje cu care intră în contact: bunicul, soția, prietenul. Printre erorile pe care Nelu Tudorache le face una importantă este cea ținând de comunicare: el îi ascunde, spre exemplu, soției sale gravitatea și natura bolii. Iar astfel de erori însoțesc aproape fiecare etapă a vieții sale.

Alternanța narațiunii, dinamismul și farmecul desfășurării epice, dau culoare și consistență romanului, printre rânduri putând fi decelată familiaritatea cu ideile lui Platon sau ale filozofiei antice în general. De altfel, Adrian Lungu semnează, în revista „Plumb”, de mai multa vreme, un jurnal de călătorie din și pe meleaguri grecești. Cred însă că meritul princi-

(Continuare în pag. 18)

(Urmare din pag. 17)

Note de lectură

Magia cuvântului

cipal al unei astfel de cărți e capacitatea de a fixa lucrurile unei vieți în toată complexitatea lor, ajutând cititorul să înțeleagă mecanismele gestionării unui eșec. Operațiunea Delfin, altfel un joc cât se poate de piramidal, la care familia Tudorache participă punându-și în joc toată averea pentru un iluzoriu câștig fabulos, cumulată cu conștientizarea faptului că boala îi va fi oricum fatală, îl aduc pe Nelu Tudorache în pragul sinuciderii. Sinucidere pe care, poate și datorită ideilor sale platonice, nu ajunge să o pună în practică. Plimbările și descoperirea vieții din jur, îl fac să înțeleagă, în final, că: *fuse-se păcălit de întreaga lui cultură, moralitate și entuziasm ideal*, că lumea e imperfectă și trebuie luată așa cum este. O luptă pierdută nu înseamnă sfârșitul, că lucrurile sunt, întotdeauna, perfectibile, dar niciodată perfecte.

Putem vorbi, așadar, în cazul ultimului roman al lui Adrian Lungu, despre o magie a cuvântului scris, despre profesionalism și profunzime, secrete pe care puțini dintre scriitorii noștri contemporani le stăpânesc cu adevărat.

Sigur, romanul **Eroarea** se subtrage unei clasificări univoce. Prisma prin care autorul privește viața personajului e una traslucidă, cu trimiteri ce vizează aspecte multiple ale societății actuale, atât de artificială și automatizată. În mod cert el constituie o reușită literară.

Angela Nacho Mamier

(Franța)

Adi Filimon: Intimitatea ființei

Adi Filimon (n. 20 mai 1965, în Ghelari, jud. Hunedoara) a absolvit Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” și Facultatea de Istorie a Universității „Spiru Haret” din București. În anul 2013 a obținut premii la mai multe concursuri naționale de poezie, cele mai importante fiind premiul **Mopete** pentru manuscris, acordat de Asociația „Artgothica Sibiu”, în cadrul Premiilor Naționale pentru Poezie „Mircea Ivănescu” (un juriu prestigios: Alexandru Cistelean, Ion Mureșan, Ion Ghilimescu, Irina Petraș, Lucian Vasilescu) și premiul special „Adenium Timpul”, obținut în cadrul Concursului de Debut, organizat de Editura „Adenium” Iași.

În cursul anului 2013 a publicat volumul de poezie **Spaima**, Editura A.T.U., Sibiu (volum de debut). Apare în antologia **Desant 2013** a finaliștilor concursului de debut al Editurii „Adenium” Iași.

În cursul anului 2014 obține premiul pentru cea mai bună carte de debut a anului 2013, acordat de Asociația „Artgothica Sibiu”, în cadrul Premiilor Naționale pentru Poezie „Mircea Ivănescu”.

*

Un debut tardiv se dovedește salutar în cazul acestei poete talentate, dar și marginali-

zate din cauze diverse, conjuncturale. Această izolare trebuie relativizată căci a condus-o spre un profil statornic, fără stângăciile inerente unui debut precipitat. Poeta intersectează poezia românească în vogă, epocile ei recente, cărora le și aparține, dar, în același timp, a ales calea unei solitudini asumate, a unui suflu tragic impresionant: „*mă calcă mama cu fierul încins/ pe obrazul șifonat,/ și rușinea din mine nu țipă și nu tace, ci/ se face roșie ca sângele/ din prima mea zi de femeie.*” (**despre mame și rușine**)

Doar acest credo afirmat duce la poezia adevărată și autoarea caută simboluri juste, inteligente, dramatice, pentru ceea ce este ascuns în străfundurile inconștientului. Fiorul tragic decurge nu doar din misterul existențial. Poeta împletește un halou de raze mistice, (iraționale cu traiectoriile raționale), se lasă purtată de fluxul misterelor biografice ori ale universului: „*așa e datul firii, fata mea,/ îmi zice mama, așa e/ de când lumea și pământul:/ femeia se duce după bărbat!/ nu vreau să mă mărit, îi zic, nu vreau/ să dorm în sicrie de piatră, mai am încă semnul de data trecută pe gură,/ nu mai vreau să stau între praguri...*” (**tata mă mărită din nou**)

Dilemele, decepțiile, solidaritatea cu dificila condiție a femeilor, pot lua forme dramatice, adesea viața o aduce în fața unor obstacole malefice, imposibil de ocolit: „*de unde știe vecinul de fereastra mea/ de sub pat?!/ o am din casa cea veche,/ știam că-ntr-o zi voi pleca, într-o zi/ voi vrea să fiu din nou carne și sânge, și-atunci/ voi plânge-n izvorul de sub mine, de-acolo/ și mai departe voi prinde gust de plecat,/ de viață și moarte, de răs*” (**fereastra de sub pat**)

Lirica poetei Adi Filimon reunește ecouri magice, unele autohtone, inventariate subtil alături de întrebările clasice: De unde a venit totul? Unde sunt? Cine sunt?

Gânduri abisale traversează nopți de veghe în care atributele tragice devin apăsătoare. Nu suntem în fața unei autoare senine: „*ce veselie era la Ioaneș, acasă!/ se benchetuiă din zori până-n seară/ și doar/ noaptea se pune paharul/ cu susul în jos./ atunci se-auzea în liniștea seacă,/ aprig cum creștea și se chinuia viața, (...)*”; „*din spicele din frunte ai luat un bob de rouă,/ te-ai uns după ureche să vină luna nouă,/ m-ai smuls din pat aseară, mi-ai spus că n-o să doară/ cosița înspicată, dintr-un cuțit tăiată.*” (**La Ioaneș acasă**)

Poeta este de o discreție absolută, dar, printre rânduri, se plimbă reproșuri voalate, revolte, refuzul compromisurilor ce se ascund în spatele zămbetelor și minciunilor. Le preferă «retragerea în poezie», fortăreața în spatele căreia se simte la adăpost, și de unde poate elibera acest concentrat emoțional și o densitate a trăirilor cu propensiune autosacrificială. Deschiderea către Eul profund este aventură interioară, căutare a Adevărului, dincolo de aparențe. Revelațiile biografice par uneori brutale, dar senzorialul dramatic duce la poeme bine construite, intense, de la șoaptă la țipăt: „*nu te teme, zice mama, brodând o cămășuică,/ nu te teme! zice ea, liniștită./ și tu erai tot așa până când/ ai gustat din țărână./ abia atunci somnul tău s-a trezit,/ și n-ai mai plâns, și-ai descrescut,/ și te-ai ascuns în lut ca-ntr-o grădină./ de aceea ai ochi de pasăre călătoare și pasul ușor, ca de cocor.*” (**copilul sălbatic**)

Poeta știe să regizeze spațiul unei simbolistici plastice a morții. Adesea poemul e «spus» cu sufletul la gură, între euforie, așteptare, veghe, spaimă, neantizare prin durere, prin moarte. Maturitatea poeziei lui Adi Filimon re-

velă o anumită dezinvoltură, poeta a depășit stadiul inhibițiilor.

Același volum exprimă și o atitudine socială lucidă, combativă, albul coalei de hârtie are virtuți purificatoare, face respirabil aerul acestei hipersensibile, șocată de insensibilitatea celor din jur, unde hazardul strivește indivizii, rostogolindu-i între cer și pământ: „*calicii vor tot: nu au teamă/ că mănâncă prea mult, că îmbracă/ zdreanța morților, că dorm pe sub pod,/ printre vaduri fără număr ale aceluiași râu./ ei cer zilele tale, nopțile cuiva/ ce-a uitat să-și păzească porțile inimii*” (**podul calicilor**)

Autoarea face apel adesea, cu talent, la realismul magic, fascinată de substanța de fabulos conținută în partea de irațional a vieții: „*mușc adânc din capacul sicriului până când/ simt molidul cum plânge rășină și-apoi/ mă îmbracă în ea. mă ține treaz/ plânsul celui ce fuse înainte de mine/ locatar în cuibar;/ nu-și găsește ceva, atârnă și el/ într-un sac de cânepă, unde-va,/ și cere umil să-i dau/ cuiul din cap, cel pe care îl uitase / și-l ruginise gândind*” (**locatar la mansardă**)

Poeta recurge la un ritual ce întregeste viziunea realului, o încarcă de stranietate. Este adepta unei ambiguități suprarealiste, știe să manipuleze conceptele de ficțiune, sens, adevăr, imaginație, senzație. Este înzestrată cu o percepție a realității multiple (într-un context realist), utilizează un filtru liric, grefat pe cosmogonii autohtone (mioritice), tema morții fiind dezvoltată până la halucinatoriu, totul într-o manieră modernă care amestecă în forță banalitatea cotidiană cu mitul, cu absurdul, delirul, politica: „*descântecul ielelor/ Ioaneș, Ioaneș, ce făcuși tu, Ioaneș!/ mi-ai luat un fus din brâu să-i faci calului tău frâu,/ fântânile să sece potopul de ape,/ pe fundul apei piere bănușul de durere;/ o vară și o iarnă l-ai pus la betelie/ să facă focul apă, să mă trimită ție./ Ioaneș, Ioaneș, ce-mi făcuși tu, Ioaneș!/ din spicele din frunte ai luat un bob de rouă,/ te-ai uns după ureche să vină luna nouă,/ m-ai smuls din pat aseară, mi-ai spus că n-o să doară/ cosița înspicată, dintr-un cuțit tăiată.*”

nedoritul

mai rău de-așa nu pot s-ajung,
mai jos de-atât nu pot să cad!
am ajuns la capătul vieții,
pe lespede rece a zilei de ieri.
fac ochii mari și-mi văd umbra
distilându-se-n ceață,
mă furizez până la ea, o vreau înapoi,
măinile-mi trec ușor, ca prin apă,
le văd cum se răsfrâng în adânc;
îi strig: dă-mi mâna!
o văd cum râde și-mi răspunde ecoul:
dă-mi mâna!

dă-mi mâna!

dă-mi mâna!

mă doare capul, mă trage de păr
copilul meu nenăscut, pe care nu l-am vrut,
plânge și-și frământă mâinile moi.
mi-e milă de el și-l iau în brațe,
e mic, mic de tot, abia se simte
în aerul putred.
îmi scoate ochii și-i pune în orbitele unuia,
mă vedeam tot pe mine cu nedoritul în brațe,
omul mă-ntreabă de toate și toți,
apoi pleacă. cine-o fi fost?!
mi-a dat ochii înapoi, îi strângeam în pumn...
mi-era frică de ei, i-am lăsat
pe lespede rece
unde treci pragul și lași vamă ceva.

Adi Filimon

Simona- Grazia Dima

Poeme

Zăpadă topită în inimă

Citești ca pe un câmp de război, aparent
la alegere, de fapt,
la niciuna, căci vine destinul și-omoară
luptător după luptător, iar tu culegi câte-un rănit
aleatoriu, citindu-l în libertate deplină,
salvându-l astfel. În vreme ce alții-au găsit
scăparea din război în chiulul de la viață,
te pregătești de-nflorit în tihnă, brazdă
ce soarbe, cât ai clipi din ochi,

compostul magic.

Unii sunt departe, la loc sigur, înfolfiți,
nu mai au nasul roșu-al plebeilor obligați
să lupte.
Știu astfel evita neeleganța, risipirea-n pământ
și sânge, jocul cu miza îndepărtată, incertă.

Citești cum ai culege, la restaurantul solar,
un strop colorat de ici, o steluță sângerie
de colo.

Știind că un neam rafinat a făurit acestea,
să le poți folosi în chip de zăpadă
peste crizantemele tristeții.

Ca să nu te mai poată nimeni citi niciodată,
să nu te mai poată răni sub troiene.
Lacrima să fie luată drept glazură, drept ciucure
de pudră la restaurantul chinezesc.
Un ornament totuși tulburător, ce lasă
urme de safir. Să te ridici de la masă
ducând tomul cu tine. În afara zăpezii topite
în inimă,
să nu mai rămână nimic de citit.

Cineva-ți va găsi inima pe câmpul de luptă
și se va gândi
să alerge cu ea s-o salveze. Vei fi poate un mort.
Din întâmplare citit, cineva-ți va desprinde,
din împletirea culorilor, felul special
în care-ai cunoscut fericirea.

Se va face pământ acest timp ce-aproape
te-a-nghițit.
Doar copilul ți-ar putea adulmea viața, fugind
desculț peste trupul tău făcut câmp. Va simți,
la leghe depărtare dedesubt, mocrind,
melancolia, o vietate tânără în lacrimi,
trează, cu gândul la răscumpărare.

O plimbare prin parc

Mă plimb prin parcul zburătăcit de vântoasă,
manelele-s mai puternice ca oricând,
în loc de aer îți intră-n nări anestezic,
să te facă să suportți minciuna,
să nu-ți mai fie dor de adevăr.
E-un loc în apropiere unde muzica
distruge zi de zi peisajul,
dar tot aici Ahasverus
s-a așezat pe-o bancă și s-a mântuit.
Doi câini te fixează din ochi,
au început să urle,
curând are să cadă o ploaie de piatră.
Ești (fără puțință de scăpare?) prins
într-un pătrat ce poartă-n fiecare colț
un animal urât: un urs îngenuncheat,
un lup cu fruntea ridată, un șobolan pe gânduri,
un taur smochinit. E rege *El Chupacabras**

* El Chupacabras este un câine-vampir, legendar în cele două Americi, despre care s-a afirmat că a fost prins recent în statul Texas. Arată ca un ogar negricios cu totul lipsit de păr și sughe sângele găinilor și al caprelor, lăsându-le fără viață. Cineva a pretins că l-a văzut țâșnind de sub o mașină.

cel care soarbe sânge, puterile,
Chupacabra cel anevoie de aflat,
adormit sub mașini. Iar parcul,
cu-alei și busturi de celebrități,
se scutură și geme. Un vifor pătrunde verdele,
stele-n mănunchiuri plutesc pe aer negru.

Un foc
de artificii iarna. Pe-oriunde-ai vrea să ieși,
paznicii se vor activa și te vor opri.
Gând românesc: aici se înecă fluviile.
În vecini un meșter improvizat taie de zor
o scândură pe-un scaun, fierăstrăul amenință
să rezeze și mobila. Îi vor da cafele, baclava,
îi vor spune povești, să nu taie prea mult.
Așa-i la noi: când se înaintează-un pas,
nemernicii trebuie să meargă alături fericiți.
Pentru asta trebuie hrăniți cu inimi de sfinți.
Ascunse-s plăcile memoriale ce-amintesc
de poezii petrecuți, apoi, senin, stinși,
în firea lucrurilor, strigând fără putere.
Praf românesc, descoperit după vreme și timp:
grămadă de cioburi, frânturi minunate
de cântec. De dragul lor ierți totul.

Politețe

Un mentor de-al meu e african, dar viețuiește
printre zgârie-norii unui burg din Europa,
Alemania.
A scris o carte despre politețe, neobosind
să repete:
„eu (un subiect, oricare) n-am nici un drept,
le-am predat celorlalți, din principiu, pe toate.
Îmi trăiesc adevărul în spatele ritului,
în incendiul mascat de-o perdea de fum
tămâios.

Cine sunt eu, cel din sălaș?
Dacă poți, răspunde!”

Se încheie la veston de parcă ar puncta
unul din aspectele acestei legi neadormite.
Suprema politețe, un șarpe arid, veghează
inflexibil și garantează victoria.
Veston, stofă neagră sau solzi moi,
pierduți în propria gândire, în veghe?
Devine, chiar și el, tăcut, smolit –
un ofician plutonic. Maestre, încep,
și mă opresc. Dar el îmi știe gândul:
„Stăpân ești numai pe adânc,
pe incendiul lăuntric. Ha, ha! Locul unde
focu-i totuna cu apa! Lasă-ți acolo demonii
să se zbućume, fără teamă că vezi strămb.
Vorbești de precepte celebre, de marele
in aenigmat? N-ai grijă, oglinda clară
se realcătuiește de la sine. Există mereu
cineva să citească. Mercurul va mișca
instantaneu.

Eu unul nu mă mai căznesc să pun ordine.
Când ziduri vor cădea în ruină, voi fi
cel mai drept.

Vezi? Ești un tablou de Magritte:
o față vălurind
de nori, un costum deschis într-un teatru.
Ești o lume ce-ncepe: cineva intră, vede un cer
albastru și de-acolo o altă lume și o alta,
la infinit.

Înconjurat de fuioare de fum, ai voie să bei

în sinea ta pentru focul devorator, pentru viteză,
pentru abis. Vei dobândi, drept răsplată,
lipsa fricii,
în satul global, bântuit. Pe-atâta ești stăpân –
și singur, adică pur. Viața noastră-i ocultă,
generozitatea-i o taină, fulgerul tenebros
să se preschimbe, fezandat, în vis albastru.
Și, dacă-i lumină afară, trebuie să știi filtra,
ca să răsară soarele cu-adevărat. Altfel, fără noi,
el nu ar răsări. În scaldătoarea ideilor prime,
cu elefanții,
nebul, dezintegrat, perfect rațional, îți poți afla
balsamul și pritoci onctiunea fără de care-ai ieși
din viață,

diminețile, când *elohim* se poartă peste ape,
iar retorii nu s-au născut”.
Mentorul meu african îmi vindecă rănilile
de născut pe-un pământ al religiilor duhului,
unde o jumătate dintre subiecți e radiată,
cum unul doar din ambii termeni
ai unui silogism
demonstrează o gândire moartă.
Maestre, strig, suntem prohibiți,
una din jumătăți
e perpetuu ucisă, pătată, făcută
haznaua celeilalte!

„Fii ucis”, m-a consolată, senin, la plecare,
„dar naște
și-atunci politețe. Ea te va-nvia de îndată,
cu tot cu jumătatea lipsă – și nici nu știi ce lume
poate să mai nască. „O mare parte din politețe
n-am putut s-o expun”, a completat,
„mi-au căzut mâinile pe lângă trup.
Ca să câștige însă bătălia, mi-au spus
că trebuie să le țin ridicate, să generez politețe
întruna, din putreziciune, din moarte,
până ce razele, doi porumbei,
mi se vor zbate pe frunte”.

Interiorul lucrurilor

Aeroportul internațional. Aștept în sala vastă.
Un zid înalt
de sticlă: afară, zona cenușie, cu puncte ici
și colo,
semnale-nfrigate. Peisaj auster, întotdeauna
mă-nfioară, fatidice lumini, clipiri grăbite;
se-aduce-ntruna combustibil - camioane rapide,
urișe; dar și cărucioare pitice,
eficiente, aferate.

Ador această lume scânteietoare, iute
pulverizată: strălucire, dispariție, niciunde
nu vezi marea mai clar.
Intensitate, perfecțiune, apoi, de ce? o ștergere,
la fel, deplină, vedenie,
și n-ai putea să-i adaugi nimic.

Dar interiorul lucrurilor? Fără asta nimic
n-are rost. Apele mele adânci
atunci le-aș cunoaște (mă păstrez la umbră,
sub cortina de flăcări). Ghemuit în lumină,
voi vedea rostul și chipul mișcării înseși, ora
se va umple de izvoare, va deschide-acei ochi
pentru care-un regat consimte pe loc să ardă.
Istoria s-o port mereu cu mine.
Dar plata mea care va fi? Unghiul căderii
frunzelor, nuanțele misturii unor boabe
de siliciu.

Ușierii, atât de primitivi, la Domul din Milano,
cu brațe larg deschise, te poftesc să intri.
Înalte clădiri budapestane,
parcă-nclinate de melancolie: holde bătute de
vânt, seara. Vârtej deasupra Senei supărate.

Foițe căzute din paradis.
Și *bora* la Trieste, fostul ghetou, marmura
orbitor de albă, emoție a istoriei, izbucnită din
săpături banale, pentru noi clădiri. Pe dealuri,

(Continuare în pag. 20)

(Urmare din pag. 19)

POEME

neliniștitori sloveni. *Il Carso. Unter den Linden*, o cale maiestuoasă, și-un vers din Eminescu, pe dosul unei frunze; găsit întâmplător, în vis. Vis construit, pentru-a schimba istoria. Dar simt cum tot ce-am strâns în vază s-ar pierde, de n-ar putea să urce-ntr-o coroană.

Și-ntr-un voiaj de-o clipă s-ating pe dinăuntru soarele, devenit chestiune personală. E-o rană asta, arde.

Terminalul pentru plecări. Metal glisând, marmură fin lustruită, chingi care strâng, piele prelucrată atent, vălurită, pătrunsă de arome aproape abstracte: acolo ajunge doar amintirea unor soluri bogate, un pic de nisip roz din Italia, cântecul stins al privighetorii, în insula cu iasomie. Șiruri de oameni, fluxul lor dus, ape de primăvară, plăcut mirositoare, succesiunea verii, pustiu incandescent, potop, alte mulțimi, la fel de pregătite, conștiente, cei ce schimbă cuvinte, bani, cei ce-și reamintesc, cei ce privesc hipnotizați viitorul.

Până la decolare visez: locuri albe, pline de flori, locuite. Bat valuri curcubeul gol. Nimic nu e subînțeles. Simt râul de foc, subpământean, oftez - o piele mă ține ca-n menghină deasupra, să nu plonjez, să nu mă pierd în apele-arzătoare. Mireasma descifrării, ah, îmi usucă oasele, de cum ating, din întâmplare, bulboana-n miez. Te rog, Doamne, șira spinării noptii, în luxurianța Ta, păstrează-mă pe sol flexibil, până la capăt, ca, stând pe loc, să pot cutreiera instantaneu nouă mări, nouă țări.

Lumină fluorescentă, miros de cauciuc harnic, neconținut în rotire, vorbe nemțești, irlandeze. Tristețe fără hotare, de ce? Chiar dacă-aș gândi sfârșitul vieții, toți stropii se vor regăsi în pliul pleoapei, în pleoapa-acestui ochi - și proaspăt, și străbun.

Mai sus de nori sunt, de mulțimea lor fraternă. Pe măsură ce mă înalț, ei se fac de pământ. Pământ zburător. E felul meu de-a înțelege zborul. Pentru tine,

prieten fulgurant, pământu-i pământ, norul, nor. Ascunzi poate-un miracol?

Vom fi luați prin surprindere, fiindcă numai de noi ne-mpiedicăm. O piatră căzând prin vidul cosmic, arsă de tot, postumă. Tristețea-i lipitura de pe flăcări, zbaterea unui ochi nedevenit privire, convins că a văzut - de aceea e carbonizat și el, fără prea multă milă. Iar fericirea-i lentilă ce rămâne, apa nescursă-n lacrimă, în geamăt. De noi, numai de noi, îngână înainte și răd pletele copacilor, *grafitti* pe ziduri, undeva jos, prin Bosnia și Herțegovina.

Aterizare, amețea saltului peste propria ființă. Totuși, mai vioi ca maimuțele.

Îmi salt geanta pe umăr și dispar în ploaie.

Poezia liceenilor

Elena Pröhnitchi
(Chișinău)

Lui...

Mi-e sufletul obsedat de iubire
Și cred că unei părți din mine
Îi e dor de sufletul tău.

Distanța dintre noi ne măsoară,
În minutele de tăcere și în frunzele ce cad
Se măsoară în ninsori crescute pe buze
Și în murmur de ape

Străine, lumea ta trebuia să încapă în mine!
Ploaia ta trebuia să ne acopere pe amândoi...
Cuvintele mele încep și se termină cu tine
Și... fără dragostea ta
Lumea mea poate ar fi la fel,
Dar de 36 de milioane de ori
mai puțin romantică
De atâtea ori câte bătaii de inimă am într-un an.

Ești departe de mine, departe...
Câte ninsori ne-au înflorit pe buze!

Arome târzii

Născute din răbdarea de a-și aștepta timpul.
Gutuile sunt ultimele fructe pe care
ni le dăruie toamna.

Au farmecul și lumina lor.
Dacă într-un an nu ar mai fi nici o gutuie,
Cum am ști că se apropie sărbătorile?
Ce am mai ține la geam, seara,
așteptând vremea colindelor?

Fructele, ca și oamenii
Învăț să-și desăvârșescă împlinirea

Vise surde

Dacă aș putea, aș alege să fiu o fantomă,
pentru că ție nu ți-ar fi teamă de mine.
Dacă aș putea, aș vrea să fiu invizibilă,
să te pot privi zi de zi și să nu par obsedată.
Dacă aș putea, aș vrea să mă privești și tu,
așa cum te privesc eu.
Dacă aș putea, mi-aș dori
să-mi citești gândurile.
Dacă aș putea, te-aș ruga să-mi simți
bătăile inimii
și să-mi spui ce gândesc.

Dacă aș putea, ți-aș cere să fii al meu,
doar acum, nu pentru totdeauna

Cristina Mihaela Botilcă

(Snagov - Ilfov)

Coboară din stejar!

Coboară din stejar!
Ai stat agățat acolo
prea mult timp.
Uite! Ochii ți-au devenit
ghinde,
Iar mâinile au început să îți semene
cu niște ramuri.

Coboară din stejar!
În curând vine iarna și nu am apă să te îngheț.
M-am răcit și eu de tot
Și mi s-au lungit mințile uitându-mă la cer.

Coboară din stejar!
Ți-am făcut până acum zeci de tablouri.
Te-am înconjurat cu ape, și munți, și castele...
Și tot nu vrei să te desprinzi de acolo.
Coboară din stejar!

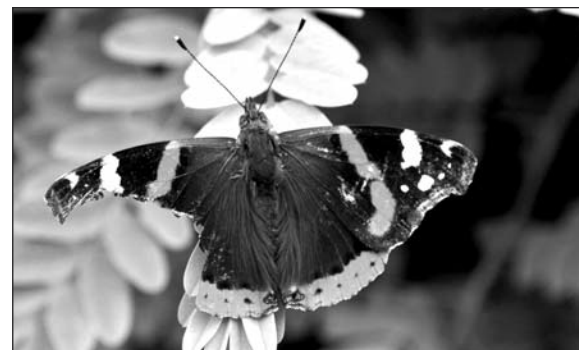
Fluturi

Simt cum pământul se rotește tot mai repede
Și mă apucă un dor nebun de stat la pândă.
Trebuie să prind câte un fluture,
Să îi pictez aripile,
Apoi să îi dau drumul.
Nu am mai făcut asta de ceva vreme,
De când lumea a început să fabrice
fluturi gata pictați.

Mă întreb dacă or fi la fel de ușori
Ca cei pe care îi prindeam dimineața
Și îi tăvăleam prin sclipici,
Iar atunci când se lăsa noaptea
veneau să îmi mulțumească.

Îi trimiteam apoi să îmi culeagă șoapte,
Iar ei veneau încărcăți.

Uneori nici nu dormeam,
Ascultând toate zgomotele de la fereastră.
Acum însă fluturii au dispărut.
Nu știu cum,
Dar voi pleca în căutarea lor...

Bufnița

Așteaptă până vei fi o bufniță,
Atunci vei privi prin niște mărgele negre
Și vei striga moartea în miezul nopții,
Când melcii dorm adânciți în cochilii
Și când cerul plânge peste câmpiile sărate.

Așteaptă până vei deveni o bufniță,
Atunci vei judeca lumea
Și te vei ascunde sub aripile lui Dumnezeu
Când vor veni după tine.

Mai stai puțin, se face noapte într-o clipă,
Și îți vei scoate costumul de fier,
Vei plânge și te vei jura că stingi soarele,
Vei asculta fulgere roșii,
Și îți vei construi o scară ca să ajungi
până la pod,

Acolo unde se află pădurea ta,
inundată de oameni albi.

Bufnița stă la geam acum.
Dă-i drumul înăuntru și va veni noaptea!

Branca

Pisica se plimbă nepăsătoare printre porumbei,
Sunt prea mulți și nu ar ști pe care să-l aleagă,
Așa că se preface că nu îi vede.

Porumbeii stau aliniați lângă pod
Și se gândesc la nimicurile vieții de pasăre.

Pisica trece pe lângă ei fără să îi salute,
Iar porumbeii fâlfâie nervoși din aripi.
Același lucru s-a întâmplat și ieri,
Când Branca și-a scos blana și s-a transformat
în om.

Se plimba liniștită prin fața altor creaturi
asemeni ei.

Atunci Branca i-a privit pe fiecare,
Și-a ascuns ghearele și a tors,
Dar oamenii dădeau nervoși din aripi.

Branca a învățat să rămână pisică
Și s-a gândit că e mai în siguranță
printre porumbei.

Un veac de ebrietate (politică) Caralii și „Ingineri ai sufletului”

♦ **26 septembrie 1914** - S-a născut, la Leiculești-Tisău, județul Buzău, *Alexandru Drăghici* care, în prima tinerețe, a lucrat lăcătuș la Atelierele CFR Buzău.

♦ **La 2 octombrie 1935** se naște, în satul Mana, comuna Văci, județul Orhei, în familia unor învățători, scriitorul *Paul Goma*.

♦ **La procesul din 15 iunie 1936**, judecat la Craiova, între cei 19 acuzați care au compărut în fața instanței, ultimul pe listă, ca o pată de culoare, figura Drăghici Alexandru, lăcătuș montator la atelierele C.F.R. „Grivița” din București. Între avocați apărării (douăzeci și patru) se aflau Lucrețiu Pătrășcanu, Ion Gheorghe Maurer și Stelian Nițulescu, viitor ministru al justiției¹, Componenta lotului este, după I. Scurtu și Gh. Buzatu, aproape monolitică și cu totul de altă speță decât cea afișată în epocă: *Procesul de la Craiova a fost intentat nu „antifasciștilor”, ci unor agenți Kominterniști, cetățeni sovietici în majoritate sau apatrizi, complotiști împotriva statului roman*². Iată lista lor: Ana Pauker, Smil Marcovici, Dimitrie Ganev, Estera Radosovetki, Emanoil Kaufman, Andor Bernat, Vilma Kajesco, Donca Simo, Ladislau Adi, Bruc Samoil, Herbach Iancs, Schoen Ernest, Csazsar Stefan, Ana Csazsar, Naghy Stefan, Alexandru Moghioros, Liuba Chisinevski, Grimberg Leizer și Alexandru Draghici.

♦ **În februarie 1945**, pe când se afla la Centrul de repatriere al basarabenilor de la Sighișoara, împreună cu părinții, copilul Paul Goma avea mari, mărețe perspective opționale: *Din pădurile Sibiului în taigaua rusească, din aresturile Securității din Sibiu și Mediaș și București, în cele ale NKVD-ului de la Chișinău și Balta, din închisorile Jilava și Gherla până la cele din Vologda și Arhanghelsk și Uhra, din „Siberia Mică” a Bărăganului dunărean până la marginea Siberiei Mari de pe malul Amurului*³.

♦ **La 27 aprilie 1945** are loc numirea prin decret a acuzatorilor publici pentru judecarea celor vinovați de dezatrul țării (pe lângă Tribunalul Poporului, n.m.) Din cei șaptesprezece „tovarăși de încredere”, pe prima poziție figura Avram Bunaciu, iar al paisprezecelea era Al(exandru) Drăghici, muncitor. Decretul era semnat de Lucrețiu Pătrășcanu, ministrul Justiției⁴. Sub ministeriatul lui Pătrășcanu (23 august 1944-14 aprilie 1948) s-a luat măsura „democratic” desființării imovabilității magistraților.

Încă din primăvara lui 1944, când rușii împingeau frontal către noi, între bucureșteni circula o anecdotă, ce, iată, intra în stringentă actualitate: *se spunea că moscovitul, sub Stalin, trebuia să aibă trei griji: să nu nimerească sub plutonul de execuție, pe urmă să încerce să fluiera - dacă poate fluiera înseamnă că nu e sub ștreang - și să înghită mereu în sec, ca să nu vorbească*⁵.

♦ **Ianuarie - sfârșitul lui mai 1945**. Sub presiunea „repatrierii” în soviete Efreim Go-

ma, îi face o „renaștere”, mai convenabilă, mai lipsită de riscuri, fiului său: *Tata a căutat (...), iar la a doua strigare, s-a prezentat cu un ACT: certificatul de căsătorie al lui Eufimie Goma cu Maria Popescu, „eliberat” de Oficiul Stării Civile din Tisău, Buzău (cum anume s-a prefăcut - și pe ștampile! Mana în Tisău și Orhei în Buzău, eu unul nu am băgat de seamă, ceea ce nu avea mare importanță, dar că nu a băgat de seamă căpitanul Cernetz, asta da! (...)) Pentru a treia strigare, tata a pregătit totul-sau-nimic: un act de naștere al meu: m-a născut în același Tisău, Buzău. Și văzânt el (Tatăl) că nașterea este bună... după ce a fost seară și a fost dimineață, a născut-o și pe mama (tot în Tisău)... Nu am avut niciodată curiozitatea să văd locul unde fusesem născut de tata -Tisău, Buzău - cu nouă ani și opt luni după ce mă născuse mama*⁶. Justițiabilul și justițiarul de mai târziu era, cum s-ar zice, prin plastografie, consătean cu viitorul tartor al Securității.

♦ **1950** Mărturia istoricului și omului politic Constantin C. Giurescu, fost deținut la Sighet, despre o „conversație” cu Vasile Ciolpan, directorul închisorii: *Mi-a spus, în vara anului 1950, că a luat parte la războiul din Răsărit și că a fost ani de zile prizonier în Uniunea Sovietelor. Două săptămâni după ce a căzut prizonier, până să ajungă în lagăr, a răbdat cumplit de foame, hrănindu-se numai cu coci de varză crudă și cu bostan, fără să vadă o bucățică de pâine. (Asta era răspuns la plângerea mea în ce privește hrana mizerabilă, calitativ, și insuficientă, cantitativ, pe care o primeam în acel moment. (...)) Într-o zi, exasperate de suferință unul dintre ai noștri i-a spus: „Mai bine ne-ați împușca”, a răspuns: „Noi nu omorâm, avem metodele noastre care te fac să te dai singur cu capul de pereți.”*

*În ce privește Sighetul, vorba lui s-a adevărit: s-au sinucis ei de disperare, au pierit de boală, lipsiți de îngrijire medicală sau au înnebunit*⁷.

Moțiunea generalului Zorzor, fost în jandarmerie, la zarca din Aiud, în anul 1948, istorisită de deținutul buzoian Teodor Duțu, depune în favoarea acestui adevăr; „politicii” află despre o cerere către Direcția penitenciarelor, în care se oferea să dreseze câini destinați înlocuirii gardienilor la supravegherea (paza) noastră, fiindcă avea o anumită experiență în acest materie, (...) a prezentat în cererea sa și un calcul sumar al rentabilității și avantajelor unei asemenea acțiuni. Le va explica camarazilor de pușcărie, ei înșiși stupefiați de propunere, rațiunea acestui, absurd, la prima impresie, demers: *relațiile dintre noi și acești gardieni-câini dresați, ar fi fost incomparabil mai convenabile (mai omeneste) decât cele cu gardienii, pe care-i dresa administrația și Securitatea. Câinii, spunea el, nu ne-ar fi umilit, nu ne-ar fi înjurat, nu ne-ar fi lovit, nu ne-ar fi spionat, nu ne-ar fi atârnat pe unii împotriva celorlalți, dacă noi am fi respectat regulile impuse de regulamentul după care ei au fost dresați, pe când gardienii aveau să rămână pentru totdeauna răi, nedrepti și abuzivi*⁸.

În paginile nou apărutului „Contemporanul” (săptămânal politic, social, cultural), editat din 1951, se accentuează propaganda sovietică sub toate aspectele: economie, științe, arte, învățământ. Revista devine, apoi, tribuna metodică pentru învățământul de partid prin două rubrici; **Cum citim o carte. Discuție în legătură cu problemele de metodică ale învățământului de partid și În ajutorul celor care studiază «Cursul scurt de istorie al P.C. (bolșevic) al U.R.S.S.» ale cărei 12 capitole sunt**

*amplu comentate de N.Terulian, I.Bogdan, L(eon) Tismăneanu, Petre Grossu, Eugen Rodan ș.a.*⁹.

♦ **Mai 1952**, elevul Paul Goma de la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, este reținut opt zile la Securitate pentru că a vorbit în clasă despre... partizani și culmea!, ține un jurnal-intim codificat¹⁰.

♦ **5 martie 1953** Revoluția îți devo-rează (cu orice mijloace) fii, mai ales dacă s-au abătut de la linia dreaptă a partidului: *tovarășa Ana „a noastră”, Vasile Luca și Teohari Georgescu de la interne, al cărui adjunct era Alexandru Drăghici. Ana Pauker a fost ridicată de la locuința ei de pe Șoseaua Kiseleff. Locuință somptuoasă pe măsura rangului deținut (general-colonel Alexandru Drăghici ministru al Afacerilor Interne s-a ocupat personal de organizarea arestării, ceea ce nu l-a împiedicat mai apoi să se mute în clădirea înconjurată de o vastă grădină, și cum el însuși va fi, cândva, înlăturat din funcție, ambasadorul Statelor Unite ale Americii la București se va oploși acolo, în mult râvnitul spațiu locativ*¹¹.

♦ **Petre Pandrea**, s-a numărar printe avocații care au apărut pe inculpații de la Craiova, dar avea și ghinionul de a fi cumnatul lui Lucrețiu Pătrășcanu, de unde și condiția sa de deținut politic, va observa în niște memorii tipărite postum: *Se vorbește - la Marx - de lupta de clasă și războiul de clasă. Este meritul nepieritor al sociologiei politice românești, în frunte cu Ana Pauker, să fi scos la iveală eleganta expresie ura de clasă. Când zici luptă și război, te menții, pe teren sociologic, ca să zic așa științific. Când ai ajuns la ură, intri în domeniul eticului. Pierzi aureola științifică și ajungi la pamflet, diatribă și invectivă, la nivelul țafetelor din Dealul Spirii*¹². Dan C. Mihăilescu deplânge irosirea unor mari șanse ale intelectualității naționale: *Desăvârșirea marilor talente interbelice a fost cenzurată, desfigurată, ucisă de dictatură, apoi de război și, în sfârșit, de stalinismul românesc. Deci de fatalitatea totalitarismului*¹³.

Cam tot pe atunci, Fănuș Neagu nara despre ascuțirea vigilenței revoluționare, în linie maiakovskiană (*Tovarășe „Mauser”/ aveți cuvântul*): *Demult, când urmam cursurile Școlii de literatură („vor ieși din ea atâți scriitori câți au intrat” - Mihai Sadoveanu), la o ședință condusă de Alexandru Jar, Eugen Jebeleanu, Traian Șelmaru, o studentă, acuzată că-ar fi spus că-i urăște pe comuniști la fel ca pe hitleriști fiindcă au invadat Parisul, a fost huiduită și numită târfă de tovarășii din prezidiu. (Dacă-mi aduc bine aminte, parcă se află pe-acolo și Silviu Brucan.) Fata a ripostat că poate prezenta oricând un certificate de castitate politică. Jar, furios, a scos pistolul și izbindu-l de masă, a urlat: „Aici numai eu dau certificate de castitate politică”¹⁴. Jar, și el unul dintre „inginerii sufletului omenesc”, cum brevetase Stalin scriitorii, fusese soțul Doncăi Simo (lotul Craiova) și avea, o reputație în cădere liberă. Era încă o ilustrare a ideii lui Soljenițin din discursul rostit/scriș la decernarea premiului Nobel: *Violența nu se poate acoperi decât cu minciună. Iar minciuna nu se poate acoperi decât cu violență*.*

Drăghici, „fii adoptiv” al lui Dej în închisoarea de la Doftana și lagărul de la Târgu Jiu, cel de al doilea adoptat devenind N. Ceaușescu, prosperă ierarhic: *După executarea lui Pătrășcanu, amândoi fii sunt promovați simultan în biroul politic (1955), detaliu peste care s-a trecut foarte ușor la plenara din 1968.(...) După destituirea lui Dăghici din toate funcțiile și excluderea lui din partid (dar cu păstrarea*

(Continuare în pag. 22)

(Urmare din pag. 21)

Un fel de cronologie

până azi a domiciliului de la „Șosea” și a pensiei) și demascarea abuzurilor svârșite în anii cincizeci, chiar și a cultului personalității, reprezentarea finalul lungii competiții între cei doi fii de suflet ai lui Dej. Tatăl a fost post-mortem ținut la stâlpul infamiei și repudiat și el împreună cu fiul favorit¹⁵. Din 1955 devine membru titular al Biroului Politic și vice-președinte al Consiliului de Miniștri; își va păstra funcțiile până în martie 1966, la moartea lui Dej. *Își dă frâu liber pornirilor sadice, organizează proces după proces, înscenare după înscenare, Pot fi oare uitare arestările din anii 1957-1959, tragediile care au lovit atâtea familii, teroarea răspândită prin Universități, procesele studenților, procesul Comerțului Exterior, înscenarea organizată în jurul grupului de intelectuali Milița Pătrașcu, Jacques Costin, Marius Nasta, întreaga atmosferă de suspiciune și teamă instalată prin acțiunile declanșate din ordinal lui Drăghici? (...) În jurul lui a înflorit o fantastică armată de fanatici sadici și degenerați. Între care numele faimosului Nicolski, orgnizatorul odiosului experiment de la Pitești, spune destul spre a nu fi nevoie să insist. Pe de altă parte ar fi de reținut rolul personal al soției lui Drăghici, Marta Czik-Drăghici, activistă PCR din anii clandestinității, în fond adevăratul consilier politic al Ministrului de Interne¹⁶.*

◆ 1956. Paul Goma devine centralizatorul unor întrebări ale „studenților” de la „Fabrica de scriitori” adresate lui Ioșca Kișinevski, cancelarul de fier valah și soțul Liubei Chișinevski, nepoata lui Caganovici de la Sublima Poartă moscovită (apud Pandrea) din care unele erau cam „tari”/tendențioase în ceea ce privea buna credință a celor ce voiau „dumiri”; drept care, în calitatea lui de așternător pe hârtie, e găsit responsabil pentru această provocare și incriminat într-un soi de proces de intenție de către conducerea Școlii de literatură, deși M. Novicov, nu-l bănuiește de mitocosirea materialului (*Ieu îl cunosc, iel iesti un riacționar cinstit*). În aceste condiții, Ion Hoajă, cel care îi încredințase lui Goma ingrata misiune, declară: „Trebuie să mă consult cu catedra de marxism, mai ales cu tovarășul Tismăneanu.” (...) Caracterizat de Justa, o cursantă și ea, drept *Cel mai incompetent dintre dintre toți analfabeții de la catedra de marxism ciungul-de-cap!*¹⁷ Era vorba de o infirmitate evidentă a unui braț, jertfit, probabil, pe altarul luptei revoluționare.

◆ 1957. Goma e condamnat la doi ani de închisoare corecțională, pentru „agitație publică”; eliberat în noiembrie 1958, după ce trecuse pe la Jilava, și Gherla, i se cadonează și 24 de luni domiciliu obligatoriu, la Lătești, raionul Fetești, intrat în prelungiri, până în ianuarie 1963.

◆ 1959. Arhivele CNSAS-ului, studiate și de Marius Oprea, denotă un cumplit randament al Securității: *La Nota-raport secretă*

cu numărul C/445 din 25 iunie 1959 privind „situația elementelor contrarevoluționare din România aflate în închisori pentru ispășirea pedepselor sau în curs de anchetă la organele de Securitate”, semnată de ministrul Alexandru Drăghici și destinată conducerii de partid, se arată că la acea dată 13.957 de persoane erau condamnate și se aflau în penitenciare. Pentru un număr de 908 s-a fixat loc de muncă obligatoriu pe diferite termene, 403 aveau domiciliu obligatoriu, iar 2.400 erau în curs de anchetă.¹⁸

◆ 1961 Valter Roman/Neuילander, fost luptător comunist în Spania, directorul Editurii politice, va declara, la Plenara din noiembrie-decembrie 1961: *Grație tovarășului Gheorghiu-Dej, partidul nostrum nu are de reabilitat pe nimeni post-mortem*¹⁹.

Cu un an înaintea eliberării deținuților politici, Alexandru Drăghici primea omagii lirice de la un coleg de (fostă) breaslă: *În 16 aprilie 1963, cu zece zile înainte de moartea lui Vasile Voiculescu, un anume tovarăș Apostol, internat la Sanatoriul CFR Oravița, îi dedica o poezie lui Alexandru Drăghici, brutalul ministru de intrne din anii stalinismului, socotit de „apostolul” ceferist un „eminent conductor și valoros comandant suprem intern al R.P.R.”. Era „un semn de omagiu pentru liniștea și pacea poporului său”. Tovarășul Apostol arăta: scriu versurile acestea nu ca „artă poetică”, ci cum mă îmbie fluidul meu și-mi conduce pana de condei pe aceast filă albă de hârtie. Iată „poemul”: Tu scump și drag comandant suprem milițian/ Ce porți epoleții tăi acolo cu elan/ Pe infractorii cei nelegiuți îi prinzi/ și pe dușmanii poporului tău îi învingi/ În aceste cumpene grele, mereu externe./ Tu stai de veghe cu înțelepciunea ta/ Steagul roșu să triumfeze. Toți înainte./ Tu cu vigilența, eu cu pana mea²⁰. Și una dintre victimele lui avusese parte de prestații lirice calificate, prin pana lui Dumitru Corbea, care a făcut - scrie Pandrea - cele mai hidoase poeme proletcultiste și a cultivat cel mai lingușitor cult al personalității (...): Ana, Luca și Gheorghiu-Dej./ Ana e popor/ Ana noastră./ Ana tuturor.*

Și Eugen Lovinescu militase, cu vreo jumătate de secol mai devreme pentru „sincronizarea” literaturii române cu Occidentul. În 1921, când războiul civil din Rusia sovietică nu se terminase, criticul și poetul „modernist” Ovid Densusianu, proorocea parcă asupra puterii de la Kremlin: *Magi poate undeva azi stau/ Să vadă-n zare-o nouă stea./ Și pân-atunci belșug de sânge/ Pământul va putea să bea²¹. Apostol, internatul de la Oravița, făcea un „arc de suflet peste timp” către proletcult, către Maiakovski, cel care, în 1927, stihuia în „Harașol!”: Fețe trandafiri, Revolverul/ gălbui strălucește./ Miliția/ mea/ e aici,/ mă păzește²².*

Cu totul altfel privea brațul pedepsitor al sovietelor Serghei Esenin, autorul „Moscovei cârciumărești”, din ale cărui, „Stanțe”, în traducerea lui Nicolai Costenco, cităm: *Din Moscova am dat bir cu fugiții./ Sătul de bazaconii și scandal./ Client aproape zilnic la miliții./ Ținut după zăbrea, ca un șacal.²³. Sau și mai explicit, în spiritul „spovedaniei unui huligan” slav, desigur, în *Iarși beau aici, plâng și se ceartă: Vai, azi toți aiurând se frământă/ Spiritul curge - te poți îneca./ Fără nas armonistul le cântă/ Despre Volga și despre Ceka²⁴.**

Tot astfel funcționa duhul, izvorât din Lermontov, recalcitrant-radical al avangardiștilor, care cam sfidau organele roșii de represii-une. Vladimir Hlebnikov, spre exemplu: „*Circa (de poliție) e mare lucru,/ Cap-*

ital, aș zice. Este locul unde/ Ne întâlnim eu și statul,/ Astfel statul reamintindu-mi că dânsul/ Există încă.”²⁵.

Și Esenin și Maiakovski s-au sinucis, în 1923, respective 1930. Dar gloria lor, după cum constata pictorul și memorialistul George Tomaziu, ajuns cu frontul, în 1942, la Odessa, nu suferise aceeași erodare: *Esenin se mai bucura, la șaptesprezece ani de la sinucidere, de un renume definitiv și de recunoaștere din partea tuturor păturilor, chiar mai puțin cultivate. Era atât de iubit încât refuzau să creadă că a murit. Entuziaștii săi erau gata să plătească orice preț și să se lipsească de hrană pentru a-și procura o culegere din versurile sale, o raritate pentru bibliofili. „Celălalt”, Maiakovski, supraviețuia lamentabil, datorită adjectivului „maiacovcic” (ciudat, ridicol), pentru a accentua sensul de „bufonerie”²⁶. Explicația este, după Viktor Erofeev, el însuși scriitor al unei alte generații: Vladimir Maiakovski a sevit propaganda stalinistă, a slăvit cenzura, a luat parte la defăimarea lui Pilniak și Zamiatin - care și-au publicat scrierile în străinătate, (...) i-a îndemnat pe tineri să ia exemplul de viață de la președintele G.P.U.²⁷ Adică, Felix Edmundo-vici Dzerjinski, sub incidența terorii, un antemergerător al lui Drăghici. Memoriile contemporanilor i-au păstrat fostului nobil polonez devenit șeful CEKA, o imagine nu totdeauna „dură”; pe 31 decembrie 1918, la Kremlin, Dzerjinski s-a îmbătat foarte tare și a început să facă înconjurul sălii implorându-i pe Lenin, Kamenev și pe alții să-l împuște pe loc: „Am vărsat atâtea sânge, încât nu mai am nici un drept să trăiesc. Trebuie să mă împușcați chiar acum”²⁸.*

În 1953, într-un amplu volum destinat cititorilor din România, V. Duvakin îl cataloga, optimist și în avans, pe autorul lui „Harașol!” ca fiind: *cel mai mare poet al literaturii ruse și mondiale din secolul al XX-lea.*²⁹

Un portret al artizanului terorii staliniste la maturitate aparține lui Vladimir Tismăneanu, băiat din Cartierul Primăverii, fiul marxistului Leon, profesorul lui Goma: *Puțini dintre cei care l-au cunoscut în Piața Dorobanți din Capitală, așezat pașnic la cozile matinale din fața diverselor magazine alimentare, l-au recunoscut pe Alexandru Drghici, cândva dictatorul poliției politice comuniste, temutul ministru al Afacerilor Interne și membru al Biroului Politic al Partidului Muncitoresc Român. Nimic din comportamentul său actual nu trădează veritabilul său profil psihologic, autenticele sale gânduri, păienjenitul de resentimente și obsesii în care se complăce. Chipul său imobil, privirea piezișă, mereu la pândă, un ciudat surâs ironic sau mai degrabă un rictus distrat, întreaga sa mască este compusă pentru a-l apăra de privirile pline de reproș pe care i le-ar putea arunca atâtea dintre fostele sale victime, aflate încă în viață³⁰.*

Între altele, Drăghici s-a ocupat și de instrumentarea procesului „sabotorilor” de la Canalul Dunăre-Marea Neagră încheiat cu trei condamnări la moarte și ani grei de închisoare pentru alte 7 persoane. Din ordinal său au fost închiși sau internați în lagăr nenumărați ofițeri și generali, intelectuali de marcă, politicieni, au fost deportate în Bărăgan mii de familii bănățene, altele primind domiciliu forțat. Procesul intelectualilor, (1956-1960) se suprapune anilor de ascendență politică, pentru merite deosebite fiind avansat general-colonel.

◆ 1968. Când Ceaușescu condamnase intervenția U.R.S.S. în Cehoslovacia, Goma, care voia să se înscrie în „gărzile patriotice”,

(Continuare în pag. 23)

(Urmare din pag. 22)

Un fel de cronologie

pentru a lupta cu arma în mână împotriva unei prezumtive invazii, avea un motiv de satisfacție, fiind, totuși, sceptic asupra sfârșitului de carieră al securiștilor de la vârf: *La noi, ei da, domnul Drăghici nu mai este atotputernic. Dar nici pedepsit n-a fost. Că nu mai este ministru? Că nu mai „ocupă” cazemata aceea de pe strada Delavrancea? Sigur că îi vine cam greu, după atâția ani de domnie, să fie un amărât de director la găinăriile de la Crevedia (nici măcar director general). Dar... n-a fost executat. Nici cu închisoare - măcar de formă - pedepsit. „Produce” găini și ouă, s-a făcut, deci, util societății și așteaptă, în liniște să fie pensionat, cu care ocazie să primească și o decorație ca semn de mulțumită pentru marile lui merite în apărarea orânduirii de stat. Dar cred că mai așteaptă ceva... să fie rechemat. Pentru că nu se știe „ora și ceasul”, cum spunea un popă, în care va fi reutilizabil... Și bagă de seamă, Drăghici a fost bușit nu pentru „neglijențe” mărunte, nu pentru abuzuri, ci pentru crimă - Pătrășcanu prin grija lui Drăghici a fost lichidat. (...) Dacă Pantiușa, pentru uciderea lui Foriș și a mamei lui, nu s-a ales decât cu pensionarea, cum să fie pedepsit pentru celelalte victime, care nu fuseseră nici secretari generali ai partidului comunist, nici mamele acestora? Pantiușa își plimbă și el plictisul etilic pe strada Pangrati, așteptând, ca și Drăghici, să fie rechemat. Să „lucreze”, ca pe timpurile bune, cu ranga de fier - după ce, pentru „ungere”, dădea pe gât un litru de spirt din cel mai pur.*

♦ **1977.** Când autorul lui „Ostinato” strânge semnături pentru a susține mișcarea lui Pavel Kohut, presiunile securității erau încă atât de mari încât, la o aritmetică bilanțieră, constată: *Din cei 200 de semnatari, vreo zece înși erau deținuți politici. Nu îndrăzneam să mă mir de această... sărăcie de oameni care ar fi avut cele mai multe (și mai serioase) motive să se arate nemulțumiți. Știam, cei care făcuseră multă închisoare, nu ieșiseră fără urme: erau oboșiți, erau înfricoșați - să între iar acolo unde știau bine ce se petrece? (...)*

Cu toate că am păstrat (dar nu mai păstrez) gustul amar al „...trădării” atâtor prieteni cu care mă legasem în închisoare, i-am înțeles; abia scăpaseră; abia se aranjaseră, de bine de rău, cu viața asta nenorocită; unii se recăsătoriseră, alții se re-, unii învățaseră alte meserii, câștigau o pâine cinstită (și amară, e drept, dar pâine) - s-o ia de la cap? Dar nu mai erau tineri, nu mai aveau sănătatea dinainte (și ce frumos scrisese Ion Caraion: „Eram tineri, aveam de unde muri...”), apoi americanii ne uitaseră, nu mai veneau³³.

♦ **La 17 noiembrie 1977,** comentând reacția destinatarului, generalul de securitate Nicolae Pleșiță, un urmaș direct al lui Drăghici, la o scrisoare pe care i-o adresase scriitorul, pe cale de a fi expulzat, notează: *în seara zilei de 19 noiembrie 1977 generalul Pleșiță nu avea decât o grijă: să mă convingă... să nu mai scriu nimic despre ceea ce îndurasem: „Gândește-te că toți suntem români, Paulică, importă țara, nu necazurile noastre individuale”, îmi zicea, citând (în perfectă necunoștință de cauză) din Caragiale³⁴. Herbert Silber, pseudonim literar Andrei Șerbulescu, *Ahasverus degenerate și psihopat*, cum îl numea Petre Pandrea, inculpat în lotul Pătrășcanu și făcând jocul lui Drăghici în urzirea unei acuzații de colaborare cu agențiile străine, într-un volum de memorii, - „Monarhia de drept dialectic” - spunea că, în Româ-*

nia, comunismul va sta sub o dublă tutelă: Stalin și Caragiale.

Trecut pe „linie moartă”, în urma revelațiilor Pelenarei din aprilie 1968, generalul Pantiușa, agent sovietic, are, în 1971, cumva, parte de o reconsiderare: *însuși Ceaușescu a avut muștrări de conștiință pentru cuvintele dure rostite la adresa lui Pantiușa, de vreme ce la aniversarea semicentenarului Partidului Comunist, în 1971, a găsit de cuviință să-i atribuie ordinal „Tudor Vladimirescu”, clasa a doua, fapt menționat chiar de Scânteia³⁵.*

Scriitorul Costache Olăreanu, consilier cultural al Micului Paris, nota, în 1991, despre evenimentele curente: *Elfin e în cumea gloriei. (...) Toți complotiștii au fost arestați. La Moscova a fost interzis partidul comunist și a fost dărâmată statuia lui Dzerjinski³⁶. Rădulescu-Zoner, nu este sigur că postumitatea celebrului bronz s-a terminat: *Fotino a ținut să mă ducă și în Piața Dzerjinski, în central căreia se afla statuia lui Felix Edmundovici Dzerjinski, întemeietorul sinistrei CEKA, denumită mai târziu GPU, NKVD și în ultima perioadă a „dictaturii roșii” KGB. În fața statuii lui Dzerjinski, dacă memoria nu-mi face feste, se afla sanistra „Liublianka”, sediul principal al poliției politice, în beciurile căreia se aplicau cele mai grozave torturi pe care, până nu demult, le experimentaseră și „tovarășii români” din Securitate. Pe vremea cât în fruntea Rusiei, așa-zis post-comuniste, a stat Boris Elfin, statuia lui Felix Edmundovici Dzerjinski a dispărut dar, s-ar putea că, de când soarta Rusiei stă în mâna lui Vladimir Putin să fi reapărut, căci „corb la corb nu-și scoate ochii”, odată cu actuala „excelență” din Kremlin de la Liublianka pornit³⁷.**

♦ **22 decembrie 1993.** Moare, în „refugiu”, la Budapesta, tocmai cel ce aruncase în închisoare simpatizanții „contrarevoluției” ungare de la 1956, Alexandru Drăghici.

♦ **1999.** După referințele culese „la fața locului”, monografiile „oamenilor de ieri” ai județului Buzău, sunt îndrituiți să consemneze despre Alexandru Drăghici: *Și totuși unii din consătenii săi consideră că, datorită lui, în 1964 - 1965, comuna Tisău a fost electrificată, au fost modernizate drumurile din zonă, și ei au scăpat de colectivizare...³⁸*

♦ **1999.** Comandantul penitenciarului Sighet, locotenentul, pe atunci, Vasile Ciolpan, a primit, în octombrie, „Crucea comemorativă a celui de al doilea război mondial, 1941-1945”, distincție acordată la 355.863 veterani de război (propunerile se făceau de către filialele județene). În urma protestelor din mass-media, melia i-a fost retrasă. Emil Constantinescu, cel care-i semnase brevetul, a declarat, la sfârșit de mandat, că a fost „înving de servicii”.

♦ **22 decembrie 2014.** La Palatul Cotroceni, în prima zi de președenție, Klaus Iohannis îl decorează pe Octav Bjoza, președintele Asociației Foștilor Deșinuți Politici din România cu Ordinul „Steaua României” în grad de cavalier. Alocuțiunea de la înmânarea celei mai înalte distincții a statului specifica: *Prin acest moment vreau să marches începutul unui nou capitol în istoria noastră recent... Nobile intenții, caudate reacții: Lider al A.F.D.P.R., Octav Bjoza este catalogat de M.C.A România ca fiind „un suținător al Mișcării Legionare”. Inițiativa lui Iohannis este descrisă, în acest context, drept un periculos gest de populism. Totuși... domnul Bjoza, născut în 1938, avea trei ani când Antonescu a anihilat rebeliunea lui Horia Sima și a pus Garda de Fier în afara legii.*

Printre cei care au combătut și amen-

dat, „pe sticlă” această *necugetată* și, până acum, unică distincție acordată acestei categorii de supraviețuitori din România, a fost krenlinologul Vladimir Tismăneanu, autorul unui referat de condamnare a comunismului, lecturat, cu ani în urmă, de Traian Băsescu. În 1971, Leon Tismăneanu & soon nu au protestat la decorarea lui Pantiușa. Nici nu aveau de ce, omul nu era antisemit, era numai un biet criminal de deținuți politici.

Anul acesta, în octombrie, Paul Goma, acuzat, la anchete, de oamenii lui Pleșiță de a fi când „jidani”, când, ultrainfamant, „legionar”, împlinește optzeci de ani.

Era, cât pe-aici, să intru în posesia unui inedit document iconografic care îl privea; întâmplător l-am cunoscut pe Alexandru Șogodel, coleg, pe atunci licean, de lot buzoian subversiv („Pajura neagră”) cu Teodor Duțu. Coleg de detenție cu Goma, la Lătești, mi-a zis că o să caute, că are pe undeva, o fotografie a scriitorului cu faimoasa bicicletă, „personaj” al câtorva cărți ale „soljenișinului român”. N-am mai apucat. Mai ales dumnealui, fiindcă, nu peste mult timp, a murit.

Note:

1. **Marius Mircu, Dosar Ana Pauker**, Editura „Gutenberg- Casa Cărtii”, 1991, p. 63-66.
2. **I. Scurtu și Gh. Buzatu, Istoria românilor în secolul XX**, 1999, p. 539-540; **Alexandru George, Alte reveniri, restituiri, revizui**, Editura „Cartea Românească”, 2003, p.235.
3. **Paul Goma, Bonifacia**, Editura „Omega”, 1991, p.100.
4. **Emil Rus, Delictul de opinie. Procesul ziaristilor, 1945**, Ed Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2012, p. 79.
5. **Gh. Jurgea-Negrilești, Troica amintirilor. Sub patru regi**, Editura „Cartea românească”, 2002, p. 383.
6. **Paul Goma, Soldatul câinelui**, Editura „Humanitas”, 1991, p. 71; 73
7. **Constantin C. Giurescu, Amintiri**, Editura „All”, 2000, p. 407; 409.
8. **Teodor Duțu, După 50 de ani. Amintiri despre cei care nu mai sunt**, Vol.1, Buzău, „Alpha MDN”, 1999, P.289; 292.
9. **Ana Selejan, Literatura în totalitarism 1949-1951**, Sibiu, Editura „Thausib”, 1994, p. 349-350.
10. **Paul Goma, Arta refugii**, Editura „Dacia”, 1991, p.19.
11. **Marius Mircu**, Op. cit., p. 160.
12. **Petre Pandrea, Crugul mandarinului. Jurnal intim (1951-1958)**, Editura „Vremea”, 2002, p. 79.
13. **Cartea ca destin. Daniel Cristea Enache în dialog cu Dan C. Mihăilescu**, Editura „Humanitas”, 2013, p. 119.
14. **Fănuș Neagu, Punți prăbușite**, Ed. „Semne”, 2002, p. 193.
15. **Victor Frunză, Istoria stalinismului în România**, Editura „Humanitas”, 1990, p.471; 473.
16. **Vladimir Tismăneanu, Arheologia terorii**, Editura „Eminescu”, 1992, p. 84.
17. **Paul Goma, Justa**, Editura „Nemira”, 1995, p.110-111
18. **Marius Oprea, Adevrata călătorie a lui Zahai. V. Voiculescu și taina Rugului Aprins**, Editura „Humanitas”, 2008, p. 264-265.
19. **V. Tismăneanu**, Op. cit., Editura „Eminescu”, 1992, p. 217.
20. **Marius Oprea**, Op. cit., p. 278-279.
21. **Ovid Densușianu, Salba clipelor**, Editura „Vieței Nouă”, MDCCCXXI, p. 18.
22. **Vladimir Maiakovski, Octombrie**, Editura „Univers”, 1977, p. 138.
23. **Serghei Esenin, Scrieri alese**. Versuri, ediție bilingvă, Chișinău, Editura „Hiperion”, 1990, p.362.
24. **Chemarea speranțelor**, antologie de poezie clasică rusă, traducere de G. Popa, Chișinău, Ed. „Hiperion”, 1991, p.209.
25. **Leo Butnaru, Românii și enciclopedia sufletului rus I**, în: „Sud-Est”, nr.1, 2008, p.66.
26. **George Tomaziu, Jurnalul unui figurant, 1939-1964**, Editura „Univers”, 1995, p.83.
27. **Viktor Erofeev, Maiakovski ca prizonier al suicidului**, în: „România literară”, nr.9, martie 2005, p.26.
28. **George Leggett, Poliția politică a lui Lenin**, Editura „Humanitas”, 2000, p.277.
29. **Clasicii literaturii ruse**, Ed. „Cartea Rusă”, 1953, p. 483.
30. **Vladimir Tismăneanu**, Op. cit., p. 81.
31. **Valeriu Nicolescu și Gheorghe Petcu, Buzău-Râmnicu Sărat. Oameni de ieri, oameni de azi**, Vol.1, Editura „Alpha MDN”, 1999, p.238-240.
32. **Paul Goma, Gherla**, Editura „Humanitas”, 1990, p. 145.
33. **Paul Goma, Culorile curcubeului ’77(Cutremurul oamenilor)**, Editura „Humanitas”, 1990, p. 151.
34. **Paul Goma, Scrisori întredeschise. Singur împotriva lor**, Biblioteca revistei „Familia”, Editura „Multiprint”, 1995, p.70.
35. **Vladimir Tismăneanu**, Op. cit., p. 91.
36. **Costache Olăreanu, Poezie și autobiografie**, Editura „Cartea Românească”, 1994, p.
37. **Șerban Rădulescu-Zoner, A fost un destin. Amintiri, mărturii, dezvăluiri**, Editura „Paideia”, 2003, p., 445.
38. **Valeriu Nicolescu și Gheorghe Petcu**, Op.cit., p.240.

Marica Stan

dinți de lapte
tatălui meu

tati
ia batista asta șterge-ți lacrimile cu ea
curăță-mi sufletul înnegrit de vreme
ca pe o oglindă mizeră după ce nu ți-ai mai văzut
chipul decât ca pe o asimptotă
(tu și tu - două drepte care nu se întâlnesc
niciodată)

nu e vina ta tati
că am început să îmi doresc să mă pun în genunchi
doar atunci când ajung în vârful muntelui
în tăcere îmi smulg pielea biciuită de nori
îmi tai mâinile tremurânde mă îngrop în zăpadă
simt vântul alintându-mi fața plâng amar
pentru că nu mai am salvare
fără un echipament pe măsură

știi că tu nu ai vrut să se întâmple
nimeni nu a vrut

nu eram eu mare filozoafă pe atunci
credeam în moș crăciun așteptam să vină ziua ta
ca să pot să îți dăruiesc
cel mai frumos cadou
(nu mai știi despre ce era vorba
dar era cel mai frumos)

și s-a întâmplat pur și simplu
nu te-am mai văzut pentru o lună și mi-era dor
de prezența ta

de televizorul pornit întotdeauna la știri
de luptele noastre cu perne de sărutul pe frunte
dimineața

mama era mai mult plecată
mai aveam o eșarfă care să îmi aducă aminte
de mirosul ei
(odată a lăsat cheile în afara ușii și eu eram în casă
singură)

cu umbra familiei care eram înainte de asta
doar noi două
cred că am vorbit cu ea la un moment dat
am stat la o șuetă am băut din cănuțe de plastic roz
m-am smiorcăit pentru că îmi făcea în ciudă
mi-am dat seama că în cele din urmă
chiar era doar o umbră
și atunci a murit și ultimul copil din mine)

am plâns multe nopți după asta tati
deși nu credea nimeni în inocența mea
din simplul motiv că atunci când s-a pus
la o emisiune de pe protv sau prima
întrebarea care este cea mai importantă persoană
pentru tine

eu am răspuns mama
apoi am zis absentă
și tata...

eh eh tati
mi-au zis că alții ar da orice să aibă un tată
și eu vorbesc de tine în scârbă

dar știi că nu aș face asta niciodată
micile tuburi din oțel inoxidabil din inima ta
m-au făcut să realizez

că nimic nu este mai frumos pe lumea asta
decât să te am aproape
să plantăm împreună meri imperii de flori
să îmi dai bani de tren când vreau
să îmi iau câmpii
să îmi citești moartea căprioarei
să ne bem cafeaua de dimineață
să ne certăm pentru că tu vrei să mă duc la ase
și eu la limbi străine
să îmi umpli în fiecare seară o cană de lapte
cu 3,5% grăsime
să mă întreb dacă am prieten să îți răspund
că o să fii primul care află
să sperăm împreună la un viitor la fel de înfloritor
ca mărul nostru
să fie vis vis vis peste tot

oriunde mă duc picioarele e același lucru
spun /totul/ pentru că fiorurile mele au frânt timpul
dar când ele sunt înfrânte tati
spun /nimic/.

Adrian A. Agheorghesei

De vorbă cu tata

De fiecare dată, drumul până la tine
e mai lung cu un mormânt.
Nu știu cine te-a băgat aici,
dar să știi că te-a pus cu fața la vânt
și cu lumea la spate.

Pe-acasă, totul e ok
soarele încă joacă somata cu cornete
prin geamul chituit de tine,
pereții-s mai groși cu cinci milimetri,
mamei i-au crescut struguri albi pe lângă urechi
și duminici galbene în palme,
(spune că te mai așteaptă doar 30 de ani
și-o ia de la capăt),
televizorul diamant a suferit 3 anevrisme
(i-au pocnit lămpile,
și nu se mai găsesc în comerț),
pământul tău, plin cu riduri de var și aproape chel,
începe etajera,
dar te plictisesc, nu?

În rest, toate-s la fel de altfel,
numai 14 octombrie același vameș ursuz,
cu o mână-n buzunar,
cu cealaltă, până la cot, în sufletele oamenilor.
Iar eu

m-am tăiat numai de 14 ori la primul bărbierit,
mi-am rupt ața c-o Ană plină cu melci verzi
în ochi,
m-am apucat de fumat tutun, apoi basme,
apoi beznă,
am învățat că, dacă e să pleci, s-o faci devreme,

n-am reușit să mă fac inginer, am făcut filozofia
și m-am apucat să scriu prost.

Tu ce mai faci?
văd că ți s-a maturizat crucea,
nucul care-ți crește din piept
zgârie burțile ciorilor,
gardul ce te măsoară a năpărlit ruginiu,
placa cu numele tău abia te mai ține minte...
Taci? Ai devenit greu abordabil, tată!

Acum plec.
Aaa: vezi că nenorociții ăștia vii
vor să te-adune într-un sac de pânză,
claipe peste grămadă
cică ar mai încăpea câțiva peste tine...
Mai vin!
Dacă te mai găsesc,
am să-ți mai spun de mine, de altele,
aduc și cărțile de-un tabinet,
și poate că am să mănânc și eu o nucă
din nucul tău.

Mihaela Aioanei

perpetuum mobile

am ajuns la o margine
a mea/ sau a lumii
nu știu/ dar mi-e bine așa
cu tâmpla lipită de ugerul vremii
privesc zăpezile cum curg
și nu mai aștept
să se întâmple nimic

visul meu e un balon de săpun
numit viață când nu se sparge
mă bucur să-l rostogolesc
în fiecare zi câte puțin
precum în copilărie bulgărele
din care se năștea omul alb

ce fericire îi aprindea
privirea cu doi cărbuni
și pipa din zâmbetul frânt
mi-ar fi de folos astăzi să aflu
să nu simt gheara cum mă înhață
ori de câte ori încerc să deschid
fereastra dinstre răsărit
unde am îngropat păpușile

am ajuns la o margine
a mea/ sau a lumii/ nu știu
nămeții zâmbesc săniei
în care zilele se căznesc
să treacă fără să cadă

Elena Ghinea

Hăul așteptării

În hăul ales te arunci doar
spectaculos, sari de pe
trambulină ori faci o piruetă
grațios, și-apoi, ups,
aluneci comic, în aplauze;

singurul punct de sprijin
e sâmburele necunoscut
din piept din care așteptarea
crește arbori fantastici.

Sebastian Goțomoz

Dezamăgirea trăiește o zi

Săptămâna debutează cu
povești de zahăr ars care
nu au ajuns la destinație
aseară, parfumul lor a rămas
încurcat în buclele mele
cu pași feminini, acum
trebuie să mă hotărâsc
în ce ținută voi întâmpina
noul dar al vieții
din garderoba sentimentelor
primul care îmi dă „Bună dimineața!”
este zîmbetul – haina
ce nu se va demoda niciodată
speranța întră brusc în camera mea
îmi spune că m-a căutat toată noaptea
speriată c-o voi uita definitiv
în buzunarul cămășii
pătate de minciună
a fostei iubite
umorul mă convinge că
se asortează perfect cu zâmbetul
speranța îi vine ca turnată credinței
cățelul se gudură
printre picioarele mele
vrând parcă să mă atenționeze
să nu ies pe ușă descălțat
unde o fi văzut el
porumbei în pantofi?

(Continuare în pag. 25)

(Urmare din pag. 24)

FEREAȘTRA POEZIEI

Mirëla Bălan

treime

îmi afund nasul
în pletele acestui oraș
ca-ntr-o iesle

nu sunt maica sfântă
nu

sunt animalul
care suflă neputință
peste prunci

carismă

pe tricoul ei scrie
Crimea for free/
Crimea e gratis

costă doar armele
vreo câteva vieți
și tot atâtea violuri

Putin zâmbește ca un cunoscător

Fragil

se scrie la fel
și-n limba mea

însenmele păcii sau postfață

sub rochița înflorată
piele neîncepută
neatinsă

inocența imploră
inocența seduce
inocența des-fată

soldații trec victorioși

maica stă cu fata în brațe
pe o durere învechită

memorie de fier

pe malul Vltavei
stăm unii lângă alții
în șir indian
(aud vorbindu-se
japoneză cehă
germană engleză)

cine ne va ierta
ne știm vinovați

cine ne va executa
ne știu vinovați

iar copiii
copiii nu

Ion Maria

dripping

Dumnezeu știe perfect arta
dialecticii
se îndoiește de toate
și își pune întrebări
atât de grele încât
nici El nu le găsește răspuns

Dan Petruț Cămui

evoluție

mă doare și pentru o liniuță
de dialog sau
căciulița pe vreo literă sau
pe orice te-ar face
să fii în siguranță
deasupra îmi simt libere
mâinile
mirosul vieții trece prin lut
nevoia de semeni

hai să inventăm un concept
aproapele meu sau dependența de stele
influența lor este prea puțin cunoscută
așa că doar contemplăm
ziua în care vom avea ce să ne spunem

de ce iubirea se răsfață în cărți
iar inima tace neputincioasă
mintea s-a specializat în altă direcție

razna ar spune poeții

asta-i muzica ce-mi place

în toți acești ani am învățat să nu-mi fie teamă

pe scări

femei și soldați în costume de epocă
bruneta este a mea
hotărește unul în dreptul patului ținta

printr-o ușă de sticlă
un om cu perucă mă întâmpină primul
de unde știi ce se întâmplă dacă nu citești

eticheta

interzice să privești în ochii celui mai mare în grad
sunt soldat și nu știu să trag cu arma
în timpul instrucției urmăream trenurile

după libertatea ideilor
căldura atrage lenea ca o muscă în somn
mă deranjează bâzâitul acestui final
la o repetiție cu public intră oricine se miră
picturile sunt semnate de cineva căruia îi priește

soarele

marea tavanele în foiță de aur
fumul din cabinetul istoriei descrie o zvastică
naiv ca și principiul aproapelui

tonul este imperialist
ascult wagner deși indiciile duc spre război
cu toată lumea nu voi afla niciodată de ce
mă aflui în palatul de iarnă al verii
rătăcită de grup senzualitatea își expune

simțul materiei

afrodita face dragoste-n trei îmi pot permite și eu

un dineu

pe terasă pelicani importați conduc invitații
mă trădează hainele cu miros de persoană activă

omul negru zâmbește
eu sunt regizorul

bani pentru sânge

la șaisprezece ani fără tată
cu două surori și un frate
știam să cosesc să fac garduri
mama torcea la lună
trăgea perdeaua nu era gaz nici fir
stăteam de povești până dimineață
scuteam un foc

făcea dimii pentru oameni
cu banii în batistă din munți
legam lemne la spatele boilor
coboram pe jug
din apă să nu-mi înghețe picioarele
mă pune să scot piatră
tată de ce nu-l iei pe Tiberică

eu sunt doar un copil
mă nu-i bun
războiul aduce foametea mereu îmi zicea
noi am mărit țara ăștia au vândut-o

dormeam pe butoiul cu țuică
din prune când m-a trezit mi-a zis
mai bine-l găseau comuniștii

umbra unui motan sare noaptea prin casă

omul Pătruțoanii voia sărindar dar s-a dus
între seri venea la poartă
Ioane te culcași

dacă nu faci ce-am zis unul din copiii tăi hârști
tata întreba ce-am promis și nu-mi amintesc
după biserică am auzit încă o dată
Ioane dormi
moartea i-a făcut semn să ne lase în pace

mama se ruga speriată
când s-a trezit dădeam boabe la păsări
de febră vedeam fete pe drum
care-i a mea

Maria
pe asta matale s-o iei nu îmi place
pot să-ți fac pentru oricine
dar te lasă când îți este lumea mai dragă
dacă nu ți-e ursită

vinde un fir de tors dar să nu ții la preț
cât îți dă cu ăia să vii
până la paște ori mori ori te-nsoară un înger
despre salba de aur mama i-a zis
bani pentru sânge nu dăm
om trăi și datori

Corina Petrëscu

Viața mea fără tine

Pe zăpadă, ciorile sunt parcă mai negre...
Pașnice, croncăne rosturi doar de ele știute.
Indiferente, se mișcă alene și caută

un miez de mâncare,

Clipesc și trec mai departe, fără să te bage

în seamă.

Pentru ele, altă lume nici măcar nu există!

Vântul leagănă crengile, soarele se lasă invitat
degeaba, nici el nu știe când va apărea...
Potrivit meteorologilor, el poate să mai doarmă,
Nu e nicio problemă dacă lipsește o zi,

nu îl penalizează

Nimeni, nu i se taie din retribuție.

Viața mea fără tine este așa, precum fântâna

fără apă,

Precum pădurea fără niciun copac înfrunzit,
Ca iarna aceasta fără zăpadă,
Ca seara de Crăciun fără brăduț,
Ca tomul acesta cu foi albe din care
Bietele cuvinte au fugit cât au văzut cu ochii

Un corb strigă, îmi dă fiori...

Eu strig, vocea mea este mută, nimeni nu dă semn
Că mă aude...

Viața mea fără tine este o prăpastie adâncă
Unde ecoul nu este la el acasă,
Un hău infinit, plin de tăciuni, un cireș
Despre care se spune că nu mai dă roade,
Un bilet de adio fără destinatar,
Fără expeditor...

Viața mea fără tine...

George Anton

PROZĂ

Păcate la creștinii pe burta goală

Din ultimele generații de tineri doar Vasiliică rămăsese în sat alături de femeile și bătrânii care munceau în silă un pământ ce nu mai semăna pic cu cel care fusese al lor. Pălcurile de salcâmi și nucii răzleți sub care se răcoreau, mâncau și dormeau cât trecea vipia amiezii ca și zecile de fântâni cu norii lor de fluturi și cumpele care se odihneau doar noaptea dispărușeră demult și câmpul de acum era un iad. Încercău să-și potolească setea din bidoanele de plastic, scuipeau apa fiartă în lături și se necăjeau că Vasiliică nu înțelegea:

– De ce nu pleci mamă pe la oraș, nu vezi că ne topim de căldură și murim de sete pe aici... noi ca noi dar tu ești tânăr, e păcat de tine!

– Ee, tot aia și la oraș... rezuma, scurt și cuprinzător, momentul, taciturnul Vasiliică.

Pe neașteptate, părinții i s-au prăpădit amândoi într-un an și i-au lăsat, în floarea tineretii, singur pe bățătura unde se mai găseau o casă cu trei cămăruțe, un porc, aproape zece găini și un câine... Se descurca greu și oamenii, mai ales femeile îi ziceau și mai des:

– De ce nu te duci mamă la oraș? Intră și tu în rândul lumii!

– Nu pot bre, am porcul, am găinile alea...! se arăta el grijuliu.

...Și porcul s-a dus înainte de Crăciun, în iarnă a vândut porumbul de prin pod iar până în vară s-au dus și găinile, care pierite de cuțit, care bejenite prin vecini, de teama regimului sălbatic instaurat pe bățătura de Vasiliică.

Vremurile noi i-au adus două pogoane de pământ de la CAP. N-a stat mult pe gânduri, le-a înscris în prima asociație înființată și a ales libertatea de a munci cu ziua pe la cei care încercău să-și lucreze singur pământul. Asta a mers doar un timp, căci oamenii satului, bătrâni și fără mijloace fiind, au renunțat și s-au înscris în asociație.

Acum și mai mulți îl plâneau de milă:

– O să mori de foame pe aici mamă, de ce nu pleci să-ți faci și tu, un rost pe undeva în lume?

– Nu mor eu de foame, bre! îi scutea de grijă, Vasiliică.

Și îi păsa tot mai puțin. Nu se mai spăla, hainele i se prăpădiseră, țăoalele de prin casă luceau de mizerie, se tociseră și se destrămaseră. Câinele s-a înscris și el în nou înființata ligă a maidanezilor.

Încet, încet, Vasiliică s-a lipit pe lângă un magazin cu ceva de aver, deschis la șosea, ceva mai spre centru de casa lui. Dimineața pe la nouă, trecea spre magazin unde descărca marfa, stivua lăzile cu bere și alte băuturi, încărcă ambalajele, căra lăzile cu marfă din magazie la raft iar fetele îl miluiau cu o pâine, ceva salam, parizer și o bere. La prânz mergea acasă și dormea, revenea după amiază și pleca pe seară cu ceva de ale gurii în brațe.

Se ramolise într-atât încât cei plecați din sat nu-l mai recunoșteau când veneau pe acasă. În schimb, el îi știa pe toți și-i saluta cu res-

pect chiar dacă erau mai tineri:

– Ce mai faci nea Costeleee... Vasiliică sânt!

– Aa, măi Vasiliică mă! Scuză-mă că nu te-am văzut! se prefăcea acela, evitând să spună că nu l-a recunoscut în țăoalele alea murdare și cu pletele slinoase.

– Da, n-ai plecat și tu, pe undeva, măi Vasiliică, stai și mori de foame pe aici?

– Am servicii, nea Gigele!...la magazin! Nu mor eu de foame, ehee!

– Lasă-l mamă, că așa-i trebuie dacă nu vrea să asculte de gura lumii! răspundea cereva.

Apoi s-au deschis granițele și cei tineri au împânzit lumea. Dacă până atunci fiii sau nepoții veneau, mai rar sau mai des și mai dregeau câte ceva, acum toate se dărăpăneau văzând cu ochii și bătrânii au început să apeleze la el să le îndrepte un gard, să le ducă un săcotei la moară, să curețe o dublă de porumb pentru găini sau să taie un salcâm care le zgârâia tabla de pe casă. Făcea totul pentru o farfurie de mâncare și câțiva leuți, alteori îi mai dădeau și câte o cămașă, un pantalon sau o haină, că Vasiliică le purta pe cele murdare până primea altele.

Dimineața se aliniau pe la porți și-l așteptau să treacă la „servicii”. Lua doar comenzi, nu se oprea, nu-i permitea „serviciul”! La magazin, bea o bere pe stomacul gol pentru a „regla jocul” mâinilor, se achita de sarcinile lui, servea un mezelic și pleca pe traseul spre casă. Oprea după ce și cât avea de făcut. Dacă era ceva mai mult de lucru și gazda insistă:

– Stai, mă Vasiliică, de termină treaba, cine știe când te mai prind...

– Nu pot, nu-mi permite serviciul! și neclinit din „rigoarea programului” lui de om liber mergea acasă și dormea un pic, după prânz. Se trezea și din nou, corect la servicii, berea, mezelicul și la întors, un client, de multe ori altul, căci același om liber din el nu răbda nici cea mai mică rutină.

Și trecea azi ori nu trecea, n-aveau încotro, așteptau să le vină rândul. Spiritul de clacă, de ajutor reciproc dispărușe, foamea de bani, de a avea cât mai mulți bani, se instalase în sat și ceilalți „liberi profesioniști” ca Vasiliică, virusați, cereau cât se putea de mult, nu se uitau că e bătrân neputincios sau bogat de la oraș, venit să-și ridice cazemate pe aici.

– Da' ce, mamă, eu îmi fac palat? Să nu se dărâme astea pe mine, până vin băieții... eee!

Iar Vasiliică, cu standardul său minimal - „nu mor eu de foame, tanti Marișo!” - părea croit pe bugetul și sufletul lor. Mânca ce-i dădea creștinul, în timpul mesei întreba pe unde le mai sânt copiii, ce mai fac, asculta atent laudele sau durerea celor pe care nu-i mai văzuse demult, îi lua pe după umeri și le ștergea lacrimile. Mulți îi mărturiseau că și-ar fi dorit ca și copiii lor să se fi mulțumit cu mai puțin numai să le fie aproape și să legumească împreună, una câte una, clipele vieții câte le mai aveau de trăit ...

Refuzase să intre în rândul lumii și să-și facă un rost. În răspăr cu gura satului, își luase libertatea de a se plimba și a privi din afară acel rând de acolo, de pe margine... Și, de aici, ceva s-a întâmplat cu el, parcă pierduse ori căuta ceva anume. Nu mai era atent la vorba lor, înfuleca neglijent și dondănea într-una „nu mor eu de foame, nu mor eu de foame” deși nimeni nu-i mai zicea voarba asta.

Apoi mânca tot mai rar la cei la care muncea. Cereea pentru acasă și mergea pe șosea cu mâncarea strânsă la piept, continuând să-și repete, în gând: „nu mor eu de foame, nu mor

eu de foame!”. După alte câteva luni, tot mai soios și mai slăbit, nici nu mai aducea farfuriile sau oalele înapoi, până într-o zi, când n-a mai trecut „la servicii”.

Au stat de vorbă pe la porți, au întrebat pe cei care veneau de la magazin, nimic! Pe seară, au bătut în poartă și au intrat în curte. În casă nimic, pe jos nimic, pe pereții scoroșiți la fel. Câțiva șoareci fugiră care încotro. În camera bună de la drum, pe jos, pe masă, numai farfurii pline cu mâncare mucegăită sau uscată de tot. Pe peretele de la răsărit, trei icoane încadrate cu buchețele de busuioac iar pe pat, cu capul sub ele, Vasiliică mort, cu mâna dreaptă întinsă pe masă și cu degetul arătător spre farfuriile cu mâncarea neatinsă: „vedeți, nu de foame!” părea să spună. Bătrânii au priceput „vorba” lui și lăsând totul neatins în casă, moșnegii au plecat, care la dispensar după „hârtia aia”, care să tragă clopotele, iar femeile au aprins lumânări și s-au apucat să măture curtea.

La fața locului, medicii au scris la cauza decesului: „inaniție”! Vasiliică, suferise pentru a-și putea pune în scenă „replica finală”. Dacă pentru bătrâni toată scena aceea era doar „o vorbă între ei”, așa cum i-au spus medicului, pentru părinte însă, „hârtia aia” și farfuriile pline cu mâncare, puteau să însemne sinucidere și nu era bine. Vasiliică trăise ca un schimnic, doar cu trei icoane deasupra capului, nu alergase după niciuna din deșertăciunile atât dragi altora și acum, pentru o tiflă mută și nevinoată, o vorbă între ei numai, putea fi îngropat păgânește și asta nu se cădea.

Creștini pe burta goală, cu sufletul nu cu vorba, și-au făcut cruce și luând păcatul asupra lor, n-au mai scos o vorbă despre farfuriile acelea și Vasiliică a plecat la domnul cu toate slujbele creștinești săvârșite. Ei au pus mână de la mână, i-au făcut o înmormântare pe cinste și l-au plâns și pentru copiii lor, pe care nu știau de vor apuca să-i mai vadă vreodată.

Viața care nu te lasă să mori

A treia zi după înmormântare băieții, fetele, ginerii, nurorile cu nepoții și văduva trecută de 75 de ani stau pe terasă la umbra casei și a prunilor. E prima masă așezată luată împreună și o cafea mai tihnită după alergătura de zilele trecute. De mâine se vor întoarce la treburile de zi cu zi dar nimeni nu dorește să aducă vorba despre asta și discuțiile se tot învârt în jurul celor făcute zilele astea. Se simțiseră cu rost, ocupați cu ce trebuia, erau utili, se ajutau, se completau. De pe uliță, lipită de gard, o voce stinsă face eforturi să se facă auzită:

– Fină, finico, vino să te întreb ceva...

Careva o trezește din gândurile ei pe văduvă:

– Mamă, vezi că te strigă nașa, la gard.

Până să se dezmeticească bătrâna, tot vocea stinsă se aude:

– Dar cine mai e acolo, fină? și după ce i se răspunde, continuă: Atunci, stai că vin pe poartă!

Se desprinde de lângă gard și sprijinită de un baston în stânga și ajutată din dreapta de un copil de vreo doisprezece ani, pornește să dea ocol la jumătate de curte.

Pe terasă, unii cer lămuriri despre cine e bătrâna, alții le dau. Este Nașa Dora, fiica cea mare a nașului de cununie al decedatului care, după cum scrie pe doliul de pe peretele casei avea 85 de ani. Ea, să aibă cam 94-95 de ani

(Continuare în pag. 27)

(Urmare din pag. 26)

Viața care nu te lasă să mori

dar cine să mai știe. Era dintr-o familie foarte avută pe vremuri, cu case mari, bătrânești, cu cerdacce largi continuate cu cramă, beci cu butoaie de vin, țuică, apoi grajduri cu vaci, tăurași, două perechi de cai, peste suta de oi, aproape suta de curcani. Paralel cu casele mari, alt rând de case, cu bucătărie, sufragerie și dormitor de vară. Om înstărit, în largul lui și pișcher peste măsură, avusese trei fete: cea mai mare, cea de față, făcuse pensiuonul la București, avea atestat de modistă, mijlocia se măritase într-un sat vecin, iar cea mică, o tută zurbagie, se măritase cu unul dintr-o familie răsărită care se dovedise și bețiv și neam prost.

Bătrâna se apropie. O umbră, un pumn de piele și oase, îmbrăcată într-o rochie neagră, cu ceva floricele verzi și roșii, rare și foarte mici.

– Bună ziua și mă închin la tinerețea voastră, dragă finicilor și iubite finicuțe.

Se așează pe un scaun și se uită atent la fețele lor vrând să le citească în suflet.

– Vroiam numai să știu cât v-a costat...

Una din nurori nu-și poate stăpâni curiozitatea

– Nu vă supărați, da' câți ani aveți?

– Iubită finicuță, la zece, luna trecută, am călcat pe 95, mulțumesc de întrebare...

– Dar trebuie să fi trăit bine, a-ți călătorit mult... Cred că a-ți văzut atâtea... și soțul?

– Ei, nu plăcerile lungesc viața dragii mei...!

– Atunci v-ați înțeles bine cu soțul v-a ținut numai în puf zice cealaltă doamnă uitându-se pieziș la soțul ei.

– Ee, de îngăduit ne-am îngăduit noi foarte bine dar sânt 65 de ani de când m-a lăsat singură, iubiiții mei... și nu se pot lăuda mulți cu câte am... pătimim eu...

Nimeni nu mai zice nimic. Se uită curioși la mâna de carne în negru, la ochii ei vii, pierduți cu privirea undeva, în trecut și așteaptă urmarea.

– Da, mamă... era inginer CFR, la gara Basarab. M-am măritat când am ieșit din pension și stam în București, eram tineri, ne mergea bine, începusem să am comenzi din lumea bună... Dar tata, văzând că cea mică nimerise un bețiv puturos și arogant a vrut să vin aici că n-are cine să ducă averea după el... Și am venit degeaba. Aveam să pierdem aproape totul la colectivizare. Dandu, soțul meu, a găsit serviciu la turnul de apă de la gară, stăteam în casa de serviciu, mare, frumoasă, făcută de nemți, după ce o bombardaseră pe cea veche. Aveam terasă mare, acoperită ca o seră și era plină de hârdaie cu cactuși mari, lămâi, ficuși, leandri, trandafiri japonezi care înfloreau tot anul, că aveam încălzire de la castelul de apă. Rai nu altceva. Eu aveam comenzi din toate satele de pe aici, iar unele veneau cu trenul de peste tot, chiar și din București. Duminicile se umplea casa de femei... probam, schimbam, coseam, că pe atunci se îmbrăca lumea, nu glumă! Din bărbie la călcăie și după catalog! Trăiam frumos, eram tineri și fericiți... până noul regim a început să pună oamenii de-ai lor, tot felul de ionei și gi-gei, cărora nu le trebuia decât carnetul de partid.

La început venea pe la noi se minuna de ce vedea, învăța... dar văzând ionelul că zi de zi al meu doar ridică steagul și macazele păcănesc, trenurile oftează, pufoaie și pleacă mai departe a început să i se urce puterea la cap și să iasă neamul prost din uniformă; se lua de noi, că burgezi... chiaburi, ce nu ne făcea, de unde nu era... Păcat de el, bătul-ar norocul, pe unde o fi acum, că era frumușel galben-șaten ca un răhățel de lapte-n scutec... așa-l vedeam eu, care nu aveam copii și mă visam zi și noapte înfășând și desfășând o casă de copii... Și Dandu, sătul de mărâniile lui a zis să ne facem casă în sat. Și ne-am luat un băiat de crescut, casa o ridicasem la roșu... dar finicuților și iubite finicuțe, n-a fost să fie! Dandu s-a umplut de sânge rău, s-a stins, dumnezeu să-l odihnească și m-a lăsat la 30 de ani, singură cu toate pe cap. Asta a fost tot... de atunci am umblat numai în negru din creștet până la călcăie și cu cașmerul pe ochi. Am început altă viață. În trei zile a trebuit să iau totul de la gară și am venit acasă la tata... Am vândut casa începută de noi, am dărâmat casa bătrânească și am făcut-o pe asta așa cum o vedeți, casă mare, cu șase camere. am păstrat vechile acareturi și rândul mic de case. Am muncit pe brânci din zori și până-n crucea nopții, am refăcut suta de curcani, oile, ceva vaci și doi măgari, că n-aveam voie cai. M-am ocupat de copil, i-am făcut toate mofturile și l-am dat la liceul CFR, să fie ca Dandu al meu. Am făcut totul pentru el. Și iar n-a fost să fie. Nu era soi prea bun... Nu muncea, făcea datorii peste tot și l-am scos mamă, din toate... S-a însurat cu o fată frumoasă de tot, că era vrăjitor, nu alta, te mințea în față și-l credea! Numai că nu se putea opri... după ce obține ceva, insista până strica totul, parcă era un făcut... Fata la lăsat pe el dar și pe mine... cu două pensii alimentare. El umbla prin țară, zicea că după servicii și eu acasă... plăteam amenziile și pagubele! Am tocat cu el toate economiile mele. După 90, când lumea își refăcea proprietățile, bețivul de cumnatu, a lu' aia mică, a început să facă scandal. Seară de seară se îmbăta, venea la noi, puneu cuțitul pe masă și urla toată noaptea „pripasul ăsta, să plece de unde a venit, că n-are nici un drept aici” deși tata mi-a lăsat mie totul... că știa el... Băiatul meu n-a mai rezistat, dar nici n-a plecat. S-a spânzurat de grindă... Și nici nu l-am dus bine la groapă, că bețivul l-a adus în casele mele pe beleaua de fii-su cu soția lui. De băiat bun ce era, nimeni din sat nu s-a legat la cap cu el, i-a adus cineva o fată din alt sat, mai de departe Au doi copii, ăsta micu', sprijinul meu, și o fată frumoasă de pică și cam atât. N-au servicii și nici prin curte nu fac nimic. El stă, fumează și bea... pensia mea! că ăștia sânt toți banii din casă, plus ce mai scot eu din cusut. Din banii mei țin cheltuielile casei și pe ei toți. Fata, nevasta neghiobului ăsta, e fată bună, șpală copiii, face mâncare pentru toți și-atât. ăsta când n-are de băut ne bate să-i dăm bani... Pute a țigară și a băutură, că ăsta micul, a plecat din casă, doarme cu mine în bucătăria de vară și strigă după el „bețivule, să ne lași cu mamaia și să pleci”. Ar trebui să se simtă și el măcar față de copiii ăștia, dar nimic. Uite-l, acum trece cu mâna la burtă, are ulcer și nu s-astâmpără. M-a văzut, diseară mă bate că am venit să vă spun...

– Doamne, și nu vă e frică? se cutremură una din nurori, văzând indiferența și egalul vocii

– Ce să-mi mai fie mamă, la anii mei?

– Și cum, la anii ăștia, munciți, coașeți...da, mai vedeți?

– Doar pentru noi, ăștia mai bătrânii, mai fără pretenții! Și, har domnului, mă țin bine!

Se face o liniște totală

– M-ați luat cu vorba, dragă finicilor și iubite finicuțe. Eu voiam doar să vă întreb cât v-a costat înmormântarea, să știu, că trebuie să plec și eu...E plin pământul de necazuri, nu mai supăr lumea și cu ale mele...

– Păi cam... 25 de milioane, cu totul...

– Aoleu, mamă! și tace socotește, ce socotește și bombăne: Nu, nu pot să plec acum... și copiii ăștia... apoi tare: Nu, nu plec acum, trebuie să mai stau, să văd și copiii ăștia plecați la școli, să termine... că altfel n-are cine... da, m-am hotărât!

– Nu pot să mor acum, o mai amân... și mă scuzați de deranj, dragii mei finici și iubite finicuțe... Petrică, hai mamă, să mergem...

Se ridică în baston și sprijinită de nepot, parcă-și cere scuze:

– Ne vedem la vară, când mai veniți, și promit să nu vă mai fac supărare.

Se depărtează parcă plutind cu opriri dese ca o frunză purtată de adieri și toți se așteaptă să se ridice în aer la prima rafală.

– Ai văzut Bobiță? De, aia era România interbelică, așa cum era! Că oamenii ăștia nici să moară nu puteau cât știau că mai au ceva de făcut sau erau utili altora...

– Daa, dar ei mâncau natural, din băta-tură! suta de curcani... tăurași, mieluți.

– Lasă alea. Are suta de ani Bobiță, și nu poate să moară, că are treabă!! tu, după ce mănânci, te dor șalele, te ia cu leșin și trebuie să ieși la aer, pe terasă... atunci era o cărciumă în tot satul și era plină doar duminica!

– Da, dar ai văzut, suta de vedre de vin, țuică, butoaie, tocitori...

– Pe alea, nu le aducea Moș Crăciun și nu le arunca ajutorul social, curcanii peste gard...

– Și tu, ce te bagi suflețel? pe aia n-ai auzit-o?: fetele se îmbrăcau din călcăie-n creștet, nu umblau ca tine, cu toate podobeale la vedere.

– Zi mersi, că altfel nici nu mă vedeai și cine știe cu ce pațachină te alegeai...

– Ha, i-auzi brâu! Și cu tine m-am pri-copsit, nu alta!

Plonjau grăbiți și cu mare plăcere în faciful, dulcele derizoriu al vieții de zi cu zi. Morala acelei vieți de muncă și dăruire era prea apăsătoare.

Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” - (Ediția a XXIV-a)

Joi, 15 ianuarie a.c., pe scena Casei de Cultură a Tineretului Botoșani (teatrul „Mihai Eminescu” fiind în renovare) a fost înmănat Premiul Național de Poezie pentru anul 201. Juriul, format din Mircea Martin - președinte -, Nicolae Manolescu, Cornel Ungureanu, Ion Pop, Al. Cistelean, Mircea A. Diaconu și Ioan Holban, a avut de ales din șapte nominalizări: Mircea Cărtărescu, Liviu Ioan Stoiciu, Marta Petreu, Aurel Pantea, Ioan Moldovan, Lucian Vasiliu și Gabriel Chifu, în urma deliberărilor trofeul revenindu-i ultimului dintre cei menționați.

REVISTA REVISTELOR CULTURALE

RĂSFOIRI

SPAȚII CULTURALE

Anul VII, nr. 37, decembrie 2014

◆ Editorialul *Va-leriei Manta Tăicuțu (Politică și literatură)* abordează starea actuală a poeziei românești, coborâtă în ce-nușul cotidian, acolo unde ea a devenit un fel de cerșetoare împodobită în zdrențe estetice, căreia i se aruncă în mâna întinsă bănuții bunăvoinței arogante a politicinilor sau diriguitorilor culturali: „*Avem, ce-i drept, instituții care se ocupă de cultură, dar care preferă să promoveze kitschul și creațiile suburbane, avem organizații, dar ele sunt mai mult o sumă de cotizanți, mândri de carnetele de membru care nu valorează mare lucru nici măcar în ochii vecinilor de scară, la bloc; cât despre conștiința artistică, mai bine să nu vorbim, de vreme ce, de exemplu, un mare poet acceptă să rescrie poemele nu știu cărui grafo-man, astfel încât respectivul să devină membru «de bază» al Uniunii Scriitorilor din România. (...) Straiul de «purpură și aur peste fărâna cea grea» a devenit mantie cu petice, zorzoane și pietricele colorate, la care se adaugă tichia roșie cu zurgălăi*”

◆ *Simona-Grazia Dima (O claritate a tăcerii și a somnii)* scrie despre tăcerea dinamică a poeziei, despre căutarea sacră a scriitorului: „*Dacă limbajul uzual, bazat pe ego, deci pe hotărârea de a obține ceva, este obiectual și repetitiv, bazat pe memorie, cel poetic, artistic, insolitează realitatea contingentă. După atâția ani Jean Klein (1912 – 1998) (...) îmi confirmă intuițiile: «Cuvintele sunt ferestre ale golului, care se deschid spre gol. Ele sunt cadrul, pragul. Un cuvânt e ca o pasăre, care, trecând pragul, devine vizibilă pentru o clipă și noi îi putem zări, într-o frântură, splendidele pene. Dacă urmărim cuvântul cum dispăre, el ne conduce la gol, la liniște». Apoi adaugă, în același loc: «Arta adevăratei comunicări este în liniște și în încântătoare varietate de expresii spontane». Poezia nu este repetitivă. Nu are importanță că «totul s-a spus»*”.

Despre vâlceanul Damian Ureche (1935 – 1994), „considerat un mare poet minor”, criticul literar Adrian Dinu Rachieru notează: „... cărțile sale, purtând amprenta altei vârste, despărțindu-se, așadar, de «temperamentul primăverii» (1964, când debuta editorial) cu (de) propria/i reușită. Cu cerneală «obosită», risipitorul poet, cel care «bea singurătatea», «uitat» (dar a fost el uitat?) și «arestat de crini», străin de lirismul apter, a navigat fără busolă, contemplând, patetic-gestual, cum «se scutură viața»”.

◆ Comentând, recentul volum al lui *Marius Manta (Literaturbahn)*, *Elena Ciobanu* developează, dintr-o mai veche însemnare, portretul autorului: „*Marius e un urs. Ceea ce înseamnă că sub blana lui încap mulți: un tip serios, loial, taciturn și profund (ceea ce îl cam enervează ca imagine); un mistic melancolic și răvășit de care nu știe nimeni; o minte iubitoare de rafinament (cred că i-ar plăcea să se prefacă într-o piatră cu formă expresivă și să*

stea mulțumit de sine în mijlocul unei minuoase și prețioase grădini japoneze); un interlocutor poznaș: ce mai e? un frate; un prieten; un viu; un necunoscut; o panteră roz, da încape și ea aici, că e subțire și atât de reconfortant de diferită...”

URMUZ -2014

Revista, fondată de Geo Bogza la 1 ianuarie 1928, se definește, în cea a doua serie a sa, îngrijită de *Florin Dochia* și editată de Biblioteca Municipală «Dr. C. I. Istrate» - Câmpina, o veritabilă și valoroasă „vitrină de artă nouă”.

◆ *Virgil Diaconu* descoperă, în călătoriile sale pe oceanul memoriei, o Americă iluzorie, acolo unde generația noastră credea că se află continentul cu mirodennii al fericii: „*Viitorul nostru abia începe./ Numai uneori păsările își pierd capetele în zbor? Numai uneori, când Imperiul își trimite soldații/să facă ordine prin cotloanele cerului;/ în Grădina Domnului, în celulele mele. Imperiul!? El vine de peste ocean, în păsările lui de fier;/ cu steagurile și minciunile lui împachetate în țiplă. (...) / ...Vezi/ mai înainte moartea vorbea rusește și avea o singură stea./ Steaua roșie! Acum, moartea a trecut de partea cealaltă./ Și-a schimbat limba și s-a umplut de stele./ Viitorul abia începe.*” (Nr. 4)

◆ Din colajul de prezentare al Sylviei Plath, reținem această secvență biografică: „*La începutul anului 1963 (...) situația Sylviei era disperată. Mariajul îi eșuase, ea și copiii erau măcinați de boală și, locuind într-un apartament neîncălzit, aveau de înfruntat cea mai cruntă iarnă a secolului. În zorii zilei de 11 februarie s-a sinucis dând drumul la gazele de la mașina de gătit, în timp ce copiii săi dormeau în camera alăturată...*” Asta se tot întâmplă, în lumea noastră, cu condamnații la moarte prin poezie...” (Nr. 5)

◆ Ultimul număr din 2014 al revistei este o sărbătoare, din care am furat foșnetul de aripi al unui zbor înalt: „și tu ai promis că vara vom râde mult,/ vei plăti vreun nebun să ne cânte/ la cobză/ și ne vom dezbrăca./ Eu, de rochia mea veche de bumbac,/ tu, de toate femeile pe care le-ai iubit înainte,/ pentru că vara e supărător de cald./ Dar tu stai la capătul inimii, cum îi șade/ bine mortului și nici cobza/ nu te poate trezi./ Nici vreun gădilat cu frunza după ureche, / nici vreo mușcătură nouă/ de șarpe, nici șuieratul nebunului supărat/ de-a binelea./ Iar la capătul inimii e vale, Alioșa,/ și pentru că vara asta/ nu va avea niciodată un capăt,/ vei plăti vreun nebun să ne cânte la cobză/ cât să urc un deal./ Și atunci, vei vedea, Alioșa,/ cum din vârful de deal, eu mă duc la vale într-o/ casă pe roți.” (Alioșa e vară - *Silvia Goteanschi*)

VATRA VECHE

Anul VI, nr. 12 (72), decembrie 2014

◆ Poezia inedită a lui Nichita Stănescu, reproducă în acest număr, a fost dedicată, în 1983, lui Ognean Stamboliev, cel ce l-a tradus în limba bulgară pe autorul Necuvintelor: „*Devenind prieteni, ți-am/ adus/ ca trofeu din războiul/ nimănuia/ un nume. // Scrie-mi grabnic*

dacă din/ războiul tău –/ ai făcut rost de vreun/ nume pentru mine, // Ca să mă numesc și eu” (Nume).

◆ Despre romanul *Doinei Cherecheș - Iedera* (Ed. Nico, Târgu-Mureș, 2013) - doamna *Ileana Vulpescu* notează: „*Ce face autoarea: ceea ce spunea un romancier american despre roman: «Romanul trebuie să povestească.» Eu nefiind critic literar, ci simplu cititor, aș adăuga: «și nu cai verzi pe pereți, ci o poveste din care să înțeleagă omul ceva, care să-l pună pe gânduri asupra propriei vieți». În ciuda a ceea ce cuprinde, romanul este scris fără patetism: o frază curgătoare, fără fandoseli, într-o elegantă limbă română, într-o frază echilibrată care are un mare merit: te-nfrățește cu personajele și te-nchipui că trăiești alături de ele, adoptându-le sau respingându-le.(...) Sunt cărți pe care le citești și le uiți repede. Eu, deși nu mai am memoria tinereții, am rămas legată de personajele romanului „Iedera”. Mă-nsoțesc, fac parte din lista mea de personaje care mă vizitează fără a-mi bate la ușă. Iar Iedera a făcut ce-a făcut și mi s-a strecurat într-un ascunziș al inimii.” Măgulitor certificat de capacitate!*

◆ Tânărul și talentatul poet *Darie Duncan*, pe care Matei Vișniec îl numea un spectacol al limbii dezlănțuite, publică un remarcabil poem dedicat irealității noastre mioritice: „*Cine sunt eu, Vedeșicredele? Cine/ ești tu, Vedeșicredele?/ Ne întâlnim pur și simplu la orele/ diafane, la orele de fibră,/ votând în diaspora, cu diaspora inimii/ noastre și astfel centralizând./ La cozi interminabile, la cozi de/ vehemență./ Nu, Vedeșicredele, nu/ mergem cu capra, suntem ea și restul/ stilurilor; suntem barocul plămânului/ urlând (...)// Cine sunt eu, Vedeșicredele?, cine ești tu să cheltuim mate-matica/ dinapoia ninsorii?/ Cumva legatarii ei? Cumva/ interioarele/ mezanine? Cine e psoriazisul lui Petru,/ Vedeșicredele?/ Nu uita că, atunci când ninge, o poate/ face numai în pia-ță./ Olimpismul utopic: o Nadie dând proba/ la două numărători paralele.*”

◆ Un comunicat de presă al Comitetului de conducere al Filialei Cluj - U.S.R., reamintește că și în literatură lucrurile se desfășoară, la noi, ca în... codru, ultimul monument aflat pe lista neagră a neantizării, numită eufemistic retrocedare, fiind Castelul Goga de la Ciucea: „*Salutăm eforturile Consiliului Județean Cluj de a păstra acest monument și sperăm - în numele unei Dreptăți mai presus de meschine interese personale - să aibă câștig de cauză, dar credem că soluția optimă și imperios necesară e aceea a reexaminării responsabile a Legii înseși. Dacă va continua aplicarea ei nesăbuită, fără respect pentru valorile culturii naționale, pentru prioritatea pe care Cultura se cuvine s-o reprezinte în descrierea de sine a unui popor; vom rămâne în amintirea generațiilor viitoare drept niște iresponsabili risipitori și demolatori de avere națională.*” - se spune în documentul menționat.

De fapt, este vorba despre hotărârea Curții de Apel București, care a anulat donația făcută de soția poetului, Veturia Goga, către statul român (în 1966), urmând ca acesta să revină strănepoșilor de frate ai Veturiei Goga. În această situație solicitarea celui ce, pretinzând că este urmașul lui Ștefan cel Mare, a cerut să i se re-

(Continuare în pag. 29)

trocedeze... Moldova, ni se pare îndreptătită! Sau, cum spunea cineva, dacă în Franța s-ar aplica legislația românească, Versailles-ul ar fi fost retrocedat de mult unui oarecare Ludovic Popescu...

♦ Suplimentul revistei (88 de pagini) îi este dedicat, lui **Valentin Marica**, la împlinirea vârstei de 65 de ani, constituindu-se, după cum afirmă Nicolae Băciuț, „... într-un posibil punct de plecare pentru cei care sunt interesați de cercetarea unei biografii de cărturar autentic, într-o lume care a bulversat rosturi și ierarhii, care a deturnat destine. Am adunat între coperti de revistă texte de și despre Valentin Marica, cu sentimentul firescului, al normalității unei vieți literare în care respectul față de valoare nu e facultativ, în care oricine contează nu prin aranjamente de culise, prin manipulări oculte, ci prin operă. Valentin Marica are Operă. O operă exemplară, care rămâne.”

Iată câteva cuvinte-idei ale sărbătoritului, din interviurile acordate de-a lungul timpului: „... inutilul este acum buricul pământului, nimicurile măcinând festiv timpul, dar mai știu că ființa cuvântului liric e puternică, dacă îi înțelegem și preluăm mesajul, vechi de când pământul, că, și dacă unui singur om îi folosește, poezia trebuie să-și continue umbletul.”; „Un neam - îl parafrazez pe Nietzsche - nu va fi mare prin oamenii săi mari, ci prin felul în care îi recunoaște. La câtă vânzoleală mass-media asistăm când se așază vreo trei ciori într-un vârful de par, dar câtă tăcere când iese poetul în straie noi, îndulcind memoria lumii cu o nouă carte...!”; „Uneori instituțiile sunt obediente. Fac regii deplorabile să dea rang unor nume ale autorităților administrative sau din politică, cu încercări literare. Instituie, jenant, chiar premii speciale, de care scriitorii consacrați nu se bucură. Oricine poate să vadă elogiile aduse, chiar de critici temuți, cum este Nicolae Manolescu, unor cărți scrise de miniștri, parlamentari, șefi influenți.”...

„Mai presus de toate - scrie pe ultima pagină Nicolaie Băciuț - Valentin Marica este un om puternic, care a rezistat în bătaia celei mai teribile furtuni existențiale, aceea de a-ți petrece spre ceruri copilul drag. Nu știu câți ar fi avut forța lui, nu știu câți ar fi putut să meargă mai departe fără să capoteze, fără să mai fie în stare să facă ceva. Și-a învins toată tristețea, s-a împăcat cu sine, cu lumea, cu Dumnezeu, dându-ne curaj și încredere prin exemplul său. La 65 de ani, Valentin Marica este încă tânăr în spirit, are multe proiecte, are multe vise. (...) Într-un fel, mi-ar plăcea să fiu alături de el, doi tineri pensionari care să poată să facă tot ce le stă în putință pentru cei care mai cred în cultură...”

Anul VII, nr.1 (73), 2015

♦ Poetul Nicolae Băciuț se înzăpezește, în prag de an, la **Cina cea de taină**: Să vină vremea,/ dacă vrea să vină -/ cum sângele/ pe la-ma de cuțit/ e doar rugină/ dintr-un trup/ din care-a curs./ cândva, lumină.// Să vină vremea, / dacă n-a rămas/ nimic/ din stropul/ care-a fost/ un pic de rouă/ și un pic de vină.// Să vină vremea,/ ca în taină,/ cea din urmă cină.

♦ **Valeriu Gherghel (După)** aduce în discuție destinul unei cărți (**Stoner** de **John Williams**): „Când s-a tipărit prima ediție, în 1965, cartea nu a stârnit niciun interes. S-au vândut cam o mie de exemplare ceea ce pentru Statele Unite (și spațiul anglo-saxon) e foarte puțin. Criticii au ignorat cartea. Și lumea a uitat-o... Și-au amintit brusc de ea, ca printr-o intuiție bizară, editorii de la New York Review

Books Classics și au retipărit-o în 2003, apoi în mai multe rânduri, în 2006, în 2013. Din prudență, autorul murise în 1994, la 71 de ani. În 2013, Stoner a devenit cartea anului, cel mai căutat op literar, capodopera pierdută și regăsită, un bestseller incontestabil: 164.000 de exemplare vândute în câteva luni. Cititorii le-au dat o palmă răsunătoare criticilor. Nu văzuseră corect. Criticii au sărit ca arși. Recenzii peste recenzii. Investigații. Nedumiriri. Anchete: cum s-a putut? Cine e vinovatul? Cei mai mulți teoreticieni literari - cuprinși de o binemeritată căință - se întreabă cum s-a putut petrece un atare accident regretabil. Cum poți ignora un roman foarte bun? Un răspuns isteț este greu de formulat. Până acum n-am găsit unul.”

CAFENEUA LITERARĂ

Anul XI, nr. 12 (143), decembrie 2014

♦ Superb fragmentul din cartea lui **Alex Ștefănescu** (aflată în lucru) **Eu și comunismul**, în care este decriptat mecanismul indoctrinării, așa cum apărea el în momentul morții lui Stalin: „Când vietatea de acolo, de departe, chiar a murit (provocându-mi o stranie tristețe abstractă), vocea solemnă și imperativă a crainicului ne-a anunțat că într-o anumită zi și la o anumită oră peste tot în lume va trebui să se păstreze un moment de reculegere. În ce consta el? Fiecare avea obligația să rămână nemișcat acolo unde se afla și să nu scoată o vorbă, vreme de aproximativ un minut. Părinții mei, vecinii, trecătorii de pe stradă - toți s-au conformat acestei obligații. M-am conformat și eu, cu sentimentul că îndeplinesc o cerință sacră, venită de undeva, din cerul necuprins: și am fost profund indignat observând că... găinile din curte continuă să se plimbe, să scormonească prin gunoarie și să cârâie, ca și cum puțin le-ar fi păsat de imperativul celest.”

Peste imaginea de atunci, a evului aprins de flacăra cravatei de pionier, oglinda timpului suprapune revelația unui profund adevăr uman: „Nu poate fi imaginată stabilitate mai mare decât aceea a unui om culcat pe spate, în iarbă, pe pământul lui. Din această poziție, nu ai unde să cazii.”

Criticul anului 2014, desemnat de revistă (același **Alex Ștefănescu**), este portretizat, de **Marian Barbu**: „Născut poet pentru a fi confiscat de marea critică și devenit un foarte important critic pentru a evita inerentele ignominii ale unei cariere universitare, Alex Ștefănescu este un spirit al dominantelor tectonice cu vocația construcției grandioase. Un umanist în fond, obsedat de coerența și unitatea textelor literare. Gesturile sale sunt întotdeauna ample și generoase, consumate în ceremonialul critic cu exigența impusă de un abstract curiat pontifical în care se oficiază sărbătorește abluțiunea eternă: «Am iubit extraordinar de mult literatura. Atât de mult încât am hotărât să nu am copii. Ca să mă ocup numai de literatură. Dacă am literatura, nu-mi mai trebuie nimic. Știu că fac greșeli, dar sigur este că iubesc literatura într-un mod aproape mistic, că este chiar viața mea, și în al doilea rând că sunt profund cinstit în intenții.» (wordpress.com, 23 mai 2012.)”

Anul XII, nr. 1 (144), ianuarie 2015

♦ În eseu „Conu' Leonida față cu literatura lui Matei Vișniec”, **Alex Ștefănescu**

surprinde, cu intuiția profesionistului, o caracteristică esențială a dramaturgiei Matei Vișniec:

„Teatrul lui este mai mult literatură decât teatru. În principiu, orice spectacol cu o piesă de-a sa (oricât de bun ar fi regizorul) dezamăgește. Actorii care, cu greutatea corpului lor, fac să troznească dușumeaua scenei și ale căror voci izvorăsc din adâncurile umede ale gurilor au o concretețe brutală, incompatibilă cu frumusețea abstractă a acestei creații dramaturgice. Replicile din care se compune ea încântă mai mult dacă sunt auzite în imaginație decât dacă sunt auzite cu adevărat.”

♦ Un scurt poem al **Valeriei Tăicuțu**, ca o sărbătoare a tristeții: „aici este ploaia care mă desparte/ de lucruri;/ cerul se face rotund când curge/ înlăuntrul pupilei,/ nu-l mai văd când devine/ una cu plânsul.” (aici)

ARGES

Anul XIV, nr. 12 (390), decembrie 2014

♦ La rubrica „Poezia lumii” **Leo Butnaru** îl prezintă/traduce pe marele poet francez (din Martinica) **Aimé Césaire** (1913 – 2008), a cărui poezie misterioasă, cu ritmuri necunoscute, magice, stârnește dansul de lumini și umbre, prelingându-se, ca un șarpe, printre lianele focului din vatra primordioală: „surplus// eu l-am distribuit în ridurile drumului// hârtoape grele forțele nu se epuizează atât/ de repede/ atunci când nu e decât o depozitare fragilă,/ de cât e prețul celor care au avut șansa/ de a fi fost recoltate?// un semn// un nimic// o lumină la poalele cerului// o flacără născută din pământ// un cutremur de aer/ un semn că nimic nu este mort// eu am țipat:/ voi nu aveți dreptul să lăsați să se întrerupă/ linia de transmisie// eu am țipat: bufoneria neuronilor/ e suficientă pentru a elibera de/ responsabilitate craterul vulcanic// eu am țipat când se producea ruptura/ violentă// însă timpul mă încolăci până în rădăcina/ intactă.” (Transmisie)

♦ Scurta proză semnată de **Dumitru Crudu (Un film de groază)**, reprezintă o metaforă a călătoriei noastre cea de toate zilele, într-un autocar numit România, în habitacul căruia este proiectat, spre deliciul pasagerilor/spectatorilor, un - același și mereu altul - film de groază. Dacă ți se face frică te legi la ochii, dacă protestezi ești debarcat cu forța în pustietatea singurătății.

♦ Cine putea să-l surprindă (de fapt să-l înțeleagă până la lacrimă și ironie) pe poetul **Liviu Ioan Stoiciu** dacă nu tot un mare poet - **Adrian Alui Gheorghe**: „Poezia e, de cele mai multe ori, o aventură pe cont propriu, fie din postura autorului, fie din postura cititorului. Pentru că, o spun mai toți cei care se pricep, cititorul este un re-creator de text, nu-i așa?”

Volumul «Substanțe interzise» al lui **Liviu Ioan Stoiciu** e, trebuie să recunosc, de la primul la ultimul vers, o probă de virtuozitate poetică. Avem de a face cu toate registrele în care poate să evolueze un poet, un solist, care are în față un public de degustători de poezie: e ludic, e tragic, e persiflant, e ironic, e autoironic, simulează, se revoltă. Își scrie textul cu sine însuși. Și toate astea le face fără să-i pese de bietul auditoriu care e luat, text cu text, ostatic în proiectul poetului.

Capcane sînt peste tot, scenariile sînt peste tot, poetul evoluează ca un saltimbanc al semiozelor, simbolurile consacrate se desacralizează, banalul se sacralizează cît ai clipi. E o veselie de sfîrșit de lume, dar orice apocalipsă veselă se termină, firesc, cu promisiunea alteia. Căci fiecare apocalipsă are, pînă la urmă, pro-

(Continuare în pag. 30)

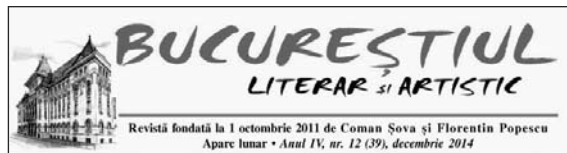
(Urmare din pag. 29)

pria apocalipsă, lucru care ne face să fim un pic mai optimiști...”

Anul XV, nr. 12 (391), ianuarie 2015

◆ Deosebite tonalitățile gri-transparente ale poeziei lui **Florian Silișteanu scri-soare către steaua mea**: „draga mea stea de departe/ află despre mine că sunt bine/ sănătos ceea ce îți doresc și ție/ pe aici pe pământ au apărut mașini/ care fac multă gălăgie și scot un fum/ negru și lung numit feizbuc - știi tu/ chestia aia care face pipi pe gardul/ din spate/ ca să ruginească mai apoi prin/ oameni sau prin ce a mai rămas/ despre ei/ scriitorii au fiecare câte un frigider/ și un creion chimic cu care notează/ într-un caiet când trebuie să vină/ dezghețul/ și nici pe dracula nu-l mai sună/ nimeni la ușă/ steaua mea dragă/ tu ce mai faci și pentru cine mai urci/ ce mai aștepti și cât mai clipești cu/ lumina aia a ta ca o lanternă pe care/ un înger o tot aprinde prin lume să/ găsească un loc de odihnă/ draga mea/ spune-mi te rog dacă știi ceva de/ mama că a plecat să dea de lumină și/ n-a mai întors/ nu mai am pe nimeni și mi-e teamă/ de singurătate/ plâng și sunt fericit de lacrima mea/ din care tot bea o pasăre că e/ însetată de Domnul/ te uiți la mine mirată/ tu/ steaua mea/ atât de mirată/ draga mea stea.../ de niciunde!/ și în loc să mă vezi...tu mă rabzi!”

BUCUREȘTIUL LITERAR ȘI ARTISTIC Anul IV, nr. 12 (39), decembrie 2014

◆ **Marian Nencescu**, invocând personalitatea lui **Zaharia Stancu**, la 40 de ani de la moartea scriitorului, concluzionează: „Într-un fel, «cazul» Stancu este similar și altor scriitori ce au cunoscut gloria în timpul vieții (Sadoveanu, Beniuc, Preda, pentru a ne referi doar la «clasici») și care așteaptă încă, să fie... reabilitați. Cu siguranță, scriitorul chiar merită acest privilegiu, fiind și un foarte mare poet-prozator al spațiului dunărean, încă necerțat...”

◆ **Florentin Popescu** prezintă câteva cărți, lansate la *Târgul de carte GAUDEAMUS*, ediția a XX, sub titlul sugestiv: **Cărți lansate, autori aplaudați**. Printre acestea figurează: **Klaus Iohannis - Pas cu pas** (O carte întrucâtva atipică și care merită să fie citită, indiferent de poziția, politică ori de altă natură, pe care s-ar situa lectorul.); **Dan Grădinaru - Dimov, monografie critică** (Leonid Dimov, intrat într-un nemeritat con de umbră, scriitor despre care nu se prea mai vorbește și nici nu se scrie, a fost, cum bine și exact îi conturează portretul monograful de acum, una dintre figurile cele mai interesante ale literaturii noastre din ultimele decenii ale secolului trecut.); **Ileana Iordache Streinu- Vladimir Streinu, tatăl meu** (... autoarea evocă sensibil și cu un har de povestitor ce captivează, zile, luni și ani dintr-o biografie care, ea însăși poate forma subiectul unui roman.).

◆ La rubrica **Viața în fișe de roman**, **Vasile Szolga** șlefuieste o mică bijuterie (**Clepsidra**), despre imprezibilul întâmplărilor mărunte: „Fără să-și poată lua ochii de la clepsidra, se așază pe marginea patului. Prin fața ochilor larg deschiși începură să se perinde fragmente din viața lui. Imaginile erau atât de vii,

încât părea un film color. Însă imaginile erau amestecate: erau unele din tinerețe, altele din copilărie, urmate de imagini din timpul cât fusese căsătorit și multe altele. «Evident, gândi, boabele de nisip s-au amestecat și nu mai curg în aceeași ordine.» Ultimul bob de nisip se scurse și ultima imagine dispăru ca prin farmec. Se trezi ca dintr-un vis. Se ridică și întoarse clepsidra, dar nu se întâmplă nimic. Așteptă până ce tot nisipul se scurse dintr-o cupă în alta și, cu mâinile tremurânde, întoarse clepsidra. Imaginile apărură mai vii ca niciodată. După o săptămână, vecinii, constatând că nu-l mai văzuseră, și nerăspunzând la sonerie sau la telefon, sparseră ușa. În mica garsonieră îl găsiră fără suflare, răsturnat pe marginea patului, cu ochii larg deschiși privind spre o clepsidra cu nisipul solidificat, așezată pe bufetul din fața patului.”

◆ **Corneliu Ostahie** îl numește, în rubrica **Arte plastice**, pe **Andrei Gamarț** - un explorator al postrealității. O postrealitate încărcată de o filosofie «grea», care vizează chiar statutul și natura existenței. Arta lui **Andrei Gamarț**, mai cu seamă cea de dată recentă, pare dedusă (inspirată fiind prea puțin spus) din tulburătoarele interogații metafizice și viziuni cosmogonice ale lui **Andrei Tarkovski**, cel din Cărlăuza, dar mai ales cel din Solaris.

Anul V, nr. 1 (40), ianuarie 2015

◆ În editorialul dedicat - ca și revista în totalitatea ei - lui **Mihai Eminescu, Florentin Popescu** argumentează importanța zilei de 15 ianuarie, pentru calendarul eternității poporului român: „De fiecare dată când pășim pragul lunii ianuarie, gândul ni se îndreaptă cu osebire către casa modestă din Ipotești Botoșanilor, locul în care a venit pe lume Eminescu «cel mai mare poet pe care l-a ivit și-l va ivi poate, pamântul românesc» (G. Calinescu). De fiecare dată gândul ne poartă mai apoi către poezia, dar și către proza lui, către teatrul, dar și către paginile de publicistică - toate alcătuind un univers nepereche.”

◆ **Nicolae Georgescu** semnează o binevenită punere la punct, în articolul **Ioana Bot sau puținismul la pândă și în acțiune**. Specificând că, în accepțiunea pe care o dă termenului puținist acesta desemnează pe cineva care „excelează cu câte puțin din toate”, autorul o dă ca exemplu pe **Ioana Bot** care, în **fulguranta carte Mihai Eminescu, poet național român. Istoria și anatomia unui mit cultural**, ține isonul demolatorilor fără operă ai Luceafărului: „Rar mi-a fost dat - notează N.G. - să parcurg texte cu atâtea inexactități, lacune informaționale, participii. D-na **Ioana Bot** luptă cu o tenacitate infantilă să schimbe o realitate care este foarte puternic configurată altfel decât o vede dânsa. Vorbește în câteva rânduri de «cercetare», «cercetarea noastră». Poate așa se numește la «ei» bășcălia. Nu poți să faci dintr-o stâncă nici castel de nisip, nici grămadă de noroi. E stâncă, și gata. Avem bibliografii, există studii, documentele sunt încă în arhive și biblioteci. Dânsa încearcă, și aici ca și în **Dilemateca**, să dizolve șinele de cale ferată cu... pipeta de otravă.”

Translation Café, Issue 135, January 2015

◆ Un proiect, poate mult mai important decât ne imaginăm, pentru literatura română

actuală îl reprezintă **Masteratul pentru Traducerea Textului Literar Contemporan (MTTLC)** - Engleză, din cadrul Universității București (Facultatea de Limbi și Literaturi Străine) coordonat de Prof. Dr. **Lidia Vianu**.

În cadrul acestuia apare și excelenta revistă **Translation Café**, ca publicație a programului de masterat, înființată în anul 2007 (Poate fi accesată pe Internet pe data de 18 a fiecărei luni - <http://revista.mttlc.ro>). Conținutul e reprezentat de traduceri realizate de studenții masteranzi, de regulă fiecare număr fiindu-i dedicat unui autor (român sau străin), printre cei publicați în anii trecuți fiind: William B. Yeats, Matei Vișniec, T.S. Eliot, Ana Blandiana ș.a.m.d.

Primul număr din acest an (Director - Lidia Videanu, editor - **Cristina Drăgoi**) include poeme de **Liviu Antonesei** (traducere în limba engleză **Petronela Corobleanu**) și un interviu cu autorul, realizat de traducătoare.

Iată câteva opinii ale poetului:

„Prin stil nu înțeleg doar ceea ce înțeleg stilisticienii și poeticienii, ci un lucru mai larg, pentru care, poate, mai potrivit ar fi cuvântul viziune, viziune asupra lumii, asupra propriei persoane, asupra literaturii și artelor.”; „În opinia mea, întreaga literatură adevărată este realistă, mai mult este biografică. De bună seamă operez cu un concept al realității și unul al biografiei, altfel decât o face gândirea comună. Prin viața mea, nu înțeleg doar evenimentele prin care am trecut și amintirile despre ele, ci și imaginile pe care le construiesc, evaluare a viitorului, visele, reveriile și fantasmale.”; „Nu mi se pare deloc a fi în declin (poezia - n.n.), cel puțin nu în România și spațiul ex-comunist european. Sigur, e posibil să fie mai puțini cititori decât în vremea comunismului, dar acum sînt infinit mai multe provocări. Sigur că în lumea mai dezvoltată, poezia s-a cam refugiat în campusuri. Dar, cu excepția începuturilor civilizației, cînd poezia, muzica, dansul și chiar ritualurile religioase erau greu de diferențiat, poezia n-a fost niciodată «pentru toți.»

Iată, în încheiere, un scurt duplex liric: „...nicăieri nu ai găsit pămîntul fîgăduinței,/ nicăieri liniștea, decît într-o prăbușire adîncă,/ într-un zbor fără aripi./ O pată de sînge pe asfalt cît o sahară lichidă./ O tăcere aiuritoare./ Pretutindenea la fel. Nicăieri un loc al/ cîntecului,/ niciodată un cîntecel al speranței./ Pretutindenea se-ntinde numărul fiarei - ne mușcă/ din inimi, ne linge sub țeastă./ Rămas bun prietene, ca-ntr-un roman polițist,/ rămas bun pentru vecie. În memorie - un orașel/ cu străduțe concentrice, o barbă în flăcări,/ casele vechi, un turn fără ceas. O zi, o zi/ ce-o credeam nesfîrșită, în care-am visat/ că ne salva poezia. Odihnește în pace./ Sub astre, nici un vis, nici o speranță. / Nimic, niciodată.” (În amintirea.../ Pentru Rolf Bossert)

„...nowhere did you find the Promised Land, nowhere silence,/ but in a deep descent,/ in a wingless flight./ A stain of blood on the asphalt the size of a liquid Sahara,/ a dazzling silence. / The same everywhere. Nowhere a place for the song,/ never a song of hope./ Everywhere the beast's number extends - it bites/ our hearts, it licks under our skulls./ Good-bye my friend, like in a detective novel,/ good-bye forever. In memory - a small town with concentric/ streets, a beard on fire, old castles, a tower without a clock. One/ day, one day/ which I thought endless, during which I dreamt that poetry can/ save us. May you rest in peace./ Under the celestial bodies, no dream, no hope./ Nothing, ever.” (In Memory of... / For Rolf Bossert)

Nr. 1 (89)
ANUL XII
ianuarie / 2015
5 lei

FEREAȘTRA

Revistă editată de Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” Mizil

ADRESA REDACȚIEI:

Str. Agatha Grigorescu Bacovia, nr. 13 A;
TELEFOANE: 0244251144
Director - 0722653808; Redactor șef - 0769210763

E-mail:

lmanailescu@gmail.com;
revista.fereastr@gmail.com

DIRECTOR: Emil PROȘCAN

REDACTOR ȘEF: Lucian MĂNĂILESCU

REDACTORI:

**Emil NICULESCU, Florin URSULEANU,
Mihai LOVIN CAȘOCA**

CORRESPONDENȚĂ:

Maria Cornelia TOMA, Nicoleta TUDORACHE

**Tehnoredactare computerizată și fotografie: L.
MĂNĂILESCU**

CUPRINS

Pag. 1

☛ **Eminesciana** (*Odă - în metru antic; Lacul cu trestie lină* - fragment din Romanul lui Eminescu de *Camil Petrescu*) ☛ Martoră cu viața mea (Interviu cu *Ileana Vulpescu*, realizat de *Emil Proșcan*) ☛ Imagine: **Bustul lui Eminescu** realizat de *Lazăr Dubinovski* (Chișinău)

Pag. 2

☛ Continuare interviu

Pag. 3

☛ Continuare interviu ☛ Continuare *Lacul cu trestie lină* (din pag. 1) ☛ **Al Jurcan** - Scurtisime

Pag. 4 -5

☛ **Mihaela Bacali** - Polemica Lucian Blaga - Dan Bota

Pag. 6

☛ Urmare din pag. 5 ☛ **Florin Ursuleanu** - Cu chitara în brațe și poezia în inimă (Festivalul IN MEMEORIAM TATIANA STEPA, ediția a VI-a) ☛ **Adrian Păunescu** - Bocet pentru Tatiana

Pag. 7

☛ Aniversări (*Ion Mureșan* - 60, *Valeria Manta Tăicuțu*) ☛ **Lucian Mănăilescu** - Niște țărani

Pag. 8

☛ Poetul lunii ianuarie (*Oana Pop*)

Pag. 9

☛ **Corina Militaru** - Saltul (Fragment de roman)

Pag. 10

☛ Urmare din pag. 9 ☛ **Florentina Loredana Dalian** - Balerina

Pag. 11

☛ Urmare din pag. 10 ☛ **Any Drăgoianu** - Inevitabil (poezie)

Pag. 12

☛ Traduceri (Proiectul MTTL, coordonat de prof. dr. *Lidia Vianu* - *Danni Abse*, *Ruth Fainlight*; traduceri și prezentare: *Ioana Săbău*)

Pag. 13

☛ **Augustin Mocanu** - Fântâna blestemată

Pag. 14

☛ **Elena Hanganu** - Proză scurtă

Pag. 15

☛ Vitralii lirice (*Daniel Bratu*, *Silvia Bitere*, *Corina Bran*, *Doina Anton*)

Pag. 16 - 18

☛ Note de lectură (*Otilia Ardeleanu* - Dorul umblă cu picioarele goale și fluieră; *Florin Ursuleanu* - Pentru că suntem Singuri; *Th. G. Calcan* - Magia cuvântului); *Angela Nache Mamier* - Intimitatea poeziei)

Pag. 19

☛ **Simona Grazia Dima** - Poeme

Pag. 20

☛ Poezia liceenilor - *Elena Prohnițchi*, *Cristina Mihaela Botâlcă* ☛ Imagini: Pământul văzut de sus, Fluturile șchiop - **Lucian Mănăilescu**

Pag. 21 -23

☛ **Emil Niculescu** - Un veac de ebrietate (politică)

Pag. 24 -25

☛ Fereastră poeziei (*Maria Stan*, *Adrian A. Agheorghiesei*, *Mihaela Aionesei*, *Elena Ghinea*, *Sebastian Golomoz*, *Mirela Bălan*, *Ion Maria*, *Dan Petruț Cămui*, *Corina Petrescu*)

Pag. 26 -27

☛ **George Anton** - proză

Pag. 28 -30

☛ Răsfoiri - Revista revistelor culturale

Pag. 31

☛ Caseta redacțională

Pag. 32

☛ **Mihai Lovin Cășoca** - Fotografiile lui Eminescu

ISSN
1844 -
2749

Festivalul Național de Literatură Umoristică „Ion Budai Deleanu” (Ediția a-V-a, 17-19.07.2015, Geoagiu, jud. Hunedoara)

♦ Cenaclul Literar „Ion Budai Deleanu” din Geoagiu împreună cu Primăria și Consiliul Local al Orașului Geoagiu, organizează în perioada 17-19.07.2015 cea de-a cincea ediție a Festivalului Național de Literatură Umoristică „Ion Budai Deleanu. Concurenții se pot înscrie la secțiunile următoare: Secțiunea **POEZIE SATIRICĂ** (Se vor trimite un număr de trei poezii cu temă liberă); Secțiunea **EPIGRAMME**: (Se vor trimite trei epigrame. Una din ele va trebui să conțină cuvântul „DELEANU”. Celelalte două vor avea temă liberă); Secțiunea **FABULĂ**: (Se vor trimite trei fabule cu temă liberă); Secțiunea **PROZĂ SCURTĂ UMORISTICĂ**: (se vor trimite trei proze scurte cu temă liberă - două pagini format A4); Secțiunea **PAMFLET**: (se vor trimite trei pamflete cu temă liberă).

♦ Creațiile se trimit în 3 exemplare, tehnoredactate computerizat și însoțite de un moto. În alt plic separat se vor trece datele concurentului: Nume și prenume; adresa exactă, numărul de telefon, e-mailul. **TEXTELE TRIMISE** trebuie să fie **ORIGINALE** și să nu fi fost publicate până la data premierii

♦ La secțiunea **VOLUME PUBLICATE** vor participa lucrările tipărite în perioada: ianuarie 2013- mai 2015. Volumele vor fi trimise în două exemplare până la data de 25.06.2015, pe adresa de mai jos, cu specificația „Pentru concursul de volum”. Volumele destinate concursului nu se restituie, ele intrând în fondul de carte al Cenaclului Literar „Ion Budai Deleanu” din Geoagiu.

PERIOADA DE ÎNSCRIERE ESTE: 26.01.2015- 08.06.2015.

Concurenții pot participa la toate secțiunile concursului, FĂRĂ RESTRICȚII.

♦ Materialele vor fi trimise pe adresa:

Cenaclul Literar „Ion Budai Deleanu”, Str. Calea Romanilor, nr.112, C.P.335.400, Loc. Geoagiu, jud. Hunedoara, cu specificația *Pentru Festivalul Național de Literatură Umoristică „Ion Budai Deleanu”, ediția a-V-a, Secțiunea...*

♦ Relații suplimentare se pot obține la e-mail: **cenaculgeoagiu@yahoo.com**, sau la numărul de telefon: **0735/017.340.**

La concurs pot participa scriitorii de peste tot din țară, membrii sau nu ai Uniunii Scriitorilor din România, Ligii Scriitorilor din România sau a altor Asociații de Scriitori.

Fotografiile lui Eminescu

După trei ani de pribegie prin țară, pe traseul Cernăuți-Blaj-Sibiu-Giurgiu-București, cu trupele de teatru conduse de Iorgu Caragiale și Mihai Pascaly, Mihai Eminescu se hotărăște să-și continue studiile, optând pentru Universitatea Carolină din Praga, a doua ca reputație din imperiul Austro-Ungar.

Așadar, în 1869 ajunge la Praga, împreună cu fratele său Iorgu, ofițer, fiind găzduiți de alt frate, Șerban, ce locuia pe strada Lipova Teiului, nr. 471, fiind student la medicină.

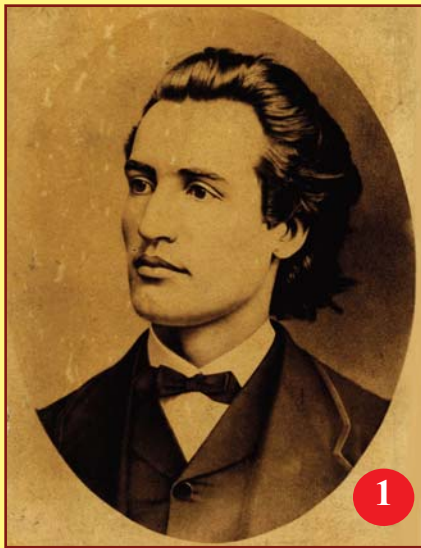
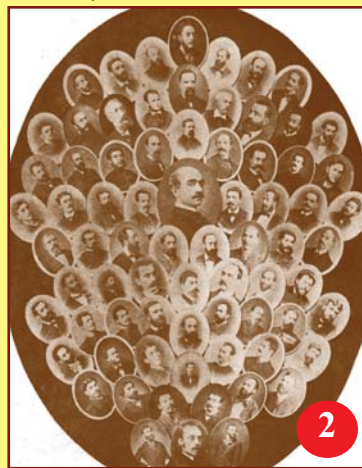
Cum pentru dosarul de înscriere poetul avea nevoie de o fotografie, apelează la pictorul fotograf Jan Tomáš, în atelierul căruia i se fac șase fotografii, trei ovale și trei dreptunghiulare, toate în sepia, de dimensiunile unei cărți poștale. (Vezi fotografia 1)

Pe versoul unei fotografii din cele șase sunt scrise însemnările: „Fotografie dată de Eminescu lui Nicolae Oncu pe timpul când erau universitari în Viena.” și „Dăruită Asociației «Astra» din Sibiu de E. Hodoș.” Au mai fost regăsite încă două fotografii, dintre cele făcute la Praga, celelalte trei rămânând, probabil, în dosarele de înscriere la universitate.

Poetul nu va sta în Praga decât 11 zile, dosarul de înscriere fiindu-i respins, pe motiv că documentul de absolvire a liceului nu este corespunzător. În consecință pleacă la Viena, unde se înscrie, ca auditor extraordinar, la Facultatea de Filozofie și Drept, dar participă și la cursurile altor facultăți.

Această fotografie a tânărului romantic de 19 ani, va deveni, peste ani, emblematică pentru Luceafărul poeziei românești, clipa în care Jan Tomáš a apăsat pe declanșatorul aparatului de fotografiat aparținând, de atunci, eternității.

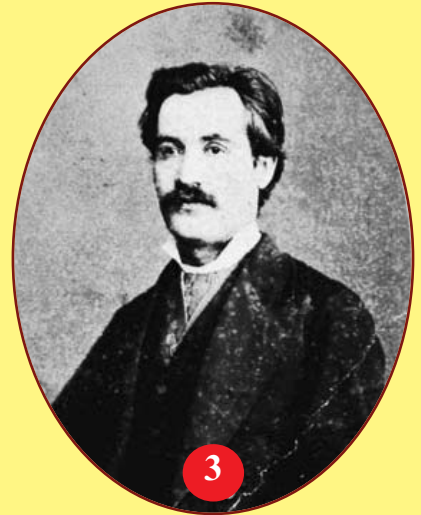
Cea de a doua fotografie autentică, fără dubiu, a fost realizată, în anul 1878, în atelierul lui Frantz Duschek, din București și a fost făcută pentru a completa albumul Societății Junimea (Foto. 2) Solicitarea fotografiei nu va fi primită cu prea mult entuziasm de poet, dintr-un motiv pe care îl dezvăluie Slavici, într-o scrisoare adresată

lui I. Negruzzi, la 20 decembrie 1877: „Eu și Eminescu nu vi le putem trimite (fotografiile – n.n.), ar trebui să ne «posăm», pentru ca să ne «posăm» ar trebui să avem bani, iară ca să avem bani, ar trebui să ne trimiteți D-Voastre din Iași.”

Banii, o problemă perpetuă a lui Eminescu și, după cum se vede, și a lui Slavici. Iar fotografiile nu costau deloc puțin, deoarece Maiorescu vroia să fie făcute în atelierul lui Franz Duschek, fotograf al Casei Regale și un nume consacrat în domeniu. Așadar, onorariul trebuie să fi fost pe măsură (Foto. 3)

Problema va fi rezolvată de Maiorescu, care îi scrie aceluiași Negruzzi: „Cu Eminescu am să mă duc eu mine la fotograf, mai înainte însă la bărbier să se radă”

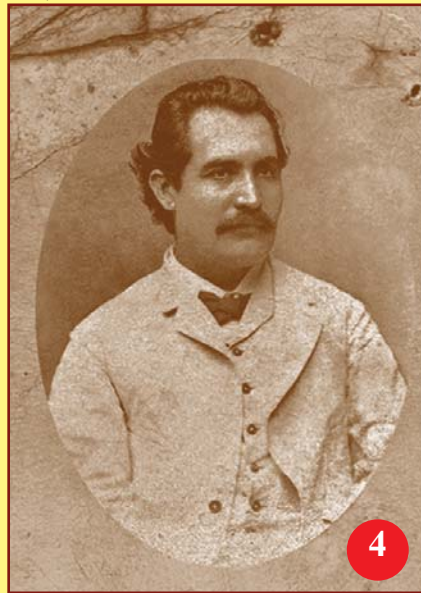
Fotografia din 1884 a fost realizată la Iași, de fotografii Nestor Heck (4).

Istoria ei este relatată de A.C. Cuza: „În sfârșit, într-o zi, profitând de bunele lui dispoziții, l-am luat de pe terasa otelului Traian din Iași pe M. Eminescu, împreună cu Wilhelm Humpel și cu Petru Grigoriu, și așa, îmbrăcat în costumul său alb de vară, cum era, ne-am dus cu toții la atelierul de fotografie Nestor Heck în strada Lăpușneanu, nr. 42, unde a consimțit a se fotografia, însă numai în grup, alături de noi. Ne-am și așezat împreună. După indicațiile noastre însă, fotografii l-a scos numai pe dînsul, ceea ce nu puțin l-a supărat mai apoi văzîndu-se amăgît ca un copil.”

Această fotografie se păstrează la Muzeul „Mihai Eminescu”, din Iași, fiind considerată unul dintre cele mai valoroase exponate

ale muzeului.

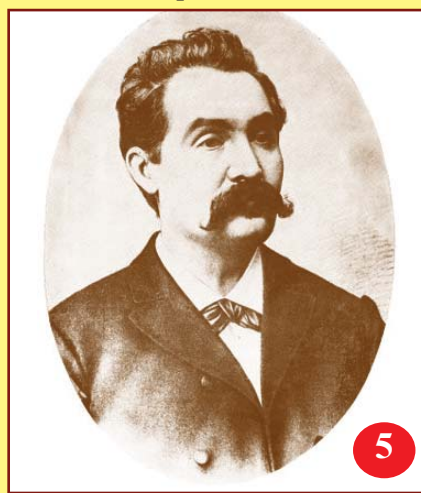
Nestor Heck, cel care a realizat-o, era, ca și Duschek, un veritabil artist. Realizase, printre altele, fotografia deputaților Divanului Ad-Hoc, una din copii, (dăruită de Mihail Kogălniceanu lui C.A. Rosetti), păstrându-se la Academie (Constantin Săvulescu, *Cronologia ilustrată a fotografiei din România*).

Trei ani mai târziu, în octombrie 1887, pe când Eminescu se afla la Botoșani, un grup de elevi de la Liceul «Matei Basarab» din București obține aprobarea poetului de a forma o societate cu numele «Mihai Eminescu» și, în acest scop, îi solicită o fotografie. Pe atunci, în oraș se afla fotografii Jean Bielig, de origine germană, provenit dintr-o familie de profesioniști ai imaginii.

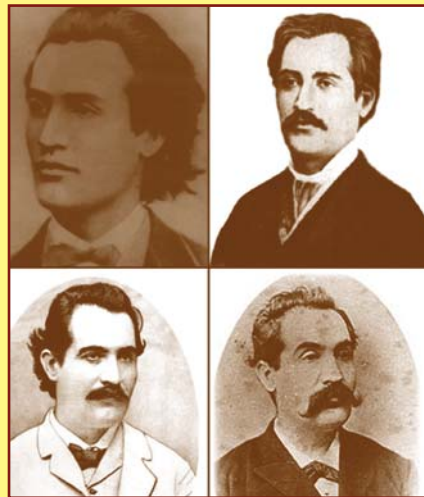
Eminescu, îndemnat și de sora sa, Aglaia, venită în vizită de la Cernăuți, împreună cu soțul, se va fotografia pentru ultima oară (Foto. 5)

La 20 noiembrie 1887, sora din Botoșani, Harieta, despre care Mihai Eminescu spune că este: „un geniu în felul ei, cu o memorie ca a lui Napoleon I și c-o înțelepciune naturală cum rar se află”, îi scrie Corneliiei Emilian, o binefăcătoare a poetului: „Fotografia lui Mihai a reușit bine. Trei m-au costat cincisprezece franci, una lui Moțoc (reprezentantul proiectatei societății de la liceul bucureștean - n.n.), care a cerut-o telegrafic, una matală și una pentru noi.”

Desigur, au mai existat și alte fotografii ale poetului, după cum indică mărturiile din epocă. În articolul

EMINESCIANA

Eminescu la Viena, Vasile Gherasim scria: „...D. Isopescul mai amintește de o fotografie făcută în atelierul Lövy de pe Mariahilferstrasse vis-à-vis de Gartenbaumschaf, pe atunci. Se fotografiaseră în grup d. Isopescul, Eminescu, Ștefanelli.”

În 1909, Ion Slavici notează, într-o epistolă adresată Valeria Micle-Sturza, întâia fiică a Veronicăi Micle: „Mărturisesc și nu mă dau înapoi că am primit [...] un număr de cinci fotografii care mă leagă de M. Eminescu [...]. Avînd și astăzi aceste daruri prețioase, îmi fac datoria să le amintesc: o fotografie din 1881 în care mă aflu eu, Candiano Popescu și Eminescu la Ploiești, un bust Eminescu tînăr, un alt bust Eminescu din 1878, o fotografie din 1888, a mamei dvs. cu Eminescu la Botoșani și ultima posă l-a prins pe Eminescu cu dr. Iachimovici, la Odesa, în anul 1885.”

Așadar, în 1888, Eminescu s-a fotografiat în atelierul lui Jean Bielig, împreună cu Veronica Micle, venită să-l ia la București.

Din păcate, goana după fotografiile inedite ale Luceafărului nu s-a soldat, până acum, decât cu atribuirea, cel puțin discutabilă, a identității poetului unor alte persoane, cel mai cunoscut fiind cazul portretului folosit de George Călinescu în ilustrarea volumului **Viața lui Mihai Eminescu**, Ediția a treia revăzută, F.P.L.A., București, 1938, planșa, care îl reprezintă, de fapt, pe actorul Ion Bălănescu.

Mihai Lovin Cășoca

„Căci nu de judecat critic, de către noi, este acum Eminescu, ci de asimilat într-un fel, ca o conștiință de cultură de dindărătul nostru de la solclor și până la științele pozitive, devenind astfel conștiința noastră mai bună, sau poate mustrarea de conștiință a oricărui intelectual, care-i vede necuprînsul, adică sinteza însăși.”

Constantin Noica

„Fără Eminescu, neamul nostru ar fi nemişnat și aproape de disprețuit. Dacă n-am fi avut pe Eminescu, trebuia să ne dăm demisia. Eminescu este scuza României.”

Emil Cioran